ספרי מוסר · ראשונים

ספר הגן ודרך משה

רבנו יצחק ב"ר אליעזר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר הגן ודרך משה

רבנו יצחק ב"ר אליעזר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-הגן-ודרך-משה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

ספר הגן 4
ליום ראשון 4
ליום שני 5
ליום שלישי 8
ליום רביעי 10
ליום החמישי 12
ליום הששי 13
ליום שביעי 15
ספר דרך משה 17
ליום שמיני 17
ליום תשיעי 19
ליום עשירי 23
ליום אחד עשר 25
ליום שנים עשר 35
ליום שלושה עשר 37
ליום ארבעה עשר 39
ליום חמשה עשר 42
ליום ששה עשר 44
ליום שבעה עשר 46
ליום שמונה עשר 49
ליום תשעה עשר 51
ליום עשרים 53
ליום אחד ועשרים 54
ליום שנים ועשרים 57
ליום שלשה ועשרים 59
ליום ארבעה ועשרים - עמוד עבודה 59
ליום חמשה ועשרים 62
ליום ששה ועשרים 63
ליום שבעה ועשרים 64
ליום שמונה ועשרים 65

ספר הגן

אני יצחק בן הר"ר אליעזר דרשתי וחקרתי והתבוננתי שאין לאדם רק ביראת שמים שנאמר סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא וכו' וכן אמרו רז"ל כל ת"ח שאין בו י"ש דומה לגזבר שיש לו מפתחות וכו' וכתיב אחרי ה' תלכו וכו' וכתיב יראת ה' הוא אוצרו ולפי שראיתי בני אדם הרבה שאינם שמים על לבם יום המיתה רק סבורים להחיות לעולם והולכי' אחרי תאות' ואינם עוסקי' ביראת שמים אך במעשים רעים ואוי להם שמניחים עולם ארוך. מפני הגאות שלהם. ובברור אם לא יחזרו בהם שמלאכי חבלה ירדו עמהם במדריגה התחתונה לכן חברתי החיבור וקראתיו ספר הגן כי מי שעוסק בי"ש כאלו קיים כל הפרשיות שבחומש כי גם בסדרת כמנין גן ועוד כל העוסק בי"ש יזכה לגן עדן. וכתבתי בלישנא קלילא שיבין כל אדם אולי ע"י זה יניח האדם ממעשיו הרעים וידבק בתומ"ט והרוצה שיהא רגיל בי"ש יקרא בכל יום פעמים בוקר וערב בזה ספר הגן ובודאי לבו יהא בטוח שהוא בן עוה"ב גם בשבתות וי"ט יקרא כו:

ליום ראשון

אתה בני הט אזנך ושמע אמרי וצדה לדרך תקח לא יין ולא מרקחת אלא תורה ומע"ט ותינצל לעתיד מדינים עצומים ומדין גהינם. על כן כל איש יתן אל לבו ואל יהי כסוס כפרד שאין אתם בינה יראה בכל שעה היאך לעבוד לבורא ית' כי אנו חייבים להיות לו לעבדים שנא' אשר פדה אתכם מבית עבדים פי' להיות לו לעבדים לכן כל איש יחשוב בלבו להיות עבד לבורא ית' שמו בלבב שלם שנ' ולעבדו בכל לבבכם ולא לקבל פרס לפי שאדם מחויב לעשות מירא' ומאהבה לעבוד לו ולא כדי שישבחוהו. ויזכור כל אדם על זה שהוא היום כאן ומחר בקבר ובהמה לשחיטה וסוף האדם למות מהו אדם הבל הבלים הוא כי כולו מליחה סרוחה וינך אל עמוק שוחה. לכן כל ירא וחרד ישים יראת הצור ית"ש על לבו ויאמר מה יהיה בסופו רימה ותולעה ובאש ומסריח ומעונש והגוף יתייסר באש בוערה ובשאר יסורים גדולים ועצומים וע"י זה ירחק מעבירות וידבק ביראת שמים ויכניע עצמו כיצד ירגיל עצמו להיות שפל רוח ונבזה בעינו ורוח נשברה ובר לבב ומתוך כך יבא לידי הכנעה ויהיה מרחק את הגאוה וכן עשה א"א שנא' ואנכי עפר ועפר וכן משה ע"ה שנ' ואנחנו מה וכן דהע"ה אנכי תולעת ולא איש וכל אדם יבוא עליו הכנעה גדולה לפני הבורא ית"ש ולירא אותו בכל זמן ולעבוד כעבד מחויב לעבוד לרבו ולא כאדם שפעמים עושה ופעמים אינו עושה אלא תדיר יעשה מצות הבורא ית"ש ולא יניח בשום ענין לא מפני עצלות ולא מפני בושה ואם רואה שהעולם מתלוצצים עליו אין לו לעזוב ציווי הקב"ה אלא יהיה כפתי בעיניהם ואל יעבור מצוה קטנה ממצוה

הבורא ית"ש שעל זה נאמר באהבתו תשגה תמיד ר"ל באהבתו של מצוה תהיה שוגה ופתי ולא יניח בכל ולעסוק בה דוגמת זה מצינו בר' אליעזר בן פדת והיה נראה כפתי בעיני העולם בשביל אהבת מצות בוראו ית"ש שציונו לעסוק בתורה כדמצינו בעירובין: ע"כ יום ראשון מיראת שמים:

ליום שני

יראת אלקים ישתבח שמו לעד הוא יסוד התורה ומקורה כל המצות שנאמר יראת ה' מקור חיים לסור ממוקשי מות וחייב אדם לירא את הבורא ית"ש ולעשות מצות שנאמר סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' וכשאדם עובד לבורא ית"ש יעבוד לו ביראה ובשמחה שנאמר עבדו את ה' בשמחה וכתיב עבדו את ה' ביראה ויהיה בכל עת הבושה על פני האדם שנ' בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ואמרו רז"ל סימן טוב באדם שהוא ביישן חייב אדם להתפלל בכל יום שנא' ועבדתם את ה' אלהיכם וכתיב לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם ותניא בספרי ובירושלמי איזה היא עבודה בלב זו היא התפילה. וחייב אדם להתפלל בכל יום תלתא זימנא ערב ובקר וצהרים כי כך עשה דניאל שנאמ' זימנא תלתא בימא מבעא וגו' מבעא לשון תפלה על כן בהקיצו משנתו ישכים לבית הכנסת וקודם שילך לבית הכנסת ילך לבית הכסא ויבדוק עצמו יפה כי אין נאה להביא טנוף לפני בוראו יתב' ויזהר שלא יתלכלך בגדיו לא במי רגלי' ולא בריעי והמכנסי' יכבסם מכתמי צואה וראיתי בס' החסידים כל אדם ששימש מטתו לא לילך לב"ה אלא אם כן ישפשף היטב סביב המילה שלא יהא שום שכבת זרע על בשרו וילבש טלית קטן כעין סרבל קודם שילך לבית הכנסת וילך בו כל היום כי עיקר מצות ציצית לזכרון נתנו ויניח לגלות ציצית אחד חוץ לבגדו כדי שיזכר מצות ציצית שנא' וראיתם אותו פי' כל היום בסמ"ק. ולא יתור אדם אחר שרירת לבו ומראות עיניו המחטיאים את הגוף אין זה אלא כשהוא הולך בדרך אשר דברי ערוה מצויין בה ועל כן יהיה לו תדיר עליו אותך טלית תחת המקטורים ולא תחת הקט' ואח"כ יניח תפילין כי כל איש מישראל חייב להניח תפילין בשעת התפילה דאמר רבה כל המניח תפילין ומתעטף בציצית וקורא ק"ש ומתפלל בכוונה מובטח לו שהוא בן עה"ב. אבל כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד שקר בעצמו אביי אמר כל המניח תפילין אני ערב בדבר שאין גיהנם שולט בו כי אמר ר"י גדול מצות תפילין יותר מן התפלה שזה תיקון חכמים וזה תיקון הקב"ה הא תא קחזינא תפילין מצוה רבה היא וכן אמר רבותינו פ"ק דר"ה פושעי ישראל בגופן שנידונין י"ב חדש בגיהנם קרקפתא דלא מנח תפילין פי' קרקפתא גלגלות לפי' ר"ת כגון נמנע מתפילין משום מרד וביזוי המצוה ורב אלפס ז"ל פי' שלא

הניח תפילין מעולם ונכון להחזיק כל אדם במצות תפילין וכן כתב הר"ר משה מקוצי ז"ל כי יותר חפץ הקב"ה באדם רשע שיניח תפילין מאדם צדיק שעיקר תפילין לרשעים נצטוו לישרם דרך ישרה כי יותר הם צריכים חיזוק וזכר מאותם שגדלו ביראת שמים וראה כמה גדולה הנחתן כי בתפילין יש ארבע פרשיות ובכל אחת כתיב טוטפת חוץ מא' שכתוב בה לזכרון ללמדך שעיקר תפילין נצטוו לאותן שצריכ' חיזוק וזכר עכ"ל. וילך לבית הכנסת וקודם שילך לבית הכנסת לא יעשה שום מלאכה אלא יתפלל תחלה. כי כן ראיתי במדרש ילמדינו באשה אחת שהיתה זקינה מאוד יותר מדאי ובאה לפני ר' יוסי בן חלפתא ואומרת לו ר' זקנתי יותר מדאי אני מבקשת לפטר מן עולם אמר לה מה מצוה אתה מלומדת לעשות בכל יום אומרת לו למודה אני אפי' יש לי דבר חביב אני מניחה אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום אמר לה מנעי עצמך ג' ימים ואל תלכי לבית הכנסת זה אחר זה ועשתה כן ביום ג' חלתה ומתה לכן אמר שלמה הע"ה אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים ילמדנו מכאן שלא לעשות שום מלאכה קודם התפלה. וכן יש להביא ראייה שאין לעשות מלאכה קודם שיתפלל מאבא בנימן אמר ר' אבא בנימן על ב' דברים הייתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא סמוכה למיטתי פי' רש"י ז"ל כל ימי נזהרתי שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שאקרא ק"ש ואתפלל משמע לפי' רש"י שאבא בנימן לא רצה ללמוד לעצמו ולא לעשות מלאכה אלא עד שהיה מתפלל ונראה דהשתא בזמן הזה אין תורתינו אומנתינו לכן יתפלל תחילה ואח"כ ילמוד וכן כתב הר"ר אליעזר מווירמשא וזה לשונו אפילו לת"ח שדרכו ללמוד אבל בשעת התפלה ובשעת הקהל אומרים ברכו אין יכול ללמוד כי זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד ואם ביטל תפלה בשביל למודו אפילו למד כל היום כולו ולומד לאחרים מעלה עליו הכתוב כאלו לא למד כל אותו יום כולו וכן תדע בבירור שכל המתפלל בכוונה בשעת התפלה מעלה עליו כאלו למד כל התורה שהרי בישתבח יש ג"ן תיבות כנגד ג"ן פרשיות שבחומש עכ"ל. מתוך דבריו משמע שיש להתפלל תחלה ואח"כ ילמד דהא התפילה עולה כאלו לומד גם נותן שבח לבורא ית' וכשבא לב"ה קודם שיתחיל להתפלל יחשוב לפני מי הוא בא ולפני מי הוא יושב ויאמר ברכות בקול נעים כי כל שאמר בקול רם ובקול נעים ברכות יתעדן עם הצדיקים בגן עדן ויהי לו עטרת על ראשו שנאמר שיר השירים אשר לשלמה אותיות לראש שלמה הקב"ה יקרא שלום מדה כנגד מדה מתפלתו של ישראל יהיה כתר להקב"ה גם הקב"ה ישים כתר על ראשם לע"ה ועוד מצאתי כתוב בספר אור זרוע וז"ל אני הכרתי את איש אחד מווירמישא והיה קורין אותו בונים והיה זקן וקובר

מתים ושמעתי על האמת שפעם אחת השכים השמש לבית הכנסת וראה אדם אחד לפני ב"ה ועל ראשו כתר של עשבים ונפחד השמש ממנו וסבר שהוא שד ואמר לו וכי אינך פלוני שמת וקברתיך אתמול אמר לו הן א"ל האיך אתה באותו העולם א"ל בטוב. מה זכות היה לך והלא היית אדם קל א"ל רק באותו זכות שהייתי אומר ברכות בקול נעים בבית הכנסת בזכות זה הביאני לג"ע ומכבדין אותי וזה לך הסימן שאני הוא שקברת אתמול כי הראה חלוקו קרוע לפי שקרעת לי כשהלבשתני תכריכין ושאל לו מה זה שבראשך וענהו הם עשבים שבג"ע שמתי בראשי כדי לבטל ריח רע מעלי של זה העולם וכן שמעתי בשם הרב ר"י חסיד ז"ל שאמר בימות החורף שהוא קור גדול מוטב שילכו לבית אותם שאינ' מלבשי' בטוב ויתפללו שם ואל יקצרו בשבחו של מקום וכן שמעתי מפיו שהיה אחד רב גדול ומובהק לרבים היה גוער בבני בה"כ שהיו מאריכין לפי שהיה דעתו ללמוד על כן רצה שיהא ממהרים בברכות ונענש על ככה באותו עולם הלכך כל אדם יקח על לבו ויאמר ברכות בקול רם ונעים ויזכה לג"ע כ"כ מצאתי כתוב וכל המגביה קולו ואמר בקול רם מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות הכתובים בפ' ויקרא שהרי אנו אומרים מאה ברכות בכל יום שיש בהם הזכרת השם י"ת. בברוך שאמר יש קי"א אותיות כנגד קי"א פסוקים שיש בפ' ויקרא פ"ז תיבות יש בברוך שאמר להודיע שכל מי שאומר ברוך שאמר בקול רם ובקול נעים ובכוונה עושה לו הקב"ה לעה"ב כתר של פז שנאמר ראשו כתם פז ובכל פעם בקריאת שם המיוחד בהזכירו בכל תפלה יחשוב בלבו שהוא אדון לכל והוא חי וקים לעולמי עולמים וכל המספר בבהכ"נ בשעה שהש"ץ מתפלל הרי זה חוטא וגדול עונו מנשא וכל הקהל חייבין להוכיח ולחשוך מחטא וכן מצאתי בספר חסידים אסור לספר שיחת ולנהוג קלות ראש בבה"כ אוי להם בהנהגם קלות ראש וריקות ואינם מתבוננים מהאומות העולם שהולכים לבית עכו"ם שלהם ואינם נוהגים בו קלות ראש אך עומדים בפחד אעפ"י שהם עובדים לעכו"ם אבל אנו עובדים הקב"ה שהוא חי וקים לעולמי עולמים על אחת כמה וכמה שיש לנו לעמוד לפניו באימה וביראה וברעד על אותם היושבים בבית התפלה ומראים עצמם בעיפות ואינם יכולין לעמוד על עצמם עליהם הכתוב אומר לא אותי קראת יעקב כי יגעת וגו' וכל היום עומד בשוק לפני המלך או לפני שר ואינו עייף ובבית התפלה אינו יכול לעמוד עכ"ל ספר חסידים וכתב הר"ר אליעזר מווירמשא כי מי שאינו נכנס לבה"כ בעה"ז אינו נכנס לעוה"ב שנא' סביב רשעים יתהלכון לכן יזהר כל אדם שלא ישב לפני בית הכנסת (שקורין פלש) בשעה שהציבור מתפללין ואל יקרא שכן רע שנא' כה אמר ה' הוי על כל שכיני הרעים הנוגעים בנחלה ואינם נכנסין על כן אותם בני אדם היושבים לפני

בית הכנסת וגם אותם המדברים בבה"כ בשעה שהקהל מתפללים בבירור יהיו נדונים בצואה רותחת קבלתי ממהר"ר משה בן הר"ר בער דרשן שאם יפול לאדם מחשבה רעה בשעת התפלה ומחמת זה אינו יכול להתפלל בכוונה יאמר ג' פעמים פי פי ואח"כ ירוק ג' פעמים ולא ירוק לגמרי אך בדרך נחת והלשון מוציא שיהא בין שפתים בשעת הרקיקה ובודאי ובבירור אם יעשה כן ילך לו המחשבה. ע"כ יום שני. ועתה אכתוב **מסיום** התפלה:

ליום שלישי

אחר סיום התפילה אם הוא למדן. טוב הוא שילך ללמוד מיד אחר בית הכנסת וילמד מעט קודם שילך לעשות משא ומתן כדאיתא בסוף מועד קטן כל היוצא מבה"כ לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנא' ילכו מחיל אל חיל יראה האלהים בציון וכל אדם בין עני בין עשיר חייב לקבוע לעצמו לתלמוד תורה ביום ובלילה שנא' והגית בו יומם ולילה לפיכך אנו חייבין לעשות עיקר מלאכתינו תורה ויראת שמים ומעשים טובים וזהו שאמרו חכמים באבות דרבי נתן רבי יודא הנשיא אומר העושה תורתו עיקר ומלאכתו טפילה עושין אותו עיקר לעולם הבא אבל העושה מלאכתו עיקר ותורתו טפילה עושין אותו טפילה לעוה"ב וכתיב בספרי כשם ששכר תורה הקב"ה לא ויתר שנאמר מי האיש החכם ויבין את זאת אשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם לכן כל איש יעשה קבע לתורתו וילמד לפי השגת לבו דאמרו רז"ל אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשם שמים ואם הוא אדם שאינו יכול לעשות קבע לתורה מחמת טורח הציבור שעליו או מחמת משא ומתן שיש לו לעשות לפי דתלו ביה טפלי ורוצה להנצל מן העונש יתעסק בצרכי התלמידים והרבני' והלומדים לשם שמים ולעזור בשכירות הרבנים כדי שיהיו בעירו מחיה לעוסקים בתורה על ידו ויש במדרש עץ חיים היא למחזיקים בה ללומדיה לא נאמר אלא למחזיקים פי' שהם מחזיקים ידי התלמידים והרבני' וכשאדם אינו עוסק במשא ומתן והולך לבית ואינו לומד אלא יושב ברחוב או משיח בדברים בטלים ואינו לומד רעתו רבה וחטאתו כבידה מאד לפי שמבזה את התורה זה שאמר הכתוב כי דבר ה' בזה וגו' זה נאמר על מי שאפשר לו ללמוד ואינו לומד שהוא בזה דבר ה' על כן כל אדם חייב לו לתקן מקום בביתו לצורך לימוד ולייחד חדר לזה כי כאשר יפנה ממשא ומתן צריך לילך בחדרו וילמוד וכשעושה משא ומתן צריך לעשות באמונה אף עם עכו"ם. גם יהא דבורו בנחת עם הבריות ומעשיו יהא נאים ואם יעשה כן אז יאמרו העולם כמה דבריו ודרכיו של זה האדם יפים נמצא ששם שמים מתקדש על

ידו וחייב כל ת"ח לדרוש טוב לעצמו ולחביריו בכל הדרכים שהוא אוהב ודורש טוב בנפשו שנאמר ואהבת לרעיך כמוך וחייב לעשות שלום בין איש לחבירו כי זה כלל גדול בתורה שעם השלום מקיימין ישראל את התורה שנאמר ה' יברך את עמו בשלום. על כן חייבין ישראל לברור אנשים ידועים שיעשו שלום בין איש לאשתו ובין איש לחבירו וצריך שיהא כח בידם לכוף ולהוכיח בני אדם על השלום ויהיו אותם אנשים הברורים אנשים היודעים לפייס ולרצות בני אדם ולהטיל שלום ביניהם ואל יהי' אותן אנשים רגזנים וכעסני' שנאמר איש חמה יגרה מדון ואמרו חכמים על האנשים כאלו המטילים שלום בשמחה ובטוב לב שהם בני עולם הבא. הזהרנו הנביא לזכור תורה ומצות שנאמר זכרו תורת משה עבדי וגו' כי הזכירה מביא לידי מעשה שנאמר למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי ובגלל הדבר הזה יבא אליהו הנביא ז"ל כמו שמפורש במקרא הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו'. על כן יש להזהיר איש את אחיו ואת רעהו בדברי אלהינו ישתבח בשמים ובארץ כי כל ישראל ערבים זה בזה וכן כתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא ויזהר האדם שלא יזכור את השם ולא את הכנוי אלא בידים נקיים ובמקו' נקי ואם אינו יודע אם המקום נקי לא יזכיר כמו שאמרו חכמים ז"ל כי דבר ה' בזה זה המזכיר דברי תורה במבואות המטונפים ויזהר אדם שלא יקלל את עצמו ולא את חבירו לא בשם ולא בכנויי המקלל את עצמו ואת חבירו אפילו בכנויי חייב מלקות שנאמר אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה ליראה את ה' הנכבד והנורא והפלא ד' את מכותיך ואמרו חכמים אם לא תשמור לעשות ליראה את שלא תזכרנו על מה שהוזהר שלא להזכיר ושכבר הזהירה התורה שלא יקלל את חברו שנאמ' ונשיא בעמך לא תאור ונאמר לא תקלל חרש ואמרו חכמים ז"ל הוא הדין לכל אדם שאסור לקללו ולא חייבה התורה מלקות את המקלל אלא עד שיקלל אותו בשם או בכינוי ואסור להסתכל בפנויה כל שכן באשת איש ואשר לא ישא את עיניו אל אשת איש זוכה ומקבל פני שכינה. שנאמר עוצם עיניו מראות ברע וכתיב בתריה מלך ביפיו תחזינה עיניך ואסור ליגע ראשה או בידיה או בכל אבר מאבריה שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו והלכה ברורה שקריבה זו נגיעה זאת היא מן העבירות החמורות בתורה ותהא האשה זהירה שיה' שלום בינה ובין בעלה ותהא אהובה ורצויה לבעלה בעת טבילתה ואם לא תעשה כן אז יהיו בניה בני מריבה ובני שנאת הלב ויהיו עז פנים ומורדים ופושעים לכן תהא צנועה בכל דרכיה. כי בזכות הצניעות יהיו בנים כשרים וצדיקים לכן צריכה האשה להזהר שלא יסתכלו בה בני אדם חוץ מבעלה מפני שמסתכלין בפניה ועל ידיה יורדים לגיהנם אם כן החטיאה אותם לפי שלא נהגה צניעות בעצמה ונכשלו בה

והיא גורמת ותהא אשה זהירה להתפלל בקר וערב ובסוד תפילתה יהא עיקר תפילתה על בניה ועל בנותיה שיהיו יראי השם יתברך שמו ושיהיו בניה מוצלחים במצות כי עיקר זכותה של אשה לעולם הבא כשבניה ובנותיה עובדים את השי"ת ועושים רצונו ובניה ובנותיה יש להם יראת שמים ועוסקים בתורה ובמצות נחשב לה הדבר כאלו היא בחיים ועושה אותם כל המצות והיא במעלה העליונה לעה"ב וכאשר תתן האשה לעני לחמו נתון תתן לו חמודות אשר אתה בבית ויהיה מתנת ידיה בסבר פנים יפות ודרך חסד ורחמים כי רחמנות יכפול שכר צדקה ומה שתתן לעני תתן לו דרך כבוד ומענה רך וכן כל אדם חייב ליתן צדקה ואמרו חכמים הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו מתברך בי"א ברכות ואמרו רבותינו ז"ל כל המעלים עיניו מן הצדקה כאלו עובד ע"א ואם דל הוא ואין ידו משגת ליתן צדקה אז יפייסנו בדברים ומתברך בי"א ברכות על כן ידבר על לב העני והיו דבריו בנחת רוח לאביון וינחמהו וינשאהו ויכבדהו וחייב אדם ללות לעני בשעת דוחקו וישים עצה לרבים לעשות צדקה וחסד אז יקבל שכר על הצדקה אשר תעשו על ידו ואמר רבותינו ז"ל גדול המעשה יותר מן העושה ע"כ יום שלישי. ועתה אכתוב משבועת שקר:

ליום רביעי

יזהר האדם משבועת שקר דהוקשה לע"א ראה תראה שהזהירה תורה בעשרת הדברות על ע"א ועל שבועת שוא ונאמר בע"ז אנכי ה' אלהיך אל קנא פירש אחר כי שאני רחום וחנון כועס על ע"ז ונאמר על שבועת שוא לא ינקה פי' אע"פ שאני מנקה בשאר עבירות איני מנקה בשבועת שוא ועובד ע"ז מחלל הש"י שנאמר כי מזרעו נתן למולך למען טמא את מקדשי לחלל את שם קדשי והנשבע שבועת שוא מחלל את הש"י שנאמר לא תשבע בשמי לשקר וחללת שם ה' אלהיך וכשבית דין מחייבין שבועה על אדם והוא יודע בעצמו ואינו יכול לשבע אסור לומר אני אשבע כדי לאיים על חברו ויכניס מורא בלבו כדי להתפשר עמו כי כך אמרו חכמים מנין שלא יקבל עליו לשבע שנאמר לא תשא שמע שוא כתרגומו לא תקבל וגו' ואדם שרוצה לאמת דברו ואמר דבר ה' אמת כך יושיענו הש"י לא יאמר כן אלא א"כ יודע האמת שכן הוא שזו היא שבועה והמלשיני' המוסרים יורדין לגיהנם ונדונים שם לדורי דורות והמלבין פני חבירו ברבים ולא עשה תשובה אין לו חלק לעוה"ב ואין תשובתו תשוב' אלא א"כ יפייס את חברו ואסור לצער את כל אדם בין בדברים בין במעשים וכל המצער אלמנה או יתום בדברים או במעשים חייב מיתה בידי שמים שנאמר אם ענה תענה אותם וחרה אפי וגו' במלוה ישראל בריבית מתמוטט וממונו כלה וכן לא יזכה לתחית המתים למען לזכות כל אדם

אכתוב תשובת רש"י עכו"ם שלוה מישראל מעות בריבית על משכנו של ישראל אע"ג שהמלוה יודע שעכו"ם יהיו צורך ישראל חבירו גובה קרן וריבית מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית נמצא דאין לי דין ודברים עם ישראל חבירו אלא עם עכו"ם ואע"פ שהישראל נותן רבית ליד ישראל חבירו דלא אסרה תורה אלא ריבית הבא מלוה למלוה אבל הכא עכו"ם לוה מישראל וישראל אחר לוה מן עכו"ם עכ"ל אבל תשובה אחרת מצאתי וזאת התשובה חסרי מדע נוהגין ללות זה מזה בריבית ע"י עכו"ם ומורין היתר לעצמן לפי שיד העכו"ם באמצע ואפילו שהמקבל ונותן ישראל יודע כל תעלומות יודע דבר זה ואל יאמר משום מראית עין אלא אפילו בחדרי חדרים אסור דהא אין שליחות לעכו"ם ודומה כמיד ליד לא ינקה לא המתיר ולא העושה עכ"ל. וכל אדם צריך להזהר מנבול פה כי הוא מן העבירות החמורות שנאמר כל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו וגו' לא ישחית פאת זקנו אפילו במספרים פי' אין לו לספר זקנו שהיא כעין תער אבל תחת גרונו אינו אסור מן התורה לפי שאין שם פיאה משום פאת זקנם ואפילו במספרים הרב הר"ר זלמן בן הרב ר' יודא החסיד ז"ל כשלמדתי בשפייאר לפני הרב ן' ידידיה ז"ל מצאתי בבית המדרש שלו כתיבת ידו של הרב ר' זלמן א"ל אבא מורי החסיד שבימיו היה מעשה שעשיר בשפייאר שהיה מגלח זקנו במספריים והיה אבא מורי בא ומוחה בו ולא השגיח על דבריו כי אמר העשיר אסטניס אני ואיני יכול לסבול הזקן אמר לו אבא מורי ידוע תדע מרה אחריתך כי לאחר מותך שדים הדומין לפרות דרוסים על פאת זקנך זה חלק משחיתם פאת זקנם ותדע שכן היא לא תקיפו '"פאת "ראשכם "ולא תשחית ר"ת פרות וכשנפטר אותו העשיר היה יושבין אצלו כל הגדולים שבשפייאר ואבא מורי היה שם והיה כותב שם א' וזרק על אותו עשיר המת ועומד וברחו מפניו כל היושבים שם והתחיל אותו המת להרוס את ראשו ותלש בשערותיו אמר לו אבא מורי מה לך אמר לו אוי שלא שמעתי לך אמר לי אבא מורי הגידה נא מה נעשה לנשמתך א"ל כשיצאה נשמתי בא שד א' ודומה לפרה גדולה והביא כלי א' מלא זפת וגפרית ומלחה כל נשמתי ולא היתה יכולה לצאת משם ויצאתה מדת הדין ונטל מאותו השד אותה ואמ' הכלי עם הנימ' ומביא אותו לפני יולד נשמו' יצאה בת קול לי קרית ושנית אמרתי לו קריתי ושניתי מיד צוה להביא חומש ואמר לי קרא בו מיד כשפתחתי הספר מצאתי כתוב ולא תשחית את פאת זקנך ולא ידעתי מה להשיב מיד שמעתי קול אחד שהיה מכריז תנו נשמתו של זה במדרגה התחתונה. בעוד שהיו נושאים נשמתי להביא במדריגה התחתונה יצאת בת קול המתינו לזה מעט יודא בנו צדיק ממנו ועתה בקש רחמים ולא תרד נפשי שאולה עכ"ל. ואסרו חכמים להעביר שער בתער. אפילו על זרועותיו לפי שדומה לתיקן נשים

אבל שרי להעבי' במספריים. ואסור לספר לשון הרע על חבירו שכל המספר לשון הרע כאלו כופר בעיק' וכן אסור לקבל לשון הרע שנאמ' לא תשא שמע שוא ארבע כיתות דלא מקבלין פני שכינה ואלו הם כת ליצים כת חנפים כת שקרנים כת מספר לשון הרע: ע"כ **יום רביעי** ועתה אכתוב מי שאינו שומר את פיו מלאכול ולשתות:

ליום החמישי

כל מי שאינו שומר את פיו מלאכול ולשתות דברים שגורמים לו להכביד עליו חלאים מתוך כך יבטל מדברי תורה עובר משום השמר פן תאשום האוכל אכילה גסה או שותה שתייה גסה לא לתאוותו ולא לצמאו ולא לרפואה אם עושה שלא לשם מצוה כגן בשבתות וימים טובים עובר ג' לאוין השמר לך פן תשקצו שממלא כריסו כמו בהמה ומילוי כרס נקרא שאוכל יותר מכדי שובעו נקרא רשע. שמביא עצמו לידי קרי. אבל ירא שמים אינו ממלא כריסו ואינו אוכל אלא לשובע נפשו פי' לקיים נפשו דכתיב ואכלת ושבעת וברכת פי' אכילה שהוא לקיום הגוף אתה חייב לברך ברכת המזון אחריה אבל על מילוי כרס שהוא אכילה גסה גורמת חלאים רעים לכך אסור לברך אחריה ברכת המזון שנאמר ובטן רשעים תחסר פי' רשע שממלא כריסו ואוכל עד שיסתפק תאוותו וממלא כריסו כבהמה. תחסר פי' אכילתו מברכה פי' מברכת המזון ואיזו נקרא אכילה גסה ראיתי בספר ר' משה מיימון שממלא כריסו ואוכל עד שיסתפק תאותו מאכילה לגמרי ואינו יכול לאכול יותר מחמת רוב המאכל תמשוך האצטומכה למטה ויכבד עליו המאכל לכן יזהר כל אדם מאכילה גסה כי מה תועלת ברוב תאות ותענוגים ורבוי אכילה אם לא ב"א מטה בשר ורימה. כתיב אותי יום יום ידרשו ראיתי במדרש כ"ד שעות יום ולילה ובכל שעה תתר"ף חלקים וכתיב וגם יום יום ידרושו באיזה דרישה הכתוב מדבר. אם בדברי תורה שילמוד אדם כל היום או יתפלל כל היום שהוא כ"ד שעות ואל יפסיק אפילו רגע אחד זה אי אפשר שהרי בשר ודם צריך לנקביו ולאכול ולשתות ולישן אלא יש לומר דרישה כל מעשיך באכילה ובשינה. ואל תעשה שום דבר להנאת גופך אלא כדי להחזיק את גופך שתהיה חזק ללמוד תורת הש"י ולרדוף אחרי מצותיו. וכן מצאתי בספר המצות כשאדם הולך לישן ולאכול ולשתות תהא כוונתו כדי שתהא גופו חזק ובריא ללמוד תורה ולהתפלל ולעשות מעשים טובים לכן טוב לאדם שירגיל עצמו לאכול במדה ולשתות במדה. זה הכלל כל מצות תלוים באדם שנאמר כי זה כל האדם כלומר כל מצותיו תולים בו. וכל מצות שאדם עושה יזהר שלא יעשה כדי שישבחו אותו רק כל טרחו וכל עמלו בתורה ובמצות כולם יעשה לשם שמים וצריך אדם ליזהר בלא יעסק בבני אדם כלומר מעצמו ששום אדם אינו מבקש ממנו והוא עושה

כדי למצא חן בעיניהם ומשבח בו כדי שישבחוהו ועל ידי זה יבא שיהא מצוי תדיר לעבודת האדם יותר מעבודת הבורא ית"ש אבל אם אדם עוסק עם הבריות במצות הבורא כגון גמילות חסדים וכיוצא בו ודאי עליו מוטל לעשות אע"ג שעם בני אדם מתעסק כי הבורא יתברך צוה על כל אדם לעשות חסד עם הבריות וחסד נוהג בין בעניים בין בעשירים. אך כשמתעסק עם בני אדם שיעשו חסד לא יתכוין למצא חן בעיני אדם וכדי לכבדו אלא יעשה לשם שמים ולא לשום בני אדם וזה תלוי בלב וחוקר הלב יודע וכן הוא מתכוין שנאמר אנכי ה' חוקר לב וגומר ואמר הנסתרות לה' אלהינו וגו' אדם שעושה מצוה או לומד או מתפלל כדי לקנות לו שם ולכבדוהו בעולם הזה הוא נענש עליהם וכל אדם ישתדל בכל כחו ורוב מעשיו יעשה מאהבה ומיראה לשם שמים ואם יעשה כן ימצא גמול הטוב ונשמתו תהא נזונות מזיו השכינה. ע"כ יום ה'. ועתה אכתוב שיתעסק בדברים המגיעו במדריגת החסידות:

ליום הששי

טוב לאדם שיתעסק בדברים הנוגעים למדריגות החסידות שיוצא אהבת העולם הזה מלבו ויאמר זה אהבת הבורא יתברך שמו וימסור עצמו להיות לו עבד ולעבוד לו מאהבה ומיראה ובכונת לבו ויהא בטחון בבורא ית"ש וזו היא מדריגת החסידות יעשה גמילות חסדים עם הבריות ועוד נקרא חסיד על ששומע שמחרפים ומגדפים אותו אז משתנה בו פניו ושותק ואינו משיב ואת החסידה תרגום ית חיורתא הרי אתה רואה שנקרא חסיד על שם שפניו משתנים גם זאת מדריגות החסידות בעת נסיון צריך שידע בעבודת הבורא ית' ליחד שמו הגדול במות יותר מבחיים להיות שמח בגזרותיו כמו שעשו חנניה מישאל ועזריה שהשליכו עצמן בכבשן האש וכן עשרה הרוגי מלכות ועליהם נאמר להנחיל אוהבי יש וחמר מה רב טובך אשר צפנת ליראך וכל אדם צריך ליזהר שלא יפתה אותו יצר הרע ואם יפגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש:

ואם תזהר דרך חסידות ודרך זריזות ולא דרך עצלות אז תנצל ממנו כי יצה"ר אורב לך ומייפה ענינים ומביא לך ראיותיו לכך אל תתעצל כנגדו אולי תנצח ואם ינצחך פעם אחת ימיתך ואם ינצחך בקל שבקלות ינצחך כמו כן בחמורה כי הוא מתחיל להלחם עמך ינצחך מעט מעט. ורבו עוזריו וחוליו ועיקר כוונתו אמת לשקר ולהעמיד על הכיזוב ע"כ לעולם תהא כנגדו והתחזק כנגדו ותתחזק כנגדו ותתרחק עצמך ממנו וכן אם יבא לך מחשבה רעה בעת התפלה אינך יכול להתפלל בכוונה תעשה כמו שכתוב לעיל שקבלתי אותו מאדם גדול כה יעשה אדם כשתחלש לבו מחלאים רעים יכנע לבו ויתחנן

לפניו וידכאו ובפגעו בו פגעים בממונו או מקרה בבניו בקרוביו יצדיק דינו ירצה בגזירת הקב"ה וידום על כעסו שנאמר וידום אהרן:

ויהא זהיר כל אדם שלא יהא בו שום גאוה וגובה בלבבו אך יכניע וישפיל עצמו וכשקורא אדם בתורה ובנביאים ורואה העונש ויודע בעצמו שחטא בזה הדבר מה שקרא בשעת קריאה צריך להתחרט על חטאיו להכניע ולהשפיל עצמו. לעולם יעשה אדם טובות לבני אדם וידון כל אדם לכף זכות ולא יספר בגנותם וימחול להם אם דברו עליו דבר גנאי שנאמר והאיש משה עניו מאד וכן מצינו במס' יומא דרב הוי אזיל לבי טבחא לבקש ממנו מחילה וכל אדם שאוהב צדקות ותוכחת וגמילת חסדים וביקור חולים. ומנחם אבלים. ומכניס אורחים ומכניס חתן וכלה ומתפלל תפלתו בכוונה. אפי' דר בחוצה לארץ אין לו דין חיבוט הקבר אפי' דין של גהינם אינו רואה ויזהר כל אדם שלא יספר לשון הרע בביתו גם לבני ביתו לא יניח לספר לשון הרע ולומר כך וכך עושה פלוני ואל תבהל לכעוס וכבוש כעסך. בכל מה שתוכל מאד יזהר אדם שלא ישקר אך בדברים שמותר לשנותם מפני השלום דאמרי רבנן בתלתא מילין משנין רבנן דבריהם במסכתא בפוריא באושפיזא וכן המשנה בדיבורו כאלו עע"ז כתיב הכא והיתי בעיניו כמתעתע וכתיב התם הכל המה מעשה תעתועים ויזהר אדם מן הליצנות שהוא מרגלת את האדם לידי עבירה המתלוצצי' נופלים בניהם ואל תרדוף אחר ישיבת עמי הארצי' ואחר ליצים כי מהם לא תלמוד טוב וחכמה אך דברים רעים ולצנות. ויעזוב אדם הגדולה בעת שהוא עושה מצות הבורא ית' בין לבדו בין תוך הקהל וכל דבר מצוה יעשה בעצמו ואל יתבייש בפני הקהל לומר אני בוש לעשות דבר זה לפני הקהל וקח לך ראייה מאהרן דחייב אותו המקרא להוציא הדשן כדי להשפיל ולהסיר גאות הלב. ואל יגרע ואל יהא שפל להנקם מרשעים לכבוד הבורא יתברך שמו ולא ידבר אדם הרבה אך ימעט בדברים וכן אל יגביה קולו אך ינמוך קולו וידבר בנחת עם הבריות ואל ישב עם משחקים ואל ישמח במה ששמחים עמי הארצים מתענוגי עולם אך יתחבר עצמו עם ת"ח שנא' הולך עם חכמים יחכם. וכן אמרו חכמים ז"ל יהא ביתך בית וועד לחכמים וכו' ואם ישבחונך בני אדם יאמר להם אל תשבחוני כי פשעי אני אדע וראוי כל אדם להיות פרוש ומה היא הפרישה שענייני עולם יהי' מאוס לו ואל יהיה לו שום עסק אך ביראת שמים וכן ימנע עצמו אפי' בדבר המותר לו ואלו הן דרכי הפרושים נפשו שפלה ואינו נוטר איבה ואינו חומד ואל יספר בגנות חבירו ובורח מגדולה ושררה ואם ישחק לא ירבה ואם יכעס לא יקצוף ויהא עניו ואם ישאל ממנו צדקה נותן לעני ודובר על האמת עוזב תאותו אומר ועושה אוהב את הש"י ועושה רצונו אוהב עושה צדקה אב ליתומים וכל מי שדעתו

להתנהג בפרישות כך יעשה כל איש ואיש אל תתנהג עצמך בתענוגים אך יהיו עליך כדבר איסור כי כל המתענג בתענוגי' אי אפשר שלא יעזוב תורת אלהינו וכן ראוי כל איש שדעתו להיות פרוש נאה לבלום שפתיו ולפרוש מדברים בטילים ואין לו לדבר כי אם מה שהוא לצרך הבורא ית' שמו כגון עבודת המצות ועבודת התורה ואין לו לעשות סעודת הרשות וזה אסור לכל אדם ומכל שכן לפרוש ואין לו לראות בנשים. כל סעודות שאינן של מצוה אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנו כגון בת כהן לישראל ובת תלמיד חכם לעם הארץ סעודת ארוסין וסבלנות כולם סעודת מצוה וכל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה וכל תלמיד חכם המרבה סעודתו בכל מקום לסוף גולה ועיין בפסחי' ראיתי במיימני ז"ל כל מצוה הבאה עבירה על ידה מוטב שלא יעשה אותה הלכך לא ילך אדם אצל נישואין במקום שאדם נושא אשה שאינה הוגנת לו או איפכא או במקום שיושבים אנשים בין נשים וכן אסור לראות בנשים או לישב במקום שיש נבול פה או במקום שאין תרבות ולא יתכן לברך שם שהשמחה במעונו וכל מי שאינו הולך לנשואין אלו עליו הכתוב אומר לא ישבתי בסוד משחקים וכתוב ולשמחה מה זו עושה פי' ת"ח בין ליצים ולא יאכל אדם במקום קיבוץ הרבה דהיינו סעודות הרשות אך סעודות של מצוה כגון ברית' מילת או סעודות שתלמיד חכם נושא בת ת"ח ודי לאדם שהוא בריא לאכול בשר מערב שבת לערב שבא כנ"ל. הפרוש יפרש עצמו מכל מיני זמר מן הלצנות ומן הניגונים מהשחוק מן המריבה ומדברים כוזבים ומרכילות כי רכילות ולשון הרע טורדים את האדם ממצות ומע"ט ויזהר ת"ח שלא ימצא שום טינוף בבגדיו או כל דבר מאוס כי כל ת"ח שבגדיו מלוכלכים שאינם נקיים ישנאו לו הבריות ואומרים כמה לומדי תורה מאוסים הם ונמצא שם שמים מתחלל:

ליום שביעי

ואותם המתענים תמיד אינם בדרך טובה כי אסור לסגף עצמו רק כדי להכניע יצרו רבינו אברהם היה אחד מחסידי עולם כתב אל יסגף אדם לגמרי מלאכול בשר ולסתות יין אלא מה שאסרה תורה ימנע עצמו ואם אינו יכול להתענות מחמת שחש בעיניו או בראשו או ירא שמא יבטל מלמודו אז כשאוכל מאכליו ויש עוד לפניו ועוד תאב לאכול יניח ממנו לכבוד הבורא יתברך שמו ולא יאכל כדי תאותו וזה ימנע מן החטא ויזכור באהבת הבורא יתברך יותר מתענית יום אחד בשבוע וזה יניח יום יום מדי אכילתו ומדי שתייתו לכבוד הבורא ית' עכ"ל ושמעתי שיש חסידים שאוכלים בהשכמה מעט ואינם אוכלים כל היום עד הלילה גם זה טוב כי מה שעשה לשם שמים הכל טוב הסופרים והמלמדים והפועלים אין להם להתענות בכל יום דמבטלין ממלאכתן מצאתי בספר חסידי' כשאדם

מתענה אין לו לאכול בשר בזה הלילה כי ר' יהושע נתענה עד שנשחרו שיניו ואדם שאוכל בשר בלילה לא נשחרו שיניו ור"י לא אכל אחר תעניתו כ"א פת במלח על שדיבר נגד ב"ש עכ"ל הקב"ה גוזר יסורין בעבור אוולת האדם דאמר ר' המנונא אין אדם נוקף באצבעו מלמטה אלא א"כ גוזרין עליו מלמעלה שא' מ"ד מצעדי גבר כוננו לכן כשבאו יסורין על אדם יקבל מאהבה ומיראה וכל מי שאינו מקבל מאהבה ומיראה נראה לו כמו שהבורא ית"ש עושה עמו שלא כדין כביכול אלא יאמר ברוך דיין האמת ובדין עשה לי שדינו דין אמת שהוא אל אמונה ואין עול וטוב לכל. ירא אלקים מחויב לקנות לו חבר ב' או ג' לדבר עמהם בדבר הלכה ביראת שמים ואם יעשה אדם עבירה טוב היא שיתחרט ויחזור בתשובה וישלך מעליו כל פשעיו ואשר עשה ויעשה כאלו נולד בו ביום ולא עשה לא זכות ולא חובה וצריך להרחיק עצמו ולמנוע עצמו מן הרע אשר הורגל בו שאם יבא לידו לא יעשה עוד וזו היא התשובה והעושה תשובה בעה"ז ייטב לו לעה"ב וכן יעשה ויתחרט על עונותיו אשר עשה בבכי ויתוודה בכל יום ב' פעמים בבכי ובצעקה ויש לומר ככל לילה תחינה אחת בבכי ובצעקה כשהולך לישן ובכל תחינה יש לומר וידוי עמה וכל מי שעבר עבירה גדולה מיתת בית דין או כרת או חילול השם מצטער ושב מעונותיו וחוזר בתשובה שלימה ואינו שב לרעתו ינקה מעונותיו אך צריך לענות עצמו בכל כחו שיוכל לסבול. כל אדם שיש בידו עבירה ומתחרט עליה ואינו חוזר בה לגמרי דומה לטובל ושרץ בידו ואם שב לגמרי אינו זז ממקומו עד שמוחלין לו אפי' עבירה גדולה אמשול לך משל למה"ד לחבל גדול שבספינה כשמשמשין בו תדיר לזמן ארוך הלך וחסר עד שיחליש ויפסיק כך עבירה גדולה כשמשמשין בה בתשובה הולך וחסור עד שיחליש ויפסיק ועל כן דימה הכתוב העון לחבל. שנאמר הוי מושכי עון בחבלי' וגו' עבירה קטנה דומה לחוט משי כשתכפיל בה נעשה גדולה ואמרו רז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים אינם עומדים וטוב לעשות דבר שיזכור על עונותיו ומתוך כך יבא לידי תשובה וכתב הר"ר אליעזר מוורמייזא לא יחשב החזן איך יתפלל שישבחו אותו גם אם אחד מתפלל בלא רשות הקהל אין לומר אחר ברכתו אמן כי ברכותיו ניאוצים הם שנאמר בוצע בירך ניאץ ה' אלא יחשוב החזן איך אוכל להתפלל שיהיה תפלתי מקבלת לבורא ית"ש ויהא לבו רק על הבורא ית' שמו ועל תורתו ועוד נמצא חן בעיני הבורא ית"ש ואדם אם ישבחו בתפלת ובמעשים הטובים אל ישמח בו אלא יחשוב בלבו מה יועיל לי זה השבח הלא כמה וכמה עשה לי כפלים טובות **ויותר** מזה וכבר הם נשכחם כמו כן זה יהא נשכח. האוהב את אשתו ומכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה ומשיאין סמוך לפרקן והאוהב שכינו וקרוביו והמלוה לעני בשעת דוחקו עליו הכתוב

אומר אז תקרא והש"י יענה ע"ל. איזה בן עה"ב שפל ברך ונכה רוח וכן שייף עייל שייף נפיק פי' שוחא נכנס שוחא יוצא וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טובות לנפשיה יש בספר חסידים באילו דברים צריך אדם להרגיל עצמו בהן אלו הן שתיקה ענוה סבלן. שפל. אמת ואמונה שמחה חרטה פרישות חסידות זריזות זהירות. סוף דבר את אלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם:
סליק ספר הגן. הנותן לחם מן. היה לנו לעזר ולמגן:

ספר דרך משה

ישמח הקהל ויגל היחיד

ליום שמיני

אשר יטו אזנים לשמוע בקול דברי. באשר שרעה ראיתי את כ עני עמינו בעו"ה שהגלות מתגבר והולך ואין קץ לאריכתו ח"ו ורעיוני על משכבי סליקו על מה עשה ה' ככה לנו הלעולמים יזנח ה' ח"ו אין זאת רק בעבור שתפלתינו אינה מקובלת לפני הקב"ה בעו"ה מה שאנו מתפללים בכל יום שיגאל אותנו ואין קול ואין עונה. וגמרתי בלבי לענ"ד שזה העון גורם שרוב העולם נכשלים ואינן נזהרין להתפלל בבית הכנסת כי צריך לזהר בזה לילך תמיד להתפלל דוקא בב"ה אפי' אם אין מנין בעיר. ובדורינו בעו"ה יש כמה וכמה בעלי בתים אפי' לומדים שאינן נזהרין בזה ואם שואלין אותו למה אינו מתפלל בבה"כ השיב שאין להם מנין. והוא אינו יודע אף שאין מנין בבה"כ צריך לילך יחידי לבה"כ להתפלל. וזהו מוכח מגמ' מס' ברכות כל מי שיש לו בה"כ בעירו ולא בא להתפלל נקרא שכן רע שנאמר לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה מזה משמע אפי' ביחיד צריך להתפלל בבה"כ מדקאמר הגמ'. בה"כ בעירו ולא מי שיש מנין בעירו. אלא אף בלא מנין צריך לבא לבה"כ מקום מיוחד לתפלה. כי לא ניתן רשות להזכיר בכל מקום שמו של הקב"ה רק בבה"כ. ואם הקשה הלא כתיב בכל מקום אשר אזכיר את שמי. זה אינו אם היה כתיב תזכיר שפיר מוכח מיניה. בכ"מ שאתה תזכיר. אבל עכשיו דכתיב אזכיר ר"ל בכ"מ שאתן רשות להזכיר כמו שפירש"י ז"ל דהיינו בב"ה דוקא. וכל אדם יודה על האמת שכל הגזירות והצרות באו בעו"ה לישראל מפני שאינם מתפללים בב"ה. ומכ"ש כשיש מנין בבה"כ והוא אינו רוצה להתפלל עמהם במזיד ומבטל איש"ר. א"כ אין לו מליץ יוש"ר שהוא ר"ת "יתגדל "ויתקדש "שמיה "רבא לתפלתו. אלא אפי' אם הוא אנוס ואין לו פנאי להתפלל במנין. או שהוא דר ביישוב במקום שאין לו מניין. מחויב לעשות לעצמו מקום קבוע להתפלל שם ערב ובוקר. שאין השכינה שורה אלא

בבית הכנסת. או במקום קבוע על הישובי'. ואם לחשך אדם לומר הלא מלא כל הארץ כבודו. אף אתה חמור לו עכשיו בגלות ישראל בעו"ה נקראים נדה כמ"ש ע"כ לנדה היתה ונדה אסורה לישב עם בעלה על מקום שאינו קבוע שנע ונד. א"כ אין השכילה יכול לשרות עם ישראל רק במקום קבוע. כך מצאתי בכתבי האר"י ז"ל. ועוד טעם אחר אם אינו מתפלל במקום קבוע אזי התפלה הנ"ל חטפו וגזלו מלאכי חבלה ב"מ. ובעל הראשית חכמה מביא משל לענין הזה משל לאחד שהיה לו אוצר גדול מעבר לים ומתייירא מפני הליסטים שלא יגזלו ממונו לוקח עמו שומרים שמלווים אותו בדרך ואז הוא בא עם הממון לביתו בשלום. כך התפלה שצריכה לעלות לרקיע והוא מהלך ת"ק שנה ובחללו של עולם יש כמה מיני משחיתים ומזיקים הממתינים על התפלה. ואצ"ל המזיקים שנבראו משנת ימי בראשית אלא אפי מכל דיבור ודיבור שמדבר בבה"כ מן ברוך שאמר עד אחר י"ח נברא מלאך המשחית וחוטף תפלתו. ובזה תבין על מה עשה ה ככה ששלח ב"מ דבר בעולם ודרש בכתבי האר"י ז"ל אל תקרי דבר אלא דיבור לפי שהיה מדבר בבית הכנסת נבראו מלאכי חבלה וממיתין את האדם בשעת הדבר ב"מ. וצריכין ליתן טעם מה ענין דבר אצל דיבור דאיתא בגמ' אין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל. וזה תמוה הלא אנחנו עם קדוש. אשר קבלנו עלינו אורה הקדושה ועול המצות וראוי לבא בשבילנו כל הטובות לעולם. אלא הכי פירוש הגמ'. משל למלך שיש לו גן נאה ומהודר. והמלך רוצה ליסע לדרך רחוק למדינה אחרת והכריז בכל מדינתו מי שרוצה לשמור גנו עד ביאתו יתן לו שכר פעולה טובה. ובאם שיקבל עליו לשומרו ולא ישמור כראוי אז יהיה גדול עונו מנשוא. והנה כל בני המדינה אינם רוצים לקבל הגן מפני אימה. שיראים עצמם שאינם יכולים לשמור כראוי. והיה שם אדם אחד ואמר למלך שיתן לו לשמור. וקבל עליו הגן הזה ומסר לו המלך לרשותו את הגן ונסע המלך למקומו. לימים רבים בא המלך לביתו ומצא את הגן חרוב על מי כועס המלך בודאי אינו כועס אלא על מי שקבל על עצמו לשמור ולא שמר כראוי כך המלך זה מלכי המלכים כביכול נתן לנו את התורה. היא הגן הטוב. והחזיר על כל אומה ולשון ואינם רוצים לקבל התורה מפני אימת וטורח המצות שלא יכולים לשומרה ואנחנו עמו קבלנו את התורה ואמרנו נעשה ונשמע ועכשיו בעו"ה לא שמרנו את התורה נמצא אין השטן מקטרג, אלא על ישראל. ולא על או"ה ויובן הגמ' הנ"ל אין פורענות בא אלא בשביל ישראל שקבלו את התורה לשמור ולא שמרו וק"ל. ועל כל קטרוג שהשטן מקטרג הקב"ה במדת רחמיו משתיק לו. למשל שהשטן אומר ישראל גנבים הם הקב"ה משיב לו מי יאמר אם האומות קבלו התורה שלא היו גנבים וגזלנים יותר מישראל. אבל אם מקטרג ואמר שישראל אין להם

יראה ומדברים בבה"כ. לזה אין להקב"ה תירץ כביכול כי עכשיו ראינו בעו"ה האומות עומדים בבית תפלתם באימה וביראה. ומיד נתן הקב"ה רשות למשחית לחבל העולם וזהו דבר ר"ל. ואל תקרי דבר אלא דיבר שהיה מדבר בבה"כ וברא מלאכי משחיתים המה ממיתים אותו בשבת הדבר ב"מ ונראה לי דרך הלצה לרמוז בפסוק ה' ילחם לכם לגד השטן ואתם תחרישו"ן ר"ל אם אין אתם מדברים בבה"כ וק"ל. עפ"ז נ"ל כוונת הגמ' בב"ק דבר בעיר אל ילך אדם יחידי בבה"כ שמלאך המות מפקיד שם כליו. הנה בעיני כל הרואה יפלא לשון הגמ' וכי אין למ"ה מקום אחר להפקיד כליו כי אם בב"הכ מקום קדוש ועוד דקאמר שלא ילך יחידי משמע עם רבים מותר לו לילך. מאי איכפת למלאך המות בין יחיד לרבים. ולפי דרכינו יתורץ כי הקדמנו מכל דיבר ודיבר בבה"כ נברא משחית א'. וזהו כליו של מ"ה בחטא הזה הורג את האדם אך אם כבר דיבר מאי תקנתא יעשה תשובת המשקל מדה כנגד מדה. באותו מקום שדיבר עם חבירו ילך עכשיו לשם עם חבירו ויחסום את פיו כאלו הוא אלם ואינו יכול לדבר ואז יהיה תשובתו שלימה. והנה אם הולך יחידי לבה"כ אין תשובתו שלימה. ויקטרג השטן ויאמר חסרא לגנבא נפשי' לשלמא נקט. ר"ל שלא היה לדבר עם שום אדם ע"כ דומם. ויובן השתא דבר בעיר אל ילך אדם יחידי לבה"כ כי אין תשובתו מועלת רק במדה כ"מ עם רבים ודוק:

ליום תשיעי

ע"כ אהובי אחי וראי אם תרצו להציל עצמכם מן הדבר ב"מ וגם בניכם הקטנים שלא ימותו ח"ו במיתות משונות שקורין פתקי"ן מאזלין שזו ג"כ מין דבר ר"ל. מנעו עצמיכם מן ההגיו"ן ר"ל שלא תדברו ח"ו בבה"כ שום דבר ביטל. ובשל"ה מזהיר מאוד שצריך לברוח עם בניו הקטנים כשהולכין במקום א' פאקי"ן. ואם אינם רוצים לברוח עם הילדים הוי עתידין לעמוד עם בניכם לדין שהם גרמו לבניהם שימותו. ובעו"ה בזה גרמו האבות שדברו בב"ה:

ועכשיו בעו"ה כמעט רובם ככולם נכשלים בדבר הזה ונעשה להם כהיתר וגדולי הדור נכשלים בזה בעו"ה והנה ראיתי לעורר לבבכם הטהורים וכל רבני ארץ ומורי צדק בכל קהלות וישובים לגזור על השמש להזהיר העם בשעת התפלה שלא ידברו דהיינו שיצוה להכריז ש"תיקה י'פה ב'שעת ה"תפלה ואז יהיה להם שיב"ה טובא שהוא ר"ת שתי"קה י"פה ב"שעת ה'תפלה. וכל אדם יזהר מאוד כתשובה קלה כזו. ואף אם כבר דיבר יהיה לו תיקון גדול מהיום והלאה ע"י שיגער בחבירו והחיוב מוטל עליו לגעור בחבירו כמו שאית' בש"ע מי שדיבר בבה"כ הוא חוטא וגדול עונו מנשיא וגוערין בו. ונ"ל כוונת הש"ע שהוא כמו רוצח שנהרג על ידו כמה בנים ובזה יובן הפסוק לשוא הכיתי את

בניכם מוסר לא לקחו ר"ל שלא לקחו מוסר והיה מדברים בבה"כ כנ"ל לטובה וע"כ חטאו גדול כמו חטא קין שהרג לאחיו. וגדול היה עונו מנשוא. עונו נמי גדול וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמו וזדונותיהם נעשה להם כזכיות ונברא לכם מלאכי רחמים ותגרמו חיים לכם. ולבניכם אחריכם בטוב ובנעימים אמן:

וגם באתי להזהיר על החטא הגדול שנברא משחיתים מזרע האדם שהוציא לבטלה ח"ו בין בהקיץ או בחלום והן הן נגעי ב"א בעו"ה. ובשביל כך כמה חסידים ואנשי מעשה מצוים בשעת מיתתם אל אשתו ובניו שלא ילכו אחר מטתו. וכל אדם יכול לעשות כן מפני שאשתו ובניו אם אינם רשאים ללוות אותו. אז גם המשחיתי' אין להם רשות להלך אחר מטתו ואותם המשחיתים ניזונים מתפלה שמתפלל אדם במקו' שאינו קבוע שזאת היה מזונותם כל זמן שהאד' היה חי. ע"כ יזהר מאוד כל אדם שלא יתפלל רק בבה"כ אף אם יתפלל ביחיד כאשר כתבתי לעיל כי המשחיתים הללו חומסים וגוזלי' התפלה שמתפלל אדם שלא במקום קבוע ומה יעשה שינצל ההגזלני' האלו יקח לעצמו עמו שומרים. דהיינו מנין שיתפלל בציבור והיחיד בישוב יקבע לו מקום מיוחד לתפלתו. ואז השכינה שורה באותו מקום. והשכינה במקום מנין כנדרש בכתבי האר"י ז"ל בכל מקום אשר אזכיר את שמי ר"ל במקום קרוש הקבוע שאני נותן רשות להזכיר כאשר כתבתי לעיל. אז אומרת אבו"א אליך וברכתיך אבו"א בגי' עשרה. ואני אשמור תפילתך מן המזיקים ועפ"ז יובן הג' דברכות מנין שהקב"ה מצוי בבה"כ שנא' אלהים נצב בעד"ת אל ר"ל שהשכינה עומדת במקום עד"ה עשרה וק"ל וע"כ באתי להזהיר לבני ישובים איך יתנהגו בקביעת מקום להתפלל. תיכף בבואו לדור באיזה בית ראשית חכמה יראת ה' יבחר לעצמו מקום קבוע יפה ונקי ויאמר בפה מלא זה המקום אני בוחר להתפלל לשם יחוד קב"ה ושכינתיה בשם כ"י להיות מקום קבוע להתפלל אני וביתי וכל ישראל ויהי רצון שתשרה שכינה במקום הזה כמו בכל בתי כנסיות שבישראל ואם יאמר כך אזי הוא בקדושתו כקדושת בה"כ ותפלתו מקובלת בתוכה. ואין צ"ל שיתפלל בכ"ה בחדר קבוע אלא אף בבה"כ עצמו צריך ליברר לו מקום א' להתפלל שם תמיד. ולא היום במקו' זה ומחר במקום אחר. וע"ז מביא משל נאה בכתבי האר"י זצ"ל משל למלך שרוצה ללכוד חומת העיר ורוצה לעשות נקב בחומה אזי לוקח קנה השריפה שקורין דיא ביק"ש ויורה כמה פעמים במקום א' עד שינקב החומה. אבל אם הוא טפש ויורה פעם א' כאן ופעם אחד במקום אחר אז החומה נשארת שלימה. ולא יועיל כל פעולותיו שעשה. כך מיום שחרב בה"מ נעשה הפסק חומות ברזל בינינו לאבינו שבשמים. והתפלה שלנו הוא כמו קני השריפה ואם אדם מתפלל כל פעם במקום א' אז תפלתו עושה שביל א'

לנקוב החומה של ברזל. ואם לאו לא יכול לנקוב. והאיך יעשה בקהלות גדולות ישכור לעצמו מקום קבוע. ואם אין ידו משגת צריך לבא ראשון לבה"כ או למקום ההפקר כגון למטה ואז יכול לבוא ראשון כל פעם על מקומו. ובזה מיישב העולם כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו שקבע מקום לתפלתו וכשמת אומרים לו הי' חסיד והי עניו מתלמידו של אברהם אבינו וקשה למה דוקא אומרים שבח הזה אלא מפני שקבע מקומו. וע"כ היה מהראשונים בבה"כ א"כ היה חסיד. וגם למטה קבעו מקום בתחלה והיה עניו וק"ל וזה כוונת הפסוק לענ"ד עקב ענוה יראת ה' א"ת עקב אלא קבע ר"ל שתהיה קבוע מקום. ואם תשאל איך אוכל לקבוע מקומי. על זה אמר הפסוק ענוה ויראת ה' ר"ל ע"י זה תבחר מקומך ואז תוכל כל פעם לעמוד במקום אחד וק"ל ע"ז רמז בתורה והיה עקב תשמעון ר"ל א"ת עקב אלא קבע ר"ל שיקבע מקום לתפלתו תשמעון לטוב' ובזה שהקדמנו לעיל יובן הגמ' ג"כ כל הקובע מקום לתפלתו ר"ל שעשה לעצמו חדר מיוחד ובתוך החדר מקום מיוחד אז אויביו נופלים לפניו ודרש בכתבי האר"י ז"ל אויביו הם המשחיתים היונקי' מתפלה. ונופלים לפניו שאין להם שום יניקה מתפלתו ולק יזוק שום אדם מישראל. וכל אדם יאמין שהדלות ויקרות ומיתת בניו ח"ו באים לאדם. ואין לו הצלחה במו"מ שלו בעבור שאינו מתפלל במקום קבוע. ואביא לך ראיה מן התורה. מלבד מה שיש בזוהר ובכתבי האר"י ז"ל מפני שהמוני עם אמרו שאין להם עסק בנסתרות. ע"כ אביא להם ראיה מן התורה. שידוע שהתפלה שלנו במקום קרבן ובקרבן כתיב באחרי מות. איש אשר ישחט מחוץ למחנה וגו' ונכרתה הנפש ההיא וגו' והקרבן בא לשדים כדכתיב ולא יזבחו לשעירים. חוקת עולם לדורותם. וקשם האיך יהיה אם המקדש חרב אלא הבית הכנסת שלנו עכשיו במקום מקדש כמ"ש ואהים להם למקדש מעט והתפלה היא במקום קרבן וא"כ כשם שקרבן הנשחט חוץ למקדש היה עונש כרת והקרבן הי' לשדים:

אף עכשיו בתפלה וכן צריך להיות בבה"כ או במקום קבוע שהוא דומה לבה"כ ואם ח"ו מתפלל ביחידי בביתו אזי מביא התפלה דוגמת הקרבן לשדים כנ"ל וחייב ג"כ כרת ב"מ ואם הוא חי אף שמתפלל כמה פעמים בביתו אז יורד מנכסיו ועני חשוב כמת או שבניו מתים בחייו ח"ו ג"כ חשוב כמת. והירא וחרד על דבר ה' והרוצה ליזהר מהדלות ומיתת בניו ומכ"ש ממיתת עצמו יעשה לו מקום קבוע אף בישוב. להתפלל תמיד במקום אחד. ולמה באמת אני מוסר נפש על זה. שהקב"ה הקרה מעשה לידי כדי להוכיח בזה לזכות הרבים שפעם אחד באתי ליישוב שכולם קצבים ומוכרי בשר ולא הלכו לב"ה ושאלתי אותם אחי למה אינם אתם הולכים לב"ה להתפלל השיבו לי שצריכים למכור בשר

שלהם. ואמרתי להם דרך שחוק כתיב שומע תפלה עדיך והדר כל בשר יבאו. ונתגלגל הדבר ע"י תוכחת שהוכחתי להם ע"ז והתוודה א' מהם לפני ליתן לו תשובה. ואמר בזה הלשון אשריכם רבי שאתם גוזר שלא יתפלל שום אדם בביתו שפעם א' התפללתי בביתי היה לי בהמה טריפה ובא נכרי א' לקנות בשעת ק"ש ולא רציתי להפסיק ורמזתי לאשתי לקצוב לנכרי בשר. והיתה מקלקלת הבשר כדרך הנשי' שאינם בקיאים לקצוב כאנשים וחטפתי הגרזן מידה וקצבתי בעצמי הבשר ובא הרצועה של תפילין תחת הגרזן ונחתכה לשנים. והתפללתי בעו"ה בחצי רצועה ולא היה השיעור כראוי להיות בימין עד הטיבור ובשמאל עד החזה לפי דעת הט"ז אינו מועיל אפילו קשירה בפחות משיעור אורך כנ"ל. ותקנתי לו תשובה קלה לקבל על עצמו מיום הזה ואילך יהיה לו **חתיכה** דאיסור להתפלל בביתו כ"א ילך לבה"כ או למקום מיוחד להתפלל אפי' ביחיד. ובאמת לפעמים הקצבים אין להאשים בזה כי ידוע שרוב טבחי ישראל מחייתם בעו"ה דווקא בזמן תפלה ואינם יכולים להתפלל במנין. ע"כ אני מזהיר בקהלות גדולות שיש קצבים הרבה שיוכלו לעשות מנין בפני עצמם צריכים להתפלל בהשכמה במקום מיוחד כעלות השחר:

ומצוה גוררת מצוה שגם בעלי חניות ובעלי מלאכה וב"ב ההולכים לדרך קודם זמן תפלת הציבור יוכלו ג"כ להתפלל עמהם במנין כמו שתקנתי ת"ל בכל הקהלות כשנסעתי בילדות לזכות רבים ובמקומות קטנים שאין להם רק ג' או ב' קצבים אזי אני גוזר על שוחט ובודק שלא ימשך לו שום סירכא שהוא הולך מקודם בהשכמה לבה"כ. ועל השמש אני גוזר שיפתח כל בוקר כעלות השחר הב"ה כדי שיכול כל קצב או כל בעלי מלאכה לילך לשם. וה"ה כל מי שצריך להתפלל ביחיד. וכל שוחט ובודק יזהר מאד בזה שלא ימעך לו שום סירכא ויסביר לו טעם וסברא למה הקילו חכמים למעך סירכא כי אין סירכא בלא נקב אלא דקי"ל התורה חסה על ממונם של ישראל. ואם אינו הולך לב"ה או למקום קבוע להתפלל אזי היא מביא התפלה לשעירים כנ"ל ולאו בכלל ישראל הוא. וגם הקצב נענש אם אינו הולך לבית הכנסת שרוב בהמיותיו יהיו טריפה. ומעשה בא לידי שבאתי ליישוב א' והיה שם מנין בצמצום וארחתי אצל הפרנס שהיה ג"כ קצב ושחט בהמתו בזמן התפלה והפצרתי בו לילך לבה"כ ואמר שרוצה לבדוק הבהמה להכינה לכבודי לאכול ממנה בלילה ואמרתי לו אם תבדוק בשעת שהציבור מתפללין הבהמה תהיה טריפה ולאו אנחנו יכולים לאכול ממנה בלילה. והיה זה כמשחק בעיניו. וכשבאתי מבה"כ צועקת עלי אשתו שקללתי הבהמה שלה. ואמרתי לה לא אני גרמתי וקצצתי לטרוף בהמה שלכם אלא דעו רובא דרובא אם אין הולך לבה"כ בהמה שלו

יהיו טרפה. כי הש"י משלם לו מד"ה כנגד מד"ה דכתיב אדם כי יקריב מכ"ם קרבן. ובזמן שהיה בה"מ קיים צריך להביא חטאתו לבית המקדש לכפר על חטאיו. ואם לא היה מביא קרבנו לבה"מ היה חוץ למקומו והיה טריפה. ועכשיו הבה"כ היא המקדש והתפלה במקום קרבן ואם אינו מתפלל בבה"כ הבהמות שלו יהיה ג"כ טריפה מדה כנגד מדה זהו ר"ת מכ"ם. ומיד קיבל עליו מהיום הנ"ל שירצה לילך מידי יום ביומו לבה"כ או למקום מיוחד ביישוב:

ליום עשירי

וגם רעיוני על משכבי סליקי שתפלה של אדם אינה מקובלת בשביל שאינו מתוודה קודם התפלה שאיתא בברכות תפלות כנגד תמידית תקנוה. ואיתא שהקרבן מועיל לפי דברי מדת הרחמים דהיינו שם (ה (הויה) ה) ב"ה שאמר אדם שחטא יביא קרבן ויתכפר אבל מדת הדין אמרה נפש החוטאת היא תמות. ועוד אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא מה יעשה אדם לרצות גם מדה"ד יתודה מתחלה על קרבנו כמ"ש והתודו על עונם ואז יהיה קרבן מרוצה:

ואפשר זה כוונת הכתוב ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו דהיינו אם מתודה על חטאיו אז מרוצה גם להשם במדת אדנ"י שהוא דין. ואז גם אויביו היא המסטין עליו ישלים אתו. וגם כוונת הפסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לה' דייקא זו מדת הרחמים לאפוקי לשם אלהים לא ירצה רק בווידוי ובכיי' כמו שאמר דהע"ה כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה זבחי אלהי"ם דייקא רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהי"ם לא תבזה והיינו וידוי ובזה יובן הפסוק זבח לאלהי"ם תוד"ה היינו וידוי ושלם לעליון היינו שם הוי"ה שהוא עליון על כל השמות נדריך היינו קרבנות וזה היה הכל בזמן שבה"מ היה קיים ועכשיו בעו"ה אין לנו קרבן ולא מקדש תקנו אנשי כנסת הגדולה תפלה במקום קרבן. וא"כ ק"ו ומה קרבן עצמו לא היה מכפר בלתי הוידוי עאכ"ו התפלה שהיא במקו' קרבן איך תהיה מקובלת. ע"כ גמרתי בלבי להביא מחשבתי אל הפועל הגם רבות מחשבות בל"ב אי"ש גימ' מש"ה אבל ועצת ה' הי"א תקום הי"א ר"ת א"ם ירצ"ה הש"ה להדפיס שומרים לבוקר ואפילו ליחיד כי בכמה קהלות גדולות כבר תקנתי ת"ל שיתפלל שומרים לבוקר באריכות כמו שנדפס כמה פעמים. אבל אותן הדרים בישובים שאין להם מנין במה יתרצו לפני מלך מלכי המלכי' והפסוק צווח לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים ועוד שתפלת יחיד צריך יותר כוונה ושמירה. מתפלת ציבור כנודע. ע"כ יגעתי ומצאתי להם תקנה להדפיס קיצור שומרים לבוקר שיכול להתפלל אפילו היחיד. ומה אומר ואדבר מהחזנים שהם במקום הכהנים מקריבי הקרבן שעל כל פנים עליהם

מוטל להתודות בעדם ובעד קהלם שהם שלוחי דצבור' מובטחני בהם שהם יתוודו קודם תפלתם זכות הרבים מסיעתם שישמע ה' לטובה. ומצאתי לי רמז לדבר זה בתהלים ק"ל נפשי לה' משומרים לבוקר. שומרים לבוקר קרא מרמז בכפלו אם יכול להאריך מה טוב כמו שאומרים בקהלות קדושות הגדולים. אבל בישובים יכולים לעשות קיצ"ר שומרי"ם לבוק"ר שהוא ר"ת שק"ל כמו ארוך. מפני שאין להם פנאי. וזהו שמסיים הפסוק והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו. וכל אדם יודה אם אין החזן מתוודה קודם התפלה אין תפלתו מקובלת ובעל ר"ח הביא משל לציבור שהיה צריכים לבקש פני המלך על איזה דבר שאירע להם. ולוקחים לדבר בפניהם שתדלן הגון היודע לדבר. והשתדלן כבר היה חוטא לפני המלך חטא גדול והציבור לא ידעו מזה. וכשבא השתדלן ומבקש תחנונים בעד עמו. א"ל המלך הלא אתה החוטא לפני. ואיך תשא פניך ובאת לבקש בעד אחרים. בוודאי אין דבריו נשמעין. אבל אם השתדלן הזה חכם הוא מקודם ביקש מחילה מהמלך על חטאו. וקיבל עליו שלא יעשה עוד כדבר הרע הזה כי בשגגה יצא מלפניו. בודאי המלך מוחל על חטאיו ומקבל בקשתו בעד עמו ג"כ. כך השתדלן שלנו שהוא החזן נקרא שתדלן ר"ת שער"י תפל"ה דמע"ה ל"א ננעל"ו ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחשא. בודאי ומכש"כ החוטא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שצריך להתוודות קודם תפלתו. דהיינו בקהלה גדולה צריך החזן לילך בכל יום לעשות שומרים לבוקר עם הציבור ועכ"פ מחויב לומר הקיצור שומרים לבוקר כאשר אדפיס אי"ה לקמן. בספר הקטן הזה. וגם אביא ראיה מגמ' דיבמות דכתיב דרשו ה' בהמצאו מוקי הגמ' שאין תפלת יחיד נשמע דק בעי"ת צ"ל טעם למה באמת דווקא בעשי"ת אלא צ"ל הואיל בימים האלו כל אדם אומר סליחות וידים קודם תפלתו. ע"כ תפלתו מקובלת ולפ"ז נלע"ד אם עושה כך כל השנה ומתוודה קודם תפלתו למה ישתנו כל הימים מעשי"ת ובודאי ג"כ מפלתו מקובלת כמו בעשי"ת ועוד נ"ל הדין ג"כ נותן אם אומר וידוי קודם התפלה הוא כמודה בקנס קודם שבאו עדים ופטור ואם יבא השטן אח"כ ויקטרג. אמר לו הקב"ה כבר הודה והתודה קודם שבאת לקטרג עליו. ואז צריך השטן להיות נהפך עליו לסניגור כמו שעשה ביוה"כ שמליץ יושר בעד עמו ישראל שעומדים כמלאכים והתודו על חטאם. וזה מרומז מנדה בקנ"ס פטור ר"ת קטיגו"ר נעש"ה סניגו"ר. הנה כל ראיות הללו מורה להתודות קודם תפלה ואין וידוי בלא איזה תחינות ע"כ המצאתי קיצור שומרים לבוקר. וד' מזמורים במקום תהלים שיהא כל אדם ירגיל עצמו לאומרם בכל יום. ואז תפלתו מקובלת בודאי. כי לאו כל אדם יכול לומר באריכות בפני עצמו רק בקהלה גדולה וזהו ויאמר בועז לקוצרים ה' עמכם. ר"ל אף המקצרים בתפלתם ה' עמם. לקבל תפלתם.

והואיל ואתא לידן מזמור שיר המעל' ממעמקים הנ"ל אימא בה מילתא לדקדק למה מזכיר שם הויה באומרו ממעמקים קראתיך יהו"ה. והשם אדנ"י אצל שמעה בקולי אלא נלע"ד שאיתא בפסחים לא כשאני נכתב אני נקרא. נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא באל"ף דלי"ת. ומחויב כל אדם להבין זאת כדי אם ישאלך בנך לאמר מה זאת ברוך אתה יהו"ה שנקרא בלשון אדנ"י ונכתב בהוי"ה אף אתה תאמר לו כהלכה וכדין שבמחשבה צריך כל אדם לצייר השם הוי"ה ככתבו ויהיה מונח לעיניו. וטוב הוא לבטל מחשבה רעה. כשיראה עליו בעיניו תמיד. אבל כשהוא קורא אותו בקול ומוצא בשפתיו יקרא אדנ"י וזהו כוונת הפסיק ליראי ה' ולחושבי שמו ר"ל מי שהם יראי ה' החושבים שמו. ואין מוציאין את השם הויה מן השפה ולחוץ רק במחשבה. ובזה יתבאר הפסוק שהתחלנו שיר המעלות ממעמקים היינו מחשבה במעמקי הלב קראתיך יהו"ה. לאפוקי אדנ"י שמע"ה בקולי כנ"ל וכדרך שני נבאר הפסוק ליראי ה' ולחושבי שמו

ליום אחד עשר

ואגב תוכל להבין סוד אמן שכתבו חכמי אמת שלעתיד נשאל לכל אדם אם היה צדיק דהיינו אם קיים בכל יום אותיות צדיק דהיינו צ אמן ד קדושות י קדישים ק ברכות. ולכוונה זו חברתי בספר קטן הזה הסדר של כוונת צדי"ק שאפילו יחיד יכול לקיים. ובתחלה אפרש לכם סוד אמ"ן כפי מה שחפשתי ומצאתי בספרים דאיתא ליראי ה' ולחושבי שמו. היינו שיחשוב אדם במחשבתו מספר שם הוי"ה שהוא גימ' כ"ו כי להגות השם באותיותיו אי אתה רשאי ואיתא בראשית חכמה שצורת האדם היא שם הוי"ה כזה י ו' י' העינים המה שני יודין והחוטם הוא וא"ו ובזה יובן הפסוק כי בצלם אלהים עשה את האדם. ומהו הצלם הוא י ו י כמו שעבדי המלך נושאים חותם של מלכם. כן הדבר הזה שכלם נושאים חותם של הקב"ה והוא שם הויה. ואם ישאלך אדם הלא גם האומת יש להם צורה זו והם אינם מאמינים בדבר הזה. באמת גם הס' של"ה מקשה דבר זה ותירץ בשביל גרים שעתיד לגייר עצמם. ואז אין צריך הקב"ה בשבילם לברוא צורה חדשה ואיתא בזוהר הגרים נקראו בני יעקב שאחוזתם בעק"ב להתגייר ופסוק מרומז והיה עק"ב ר"ל לעתיד תשמעון כולכם אפי' הגרים ואנחנו נקראים בני ישראל ויובן בזה פסוק כי אני ה' לא שניתי ר"ל צורת ישראל ואומות שוים ולמה כי אתם בני יעקב ר"ל הגרים לא כליתם. ר"ל מפני הגוים לא יכולתי לשנות וק"ל ואפשר זה מרמז הגמ' דשבת מפני מה עיניהם של תרמודיים טרוטות ר"ל עגילות כמו יודי"ן וכוונתו ששאל דוקא על אומה זו דאיתא ביבמות אין מקבלים גרים מן התרמודיי' וא"כ שאל למה לא שינה לאומה זו ואין אתה יכול לתרץ בשביל גרים שאין מקבלין מהן. הנה השל"ה תירץ שפיר

בפנינו. אבל לפני או"ה דאינם מקבלים תירץ הנ"ל צריכים לתרץ ע"פ הגמרא דע"א אם היה בורא בצורה אחרת לאו"ה היו אומרים ב' רשויות יש ח"ו. והאמת הקב"ה כולם בראו לכבודו ולעבודתו ונתן הבחירה לכל אדם. ואם יבא אחד מן האומות ויתגייר כמו אברהם אבינו ע"ה וכיוצא בו ישלים התכלית אל מה שהוא נברא. וזהו הסוד במדרש לך לך משל לאחד שהיה עובד וכו' וראה בירה א' וכו' שהיה אברהם אבינו אומר שהעולם בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם. ר"ל שהציץ עליו כביכול בצלם וצורה שלו ואמר לו בזאת תראה שבראתי אותך וכל העולם לעבדני כאשר שכל העולם נבראו בצלמו וק"ל וזה יהיה במחשבת כל איש אשר בשם ישראל מכונה שאם יאמר לו אדם עבוד לאחד מן צבא השמים יקהה את שיניו ויאמר לו היאך ישתחוה האדון אל העבד באשר שיש לי צורת אלקים על פני. ובזה נדחה שאלת המין ששאל למה צוה הקב"ה שלא להשתחוות לצבא השמים והלא מגדולת עבד ניכר גדולת רבו . והתשובה הוא איך יתכן שתשתחוה צורת האדון הבורא אל עבדו. ובזה יובן הפסוק לא יהיה לך אלקים אחרים. משום על פני' וק"ל וזהו כוונת חז"ל אם יאמר לך אדם פלח לצבא השמים ח"ו אז יהרג וא"ל יעבו"ר ולמה כי צורת האדם היא צורת שם הוי"ה כזה י ו י ר"ת יהרו"ג וא"ל יעבו"ר ובזה תבין מה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל אל"ף אחת היא ונקראת בשלש כי האלף נכתבת בצורת יו"ד למעלה ויו"ד למטה וא"ו באמצע כזה א והאות וא"ו הוא בדרך עקומה וזהו חטא הרשעים שהמה הולכים בדרך עקומה. אבל לעתיד יתמו חטאים מן הארץ תכתוב האל"ף בדרך הישר כזה י' ו' י' בצורת פני האדם וזהו כוונת הפסוק יתו"ם ואלמנ"ה יעוד"ד ר"ת י"ו"י' צורת האל"ף ישר. ודרך רשעים יעו"ת הם גורמים עיקום והעוות של האלף וזהו שאמר הפסוק להגיד כי ישר יהו"ה צור"י ולא עולתה בו ר"ל צורי הוא ישר כנ"ל. וגם תדע אם השם הוא בדרך הישר כמו ישמח"ו השמי"ם ותג"ל האר"ץ וכיוצא בא אז שמחה ורחמים בכל העולם אבל אם הוא הפוך ח"ו דין הוא בעולם כידוע ליודעי חן. והרמז לזה הנה יד ה' הוי"ה במקנך השם הפוך א"כ הוא דין וזה סוד רב שמואל בר שיל"ת היה מזרע המ"ן שיל"ת ר"ת שוית"י יהו"ה לנגד"י תמי"ד שהוא היה מתקן מה שעוות המן זקנו כידוע שאסתר הביא רחמים וגאולה לעולם באמרה את השם בדרך ישר **י"בא ה"מלך ו"המן ה"יום** אבל המן אמר השם בהיפך ז"ה אנינ"ו שו"ה ל"י אינו שו"ה דייק רק עקים לכן תקן זאת רב שמואל בר שיל"ת ר"ת שוית"י ה' לננד"י תמי"ד היינו בדרך שוה כנ"ל:

וגם אצל ושתי המלכה אמר המן כי לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה ג"כ השם היפך עותה דייקא. וזהו סוד מלך ממית ומחיה שהוא ישר ושוה מחיה. ומכלל הן נשמע

לאו וזהו הסוד שאמרה כי מלאה הלכתי וריקם השיבני יהוה השיבני דייקא בהיפך יהוה:

והסוד אמן שאחז"ל גדול העונה אמן יותר מהמברך הוא זה. כי אמן בגי' צ"א (הוי"ה אדנ"י) ג"כ צ"א והמברך אינו יכול להזכיר כי אם השם אדני ושם הוי"ה במחשבתו כנ"ל אבל מי שהוא עונה אמן מזכיר מנין ב' שמות כנ"ל וק"ל וזהו כוונת הפסוק ויאמרו כל העם אמן ומה היה מכוונין ומסיים והל"ל ליהוה הל"ל כמנין ס"ה הוא אדנ"י ליהוה שהוא כ"ו ושניהם מכוונין באמן כנ"ל וק"ל והחזן שאינו יכול לענות אמן בבית הכנסת יכוין בשעה שאומרים הקהל אמן לשם הוי"ה ואדנ"י ויהא נכתב לפניו בשילוב הזה יאהדונ"הי שהוא גימ' צ"א כמנין אמן והיא סגולה גדולה לבטל מחשבות רעות. וגם שמעתי ממהור"ר יונה מקעלין ז"ל. חזן בגימי אדנ"י ואם תכתוב חזן במלואו כזה חי"ת זי"ן נו"ן תמצא האותיות אמצעות מנין הוי"ה וכשם שזהו בתוך הפנימי מהתיבה דהיינו הנעלם כך יכוון לזה השם במחשבה ואל יוציא לחוץ וסופי תיבות מנין ת"ק שיכוין התפלה תעלה עד לרקיע מהלך ת"ק וכשמכוין החזן כוונה זו יהיה מובטח שתפלתו מקובלת וזה סוד אמן כתבתי ליודעים ומבינים. אבל מה יעשו ההמוני עם שאין להם לב להבין כנ"ל ע"כ אפרש להם בנגלה שהם ג"כ יכולים להבין. ופירושו לפי פשוטו אמן היינו האמנת דברים שיאמנו דבריו ויקויים הברכה:

ע"כ כל איש מישראל ששומע הברכה מישראל מחוייב לענות אמן אפי' שומע מאשה או מקטן:

ואם שומע ואינו עונה חייב מיתה:

וסימן אמ"ן נוטריקון אנ"י מוס"ר נפ"ש שכל א' מישראל מחוייב למסור נפשו על עניית אמן וכל איש מישראל מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויכונים לענות אמן שמילת אמן עדות הוא על הברכה שהיא אמת:

ואם יאמר בלחש היא כמו שמעלים להעיד על הדבר. ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שנעשה בזמן הגאון ר' מרדכי יפה בעל הלבושי' כמו שסיפר לי חמי זקיני מהר"ר אברהם ווארטר ז"ל מק"ק ליסא באשר שאשתי נכד נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה הנ"ל ומעשה שהיה כך היה:

הגאון ר' מרדכי יפה היה אב"ד ור"מ בקהלה קטנה מקודם. והרים ה' כסאו והגדיל למעלה שבאו שלוחים מק"ק פוזנא לקבלו עליהם לאב"ד ור"מ כי היה גאון רב בנגלה ונסתר כאשר כל רואה יראה בספריו הקדושים שעשה עשרה לבושים ומקדם היה כוונתם לשמים שלא קבלו אב"ד אלא לפי תורתו:

(ולא כמו עכשיו בעו"ה בדורות הללו שעושים לעצמם אלהי הבא בשביל כסף וזהב. יד המגעת יותר להלוות לקהלה וליתן לשררה הוא יהיה לראש וגדולי הדור המה יושבים בפחי נפש ואין אדם יודע וביקש לידע מתורתם וחכמתם וחכמת המסכן בזויה בעו"ה מכח זה ימשוך שישכח התורה כלל מישראל ישיבת בחורים כלל אינם נראים במדינת פולין כאשר היה מימי קדם מכח זה צרות רבות באים על כל מה שלא היו מימים הראשוני' ואין איש שם על לבו דבר הזה על מה אבדה הארץ בעו"ה מעט מעט. על עזיבת התורה) וכאשר הביאו לו איגרת רבנות כנהוג השיב הגאון הנ"ל למשולחים אקבל הכתב מכם ואהיה לכם למורה. אמנם תיכף ומיד לא אוכל ליסע עמכם מפני שעדיין לא למדתי חכמת עיבור החודש ואין שום אדם במדינת הללו ללמוד ממנו. ע"כ אסע מקודם למדינת אטליא לויניציאה לחכמי ספרדים שהם בקיאים בחכמה זו ושם אלמוד מהם החכמה הזאת:

ונסע תיכף הגאון הנ"ל ולמד אצל החכם אבוהב הספרדי לערך רביעית שנה ולמד ממנו כל החכמה הנ"ל באר היטיב כאשר נראה חכמתו בספרו לבוש אדר יקר ובהלכות ר"ח מחצת ממנה ויהי מקץ הימים הנ"ל ויקר מקרה שהיה שם תינוק אחד בן הרב החכם אבוהב הנ"ל לערך בן ה' שנים ואכל התינוק פרי א' ובירך בפ"ה בקול רם וענו כל בני הבית אמן על ברכת התינוק והגאון מה' מרדכי יפה הנ"ל לא ענה אמן שלא במתכוין : (כאשר עדיין הסדר בעו"ה ברוב עולם שאינן נזהרין בזה):

והחכם רבו של הגאון הנ"ל כאשר ראה שלא ענה אמן על ברכת התינוק כעס עליו בכעס גדול והיה מנדה להגאון רמ"י וגער בו בנזיפה והמתין הגאון רמ"י ל' יום כפי הדין נידה הרב לתלמיד. ואח"כ בא הגאון רמ"י ורצה לפייס את רבו ולא היה רוצה למחול לו ואמר לרבו רבינו ימחל אדוני ואמר לו מה פשעי ומה חטאתי נגדו ומה חרי האף הגדול הזה השיב לו החכם הנ"ל ידוע תדע שאהבה גדולה ושלימה שאינה תלויה בדבר אהבתיך יותר מבני. אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה בשעה שלא ענית אמן על הברכה של התינוק. אמנם באמת ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה שכל מקום ובכל קהלה אשר תדרוך כף רגליך תדרוש ברבים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול של מי שאינו עונה אמן על כל ברכה השומע מישראל:

וגם תצוה לבניך ולבני בניך עד סוף כל הדורות שיספרו זה המעשה הגדול והנורא מה שאספר לך:

וכך היה המעשה שבמדינת שפניא היה מקדם קהלות קדושות קודם גזירת תתנ"ו והיתה שם עיר גדולה לאלקים עיר ואם בישראל והיה שם מלך א' והיה רוצה לגרש אותם כמה פעמים והיה שם אב"ד חסיד ועניו גדול ועושר גדול והיה נושא חן בעיני המלך:

ובכל פעם שהיה דעתו לגרש היהודים היה החסיד הנ"ל מפיר עצתם ומבטל דעתם ויהי היום ויכעס המלך על היהודים וצוה לגרש אותם ובאו כל בני הקהילה להחסיד הנ"ל שילך למלך להמליץ בעדם לבטל הגזירה כפעם בפעם והצליח מעשה השטן בעו"ה ובאו לעת מנחת ערב להחסיד והשיב להם החסיד הנ"ל שילך עמהם רק שרוצה להתפלל תחלה תפלת המנחה ראשית חכמה יראת ה'. והפצירו בו ואמרו לו זו ג"כ מצוה רבה להציל כלל ישראל. ועתה הוא עת רצון לפני המלך ואח"כ תתפלל ויעש כן החסיד והלך עמהם לחצר המלך:

ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו וירץ לקראתו ויחבק וינשק להחסיד הנ"ל וסבר החסיד בדעתו שבוודאי יבטל הגזירה מגירוש הנ"ל והיה מסבב בדברים אחרים עם המלך ובתוך כך בא כומר א' ממדינת המלך ממרחקים לפני המלך ויפול לרגלי המלך ויברך את המלך ברכה ארוכה ואשובה בלשון לטיי"ן או לוע"ז והחסיד הנ"ל לא הבין דבריו וכשראה החסיד שיעבור זמן מנחה הלך לקרן זויות אחת להתפלל מנחה ודעת החסיד היה שיש לו שהות להתפלל קודם שיפסוק הכומר הנ"ל מלברך את המלך ובתוך תפלת החסיד קם הכומר ההוא מעל רגליו וצוה לכל העומדים בבית המלך לענות אמן על הברכה עבור שתקויים ברכתו ויענו כלם יחדיו אמן והחסיד לא הבין לשונם ולא ענה אמן:

ולא היה רוצה להפסיק בתוך התפלה ושאל הכומר הנ"ל אם ענו כל ב"ב אמן. השיבו כן ושאל אם גם היהודי ענה אמן והשיבו לא בעבור שמתפלל שם ויהי כאשר שמע הכומר שלא ענה היהודי אמן תלש את שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה ואמר הוי על המעשה הרע הזה שבעבור היהודי הזה לא תתקיים ברכת המלך שלא ענה אמן על ברכתי:

ויהי כאשר שמע המלך את דברי הכומר ויקצוף המלך מאד ויתהפך על החסיד לאכזר ויצו את עבדיו להרוג את החסיד ולנתחו לנתחים. ויעשו כן והמיתו אותו ביסורים קשים בעו"ה וינתחוהו וישימו את הנתחים בתוך השמלה וישאום לביתו ואחר זאת גרש המלך את כל היהודים. היה שם עוד חסיד אחר חבירו של החסיד הנהרג והוא היה יודע מחסידתו של אותו החסיד הנ"ל. ויהי תמיד כמתרעם על מידות של הקב"ה כביכול וישפוט אותו החסיד בדעתו שבודאי עבר החסיד הנהרג איזה עבירה בצינעה כי מי

חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא. והיה אותו החסיד מתענה ובוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד הנ"ל במית' משונה ויחבודד החסיד ההוא בחדר מיוחד יושב ומשתומם על החסיד הנהרג. ובא אליו החסיד שנהרג בעצם היום הזה בחדרו אשר הוא יושב לבדו ומשתומם ויחרד החסיד החי חרדה גדולה:

ויאמר לו החסיד הנהרג אחי אל תירא ואל תחת. ואמר אליו החסיד החי יודע אני שחסיד גדול היית על כן תאמר לי על מה עשה לך ככה ומה חרי האף הגדול אשר עבר עליך והשיב חסיד הנהרג אני אגיד לך האמת מימי לא עשיתי שום עבירה רק הקב"ה כביכול מדקדק עם הצדיקי' כחוט השערה ורוב העולם אינם נזהרי' בעו"ה בזה החטא שפעם אחת עשה בני הקטן ברכה על הפת ושמעתי ולא עניתי אמן על הברכה והאריך לי הקב"ה ככיכו"ל חפו עד המעש' שנעשה לי בעמדו לפני המלך ב"ו שלא עניתי אמן על ברכת המלך ויחר אף המלך מאד באותו שעה ב"ד של מעלה דנו אותי על שלא עניתי אמן על ברכת בני. לכן אתה חביבי תספר באזני בנך ובן בנך ולכל באי העולם את המעשה הזה ותזהירם על עניות אמן ופרח לו איש האמת החסיד. ואחר שסיפר חכם הספרדי הנ"ל את המעשה הזה להגאון ר"מ יפה הנ"ל ואמר לו אל תתרעם עלי שנדיתי אותך כי נתכוונתי למען תהיה כפרה על עינך. ואני מוחל לך אבל בתנאי שתדרוש ברבים להזהירם על עניית אמן. וכאשר נתקבלתי להיות מוכיח ככל מדינות ת"ל אמר לי חמי ז"ל מאחר שהדבקת בזרעו של הגאון מהרמ"י הנ"ל מוטל עליך הדבר לדרוש עבורו בכל הקהלות המעשה הנורא ההוא ולהזהיר בני ישראל על עניית אמן. ע"כ הירא וחרד על דבר ה' יקרא מעשה הזאת פעם א' בחודש להודיע לכל ב"ב העונש הגדול למי שאינו עונה אמן אפי' על ברכת התינוק שלו ומכ"ש בבית הכנסת כשהחזן חוזר ומתפלל תפלת י"ח ובפרט ב' אמן שאין העולם נזהרים בהם אצל מחזיר שכינתו לציון אומרים תיכף מודים אנחנו לך ואינן עונים אמן ואצל מעריב של שכת ופרוס וכו' כשסיים הש"ן ועל ירושלים מתחילים תיכף ושמרו ע"כ צריכין לזהר לענות אמן קודם מודים וקודם ושמרו שאיתא בספרי מוסר שחסיד אחד התענה על אריכות הגלות ונתגלה לו בחלום איך יבא הגאולה והעולם אינם משגיחין לענות אמן על ברכת הגאולה וזהו המחזיר שכינתו כו' ועל ירושלים כו' וגורמים להחזן שעושה ברכה לבטלה ח"ו וכבר המה מרגילים בזה בעו"ה. ע"כ אני מתקן בכל הקהלות ובכ"מ שאני נוסע לזכות הרבים גוזר אני על כל החזנים קודם מודים וקודם ושמרו ימתין החזן מעט אחר סיום הברכה ויכה באגרוף על התיבה שקורי' עמוד כדי שיזכיר להקהל אנשים ונשים וטף לענות אמן ואז מנערותו ירגיל הנער בזה וההרגל נעשה טבע גם בזקנותו לא יסיר ממנו ואם לא יעשה החזן זאת

העונש על החזן שהוא גורם מיתה להשומע ואינו עונה ובאמת תיכף ומיד חייב מיתה ח"ו רק אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה ובא לידי עניות ח"ו ועני חשוב כמת. ע"כ אחי ורעי לא יהא אמן הזה קל בעיניכם ואין האדם נקרא צדי"ק אלא אם קיים בכל יום צ' אמני"ם וד' קדושות יוד קדישים וק' ברכות ר"ת של צדי"ק רק אימתי יכול לקיים אם אדם דר במקום מנין ואז אם ישכים לב"ה וישמע כל הברכות מהחזן ויענה על כל הברכות אמן יקיים כנ"ל אבל מה יעשו אותן המאחרים לבא לבה"כ באיזה אונס או אותן הדרים במקום שאין מנין וההולכים בדרך היאך יקיימו רמז צדי"ק כנ"ל ע"כ אני מורה לכם דרך ישרה שיבור לו כל אדם ולא יטה ממנו ימין ושמאל. בראשון אם איחר לבא לבה"כ עד אחר הברכות הן כולן או מקצתן יאמר לבנו הקטן או לחבירו שלא התפלל עדיין שיאמר כל הברכות בקול רם כדי שיענה עליהם אמן וכן יעשה האדם כשהולך בדרך עם חבירו או משרתו וכן בכל מקום שאין להם מנין ובמקום אמן שאין יכול לענות אחר חזרת ש"ץ י"ח יקיים על ברכת הפירות. ובהרחמן הוא בברכת המזון יברך חבירו או בנו אפילו תינוק בקול רם כי תקנו הרחמן אלו י"ח במקום ח"י ברכות שבתפלה. וזהו מה שמצאתי מסוד אמן וצ' אמונים ומקום קבוע וק"ל:

ועתה אכתוב סוד הדלי"ת מצדי"ק שמורה על ד' קדושות שמחויב כל אדם לומר בכל יום ג"פ קדושה בשחרית ואחת במנחה בשחרית הן ג'. קדושות יוצר קודם ק"ש וקדושת י"ח כשחזן חוזר ומתפלל וקדושות ובא לציון הרי ג' ובמנחה כשחוזר הש"ץ י"ח היא קדושה רביעית ואותן הד' קדושות יכול אדם לקיים כשמתפלל בציבור אבל ההולך בדרך ומי שהוא דר במקום שאין מנין או מי שאיחר לבא לבה"כ משום איזה אונס היאך יכול לקיים אותן שני קדושות בחזרת הש"ץ ומרגלא בפומי' דבני קהלות גדולות בלאו הכי להתלוצץ על בני הישובים שהם חצי יהודים ועתה מפני שלא יכולים לקיים אותן שני קדושות קרוב להיות אמת ליצנות דבני קהלה. ע"כ לזכותן אני בא להדפיס אי"ה לקמן הד' קדושות שיכולים לאומרם אפילו ביחיד:

ועתה אכתוב היו"ד סוד של עשרה קדישים מצדי"ק ואטעים לך מעט מזעיר מסוד הקדיש כי עמוק עמוק הוא מי ימצאנו ואעתיק רק מה שמצאתי בשפע טל שאיתא בגמ' כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו של ע' שנה ופרש"י בכל כוונתו ומה היא הכוונה אלא הכוונה היא פשוטה בקצרה שכל אדם יש לו ב' ידים ולמה נקרא שמו יד על שם יו"ד פרקים שיש ביד ושני פעמים יד הוא כ"ח שעיקר הכח הוא בידים וכל עצמותיו תאמרנה בשעת הקדיש וזהו בסוד ועתה יגדל נא כ"ח. וגם השם הוי"ה. כשנכתב במילוי האותיות הרי הם ג"כ כ"ח כזה יו"ד וא"ו דל"ת ה"א אל"ף

וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף הרי כ"ח ובמספר קטן הם עשרה ר"ל בשעת הגלות בעו"ה מקטין עצמו כביכול עד עשרה כזה יו"ד הא וא"ו הא וזהו הסוד תש כח צור ילדך תש"י ותשכח אל מחולליך ע"כ אנו מתפללין ועתה יגדל נא כח ר"ל שיתגדל ויתקדש שמיה רבא דהיינו שיהיה השם במילוי אותיות מנין כ"ח מספר גדול וק"ל וגם בכל התורה כולה לא נמצא רק ג' פסוקים מספר אותיות שלהם כ"ח א' הוא בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ שהקב"ה כביכול ברא את העולם בזה השם. כי בי"ה ה' צור עולמי' וזהו דדריש ר' יצחק לא היה צריך התורה להתחיל כו' ומה טעם פתח בבראשית משום כ"ח מעשיו הגיד לעמו בשם כ"ח נברא העולם כנ"ל. והפסוק השני וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. ג"כ מנין אותיותיו כ"ח וזהו שמפרש רש"י כשהיה משה משמיע הדברות לישראל וכו' והקב"ה מסייע לתת בו כ"ח דייקא והפסוק הג' ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר ג"כ מנין כ"ח. וזה סוד אמן יהא שמיה רבא בכל כחו בכל כוונתו והיינו שם כ"ח הנ"ל. ואיתא בר"ח שכל אדם יאמר ג' פסוקים הנ"ל קודם הקדיש ויכוין כך לטובה ועיקר הכוונה היא שאותיות של ועתה יגדל נא וגו' הרי מנין כ"ח פעם אחת ואח"כ תחשוב מנין התיבות של יהא שמיה רבא עד דאמירן בעלמא ואמרו שסם כ"ח תיבו"ת הרי ג"פ כ"ח גימ' פ"ד. ורמז לך מוכי"ח מנין פ"ד הוא ותיקון גדול למוציא זרע לבטלה וזהו סוד יעקב אבינו היה בן פ"ד שנה ולא ראה קרי ואנו חוטאים בכל יום בעו"ה בזה החטא ויתוקן בזו הכונה כנ"ל ותצרף שמנה תיבות של ועתה יגדל נא כח וגו' לעשרים תיבות מן יתגדל עד יהא שמי' הרי עוד פעם כ"ח הרי ד' פעמים כ"ח כמנין יב"ק וזהו שם הגדול כנודע שהם ג' שמות הוי"ה אדנ"י אהי"ה שהם מנין יב"ק או הוי"ה אלהי"ם ג"כ מנין יב"ק זו היא הכוונה של קדיש בקצרה:.

ועתה אכתוב כוונת קו"ף של צדיק המרמזת על מאה ברכות שאיתא בגמ' ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה. א"ת מה אלא מאה שחייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות וכשמברך על איזה פרי או שום ברכה מחויב לברך בקול רם כדי שחבירו יענה אמן כנ"ל ואם יעשה כך אזי אם ח"ו נגזר עליו קללה אזי מהפך הקללה לברכה שאיתא בכתבי האר"י ז"ל ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה והקשה הלא אין קללה למעלה ופירשו כך שאם תהפך קללה ותעשה הלל ק' ר"ל שיברך ק' ברכות אז יהיה הקללה ג"כ ברכה וזהו הפסוק ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכ"ה היינו שיברך הלל ק' בכל יום ויהיה מהופך קללה כנ"ל. וזהו כוונת הפסוק בתהלים ק"ט ויאהב קללה ותבואהו ר"ל שהרשע אוהב את הקלל'. וא"ת מי פתי שיאהב קללה ומתרץ הפסוק ולא חפץ בברכה שלא ברך בכל יום מאה ברכות כנ"ל:

ועיקר שלא יברך ברכה לבטלה ונתחיל מברכה הראשונה שהיא נטילת ידים יהא זהיר בה שלא תהא לבטלה והוא אם אינו נוטל ידיו כדת וכדין לכן יהא נזהר בה מאד ומאד. ראשון כשעומד ממטתו אל ילך ד' אמות בלא נטילת ידים. לכן בעל נפש וירא אלקים יזמין לו כלי מלא מים לפני מטתו כדי שיהא לו מוכן ומזומן כשיקום ויש רבים מחסידים ואנשי מעשה שנוטלים לידים אפי' קודם שלובשים עצמם בבוקר כדי שלא יטמאו את בגדיהם וזהו סדר הנטילה. יקח הכלי ליד ימין ויתן אותו ליד שמאל ויריק מתחלה פעם אחת על ימין ואח"כ יריק אותו בימין על שמאל וכה יעשה ג"פ דוקא בסירוגין. ואם הוא עושה כן אז יכנע היצר הרע שבצד שמאל ליצר טוב שבצד ימין כמ"ש לב חכם לימינו הוא יצ"ט ולב כסיל לשמאלו הוא יצה"ר וא"כ הוא מכניע בנטילתו ליצה"ר ויאמר בפה מלא הריני עושה זאת להכניע ליצר הרע להיות עבד ליצ"ט וזהו שאמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר. וגם כשנוטל ידיו כנ"ל מעביר את הרוח הטומאה השורה על הידים ואפי' הנשים והמשרתות יעשו כך כדי שלא תטמאו את האוכלין הנעשי' על ידיהן ואם לאו גורמים ח"ו שיהיו בניהם ערלי לב ועמי הארצים. ואחר הנטילה תיכף יברך על נטילת ידים ואז אל יברך ברכה זו בבית הכנסת או במקום קבוע שמתפלל כי היא ברכה לבטלה ולא יפה עושים שמברכים בב"הכ אחר שבירך החזן על נטילת ידים אז גם המה מברכים בקול רם כדי שיענה החזן אמן ממ"נ לא יפה עושים כי הברכה הנ"ל מחוייבים לעשות בביתם אחר נטילתם מיד ואם כבר בירך בביתו ומברך עוד הפעם בב"ה הוי ברכה לבטלה ואין ראיה מהחזן אף שבירך בביתו רשאי לברך בבה"כ להוציא רבים י"ח וכל מורה צדק ואב"ד דקהלתו צריך לבטל זאת הרי ערכתי לפניכם הכוונות של אותיות צדי"ק שיכול כל אדם לקיימם אפילו ההולך בדרך או הדר ביישוב לבדו:

ואחר שיהי' לו מקום קבוע להתפלל ויקיים כוונת צדיק כנ"ל. על כל זה אינו נקרא צדי"ק תמי"ם עד שיקיים ר"ת של תמי"ם תמי"ד יקיי"ם מצו"ת מצ"ת וזהו מצת ר"ת מזוו"ה ציצי"ת תפילי"ן ואפרש לכם מתחלה מצות מזוזה שכל אדם מחויב לבדוק מזוזתו פעמים בשבע שנים כדאיתא ביו"ד רצ"א ואפילו אם קנה אדם מזוזה חדשה יבדוק אותה אם היא כשירה. ואין אני יכול להתאפק מלהודיע לכם המעשה שאירע במדינת פיה"ם שהכה הרעמים וברק בתוך בית יהודי אחד בארץ אצל מזוזות הבית בלי שום היזק וכאשר באתי לעיר ההיא לבדוק המזוזות כמנהגי סיפר לי היהודי הנ"ל את המאורע. אמרתי לו שמא המזוזה היא פסולה אמר לי זה ימים מועטי' שקניתי את המזוזה אמרתי לו אעפ"כ:

ובדקתי אותה ומצאתי חסר הפסוק למען ירבו וכו':

ע"כ יזהר כ"א לבדוק מזוזותיו אף אם הם חדשים מקרוב באו ובפרט כשאינם משימים על השם שד"י איזה דבר לכסותו אז הוא נמחק בימים מועטים והשם שדי ר"ת שומ"ר דלתו"ת ישרא"ל שומ"ר דל"י יהודי"ו וזהו דוקא כשאינו נמחק:

וזהו סוד מזוז"ת אותיות זו מו"ת שזז והולך מהחדר שיש בו מזוזה כשרה ואפי' אם יש לו כמה חדרים כלם חייבים במזוז' וא"ת הרי כמה רשעים שאינ' נזהרים בזה ואעפ"כ הם חיים ויושבים בהצלחה תשובה לדבר תהיה בטוח שלא יאריך ימיו בהצלחתו ובודאי בקרב ימיו ירד מנכסיו ועני הוא חשוב כמת. וגם ח"ו בנים מתים כשהם קטנים בעון מזוזה כדאיתא בשבת ומזוזה הואיל ואתי לידי אימא בה מילתא כי שם שד"י שומר ישראל היינו כשהוא נכתב ישר ולא מהופך דאיתא בכתבי האר"י ז"ל מפני מה אנו מהפכים את הסדר ואומרים זכור לנו ברית אבות כאשר אמרת וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואח"כ ברית אברהם אלא הגאולה של ישראל תלויה דוקא אם האבות אינן כסדר דאיתא עמלק היה מתגאה ואמר שהוא אדם גדול שר"ת עמל"ק "עמרם "משה "לוי קהת והשיבו לו ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד ר"ל אחרית וסוף התיבות מצדיקים הללו הוא מית"ה וגם בלעם היה מתגאה ואמר שהוא גימ' קמ"ב בסופי תיב' של אבותינו אברה"ם יצח"ק ויעק"ב והשיבו לו ג"כ שהוא ילך למיתה ולחורבן שס"ת של האבות גם בא"ת ב"ש שד"י מהופך יד"ש לשון נדש ונרמס כעפר וזהו סוד בתהלים נהפך לשד"י בחרבוני ר"ל כשהשם שדי נהפך הרי הוא חורבן הגם שפשט הפסוק ע"פ מקרא אינו כן יש אם למסורת:

וזהו הסוד שאנו אומרים זכור לנו ברית אבו"ת דייקא דקשה אם אמר אבות למה אמר אברהם יצחק ויעקב וכי אין אנו יודעין שהם האבות אלא הוא הדבר אשר דברנו כשאנו מזכירין זכות אבות ומבקשי' הגאולה מוכרחים אנו להזכירם שלא כסדר שאם אני אומר בתחל' אברהם אזי אין לו זכות אב כלל שאביו היה תרח ואם אני אומר תחל' יצחק אזי אין לו רק זכות אב אחד ואנו אומרים ברית אבו"ת וגם השם שד"י היה מהופך בס"ת יד"ש בא"ת ב"ש כנ"ל. אבל יעקב בתחל' יש לו ברית וזכות אבות ועוד שגם השם שד"י הוא ישר כנ"ל וק"ל וזהו סוד ברש"י פרשת וארא אל האבות דקשה לרש"י הפסוק אומר וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב באל שדי והלא השם שד"י הוא מהופך כנ"ל לכן מתרץ רש"י וארא אל האבו"ת ר"ל יעקב יצחק אברהם שאז השם שד"י הוא ישר כנ"ל וק"ל. וזהו סוד התפל' שאנו אומרים אלהי אברהם וכו' ומסיים וזוכר חסדי אבות ומביא גואל וקש' הלא כבר אמר אברהם יצחק ויעקב ולמ' חוזר ואומר חסדי אבות אלא משום שאמר בתחל' אלהי אברהם יצחק ויעקב אזי השם שד"י הוא מהופך ע"כ מסיים וזוכר

חסדי אבו"ת ומביא גואל כי הגאול' תלוי' בזה וק"ל וזהו ומבי"א ר"ת ודוקא "מזכיר בתחל' "יעקב "אבינו וק"ל. ע"כ יזהר כל אדם שיניח דברמה על השם שדי כגון מעט זכוכית כדי שלא ימחוק את השם ואם הולך אדם מביתו יניח ידו על השם שד"י ויכוין שהשם יתברך ישמרהו ויצילהו מיצר הרע כי יצר במילוי כזה יו"ד צדי' רי"ש ס"ת שד"י ע"כ פרשתי לכם המ"ם מן מצ"ת:

ליום שנים עשר

ועתה אבאר לכם הצד"י מן מצ"ת דהיינו ציצית דאיתא כל המקיי' מצות ציצית כאלו קיים תרי"ג מצות שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כי ציצית בגי' ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג. ולזה כורכין על הציצית ל"ט כריכות בד' אוירי' דהיינו באויר הראשון ו' ובשני ח' ובשלישי י"א וברביעי י"ג בין הכל ל"ט כמנין יהוה אחד וסימנך ט"ל אורות טליך אורות גימ' תרי"ג וצריך שיהי' הטלית קטן כ"כ גדול שיכול לכסות בו ראשו ורובו כי היא תיקון לחטא זרע לבטלה והחייטים יזהרו מאוד ע"ז לחתוך הרוב מהבגד משני צדדיהם ולא כמו שעושים עמי הארצים בגד קטן שקורין קאמזו"ל שעוש' מלפניו פתוח ומאחוריהם לא הניח הרוב פתוח. כי צריך מאוד להזהיר ע"ז לחתוך הרוב מהבגד משני צדדים כי זולת זה עושי' בכל יום ברכה לבטלה ואינם מקיימים מצות ציצית כלל ובשבת אסור לצאת בבגד הנ"ל מקום שאין עירוב וגם עושין לפעמים פתוח מלפניו וצד אחד ג"כ פתוח וצד השני ואחוריו סתום גם המה לא יפה עושים כי צריך דוקא להטיל ציצית בכנפות הרחוקים זה מזה והוא משני צדדיו ששוה זה כנגד זה כדאיתא בש"ע או מלפניו ואחריו רק שיהי' רובו פתוח וכשיעשה כהלכתן כנ"ל הוא תיקון למוציא ז"ל דאיתא בכתבי האר"י ז"ל מי שמוציא זרע לבטלה ח"ו פוגם בד' שמו' הוי"ה מפני שד' שמות הוי"ה גימ' ק"ד וטפה שהוציא בעו"ה ג"כ גימ' ק"ד לכן יתקן במצות ציצית החטא הזה. וכשיאמר ועשו להם ציצית יקח בידו ב' ציצית של ימין וינשקם כי כל ציצית היא ח' חוטין וה' קשרים מנין אחד וב' ציצית הם ב' פעמים אחד מנין הוי"ה ב"ה ואח"כ כשאומר על כנפי בגדיהם יקח השתי' של שמאל וינשק' שהם ג"כ מנין כ"ו כשם הוי"ה ושני פעמים כ"ו עולה ב"ן ואם האדם יעשה כן נעש' בן להקב"ה וכשאומר הכנף פתיל וכו' יקח את כל הארבע' ציצי' בידו וינשקם ביחד ויכוין לשני פעמים בן הוא ק"ד ומצות ציצית מצלת אותו ג"כ מזנות כההיא מעשה בגמ' שפעם א' היתה זונה בכרכי הים שהיתה נוטלת ח' מאות זוז בשכרה כו' ובאו ד' ציצית וטפחו על פניו כו' וזה כוונת הפסוק נואף בודאי לא קיים מצות ציצית על מכונה שהם ל"ב חוטין ואם הוא נואף בודאי לא לא קיים מצות ציצית על מכונה שהם ל"ב חוטין וק"ל:

גם באתי להזהיר לכל מי שנוגע יראת ה' בלבו להתעטף גם הטלית גדול בביתו אפילו מתפלל ביחיד ולא מבעי בבה"כ כי כשם שתפילין של יד לא מהני בלא תפילין של ראש כך הטלית קטן לא מהני בלא טלית גדול כמו שאיתא בכתבי האר"י ז"ל ולא יכולתי לכתוב לכל המוני עם סדר הטלית גדול כי עמוק הוא ומי שחננו ה' דעת להבין יכול לעיין בכתבי האר"י ז"ל עצמו ולא באתי רק להזכיר לעשות את כל מצות ה' זו מצות ציצית כמו שפרש"י ז"ל:

ועתה אכתוב לכם כוונת התפילין שהיא התי"ו מן מצ"ת שמורים כמו שקדמו כבר בזה גאונים ראשונים. וזהו מרומז בפסוק החכם עיניו בראשו ר"ל בין עיניך נגד המוח שהבתים יניח על המוח אבל הכסיל בחושך הולך שמניח על המצח והענין ממש שהולך בחושך שמכסה העינים ודוק הטיב. בראשון צריך כל א' להניח התפילין של ראש למעלה במקום שער מקום שמוחו של תינוק רופס והקשר של תפילין של ראש צריך שיהיה למעלה מן הגומא שבעורף. אבל אם מניח אותם למטה מן השער על המצח או הקשר בתוך הגומא של העורף לא קיים מצות תפילין ונקרא פושעי ישראל קרקפתא דלא מלח תפילין ועונשו הוא כרת רחמנא ליצלן ובעו"ה רוב העולם אינם נזהרים בזה ואתן לכם סימן על זה אם יכול אדם לנתק את התפילין של ראש ולמושכו על עיניו אז בוודאי הקשר בתוך הגומא של העורף ויבא בכלח אלי קבר מדה כנגד מדה גומא כנגד קבר וזהו כוונת הפסוק בתהלים שמר תם וראה ישר. כי אחרית לאיש שלום. ופושעים נשמדו יחדיו אחרית רשעים נכרתה. ושמעתי פירוש יפה על הפסוק הזה דאיתא פלוגתא דרבוואתא בסדר הנחת הפרשיות בתפילין בין רש"י ור"ת ז"ל:

והרב שר שלום כ' וז"ל והעולם נהגו כרש"י ומי שהוא צדיק ושומר מצות באמת יניח גם תפילין של ר"ת ותפילין של רב שר שלום למנחה מי שירצה לקיים המצוה מן המובחר ויובן הפסוק שמר תם אם אתה רוצה להיות צדיק שמור ג"כ דברי ר"ת. וראה יש"ר ר"ל תפילין של רש"י אותיות ישר תמיד יהיו לפניך כי אחרית לאיש שלום. ר"ל לעתיד רש"י ור"ת ורב שר שלום יהיו שוים לאחרית הימים ונמצא קיימת כל הדיעות אי"ה אבל פושעים שהם קרקפתא דלא מנחי תפילין נשמדו יחדיו וגו' כי אם אומר לו המוכיח למה אתה מניח תפילין על המצח אז בשומעו הוא מנתקם למעלה ואם בא הקשר בתוך הגומא ונכרתה וגו' כאשר כתבתי לעיל ויבא בכלח אלי קבר מדה כנגד מדה. ובזה יובן הגמרא ששמעתי מרב א' ז"ל כל התולה תפיליו יתלה לו חייו. והוא תמוה ונראה דאיתא בר"ה ג' ספרים נפתחים של צדיקים גמורים נכתבים לאלתר לחיים רשעים גמורים לאלתר למות בינונים תלוים ועומדים ומסקנת הגמ' למה תלוי ועומד

בינוני ולא מטה הקב"ה כלפי חסד ותירץ דאית בהו מחצה עונות ומחצה זכיו' ואית בהו נמי עון דפושעי ישראל בגופן זו קרקפתא דלא מנח תפילין אז תולין ועומדין עד יה"כ. ויובן שפירש תולה תפילין למטה על המוח אז היה בכלל פושעי ישראל בגופו ואך הוא עושה מצות הרבה עד ששוקלין כנגד עונותיו. אעפ"כ תולה לו חיים עד יוה"כ וק"ל. לכן יזהר כל אדם בזה שיהדק תפילין בחוזק על הראש והיד שלא יוכלו להנתק ממקימ' וזהו הסוד בגמ' מי שיש לו ציצית בבגדו ומזוז' בפתח ותפילין בראשו ובזרועו הכל בחוזק דייקא ר"ל שמהדקן יפה בחוזק שלא יוכל לנתקם מראשו ומזרועו וק"ל ובפרט כשהוא מסתפר עצמו בכל פעם אז הרצועות מרחיבים עצמם וצריך לתקן שיהיו בחוזק יפה על הראש והיד שלא יוכלו להתנתק ממקומם:

גם ראיתי סופרי' הרב' שאינם נזהרי' וכמעט שרוב העולם נכשלים על ידיהם בהקשר מאחורי התפילין צריכין לעשות כמו דל"ת ואם לאו לא יצא כמו שאית' בטא"ח בב"י סי' ל"ב. וצריכין להתחיל לעשות כך כשהסופר מניח הרצועו' עם הבית על השולחן נגד פניו לעשות הקשר אז יקח הרצועה הימנית שהוא ימנית ממש אף כשהם בראש. ויעשה כמו עניבה ואז יעשה ג"כ ברצוע' שמאלית כמו עניבה ויתחבנו בעניבת הימנית ויכרוך פעמים עם הימיני דוקא אז יהיה הקשר כעין דל"ת כסדר הכתיבה דרך ימין כזה **ד** אבל אם לא עשה כן הוא מהופך ולאו הוא דרך כתיבה בכך כזה ם וסימנך הגביר מדת החסד שהוא ימין על הדין שהוא שמאל ואז לא תטעה וזהו הסוד בגמ' שהתענ' מ' תעניתי' על שהתהפך לו הרצועה ואיתא בתשובה שנתהפך לו הקשר הזה שבא ימין לשמאל ואז לא בא הדלי"ת כהוגן ונעשה לשמאל שיגבר על ימין וע"ז התענה שלא עשה כנ"ל. ע"כ יזהרו הסופרים מאוד בזה שלא יכשילו רבים כי העון תלוי בראשיהם לדקדק היטיב ואח' הנחת תפילין יקרא שתי פרשיות שבתפילין והן קדש לי כל בכור וגו' והיה כי יביאך וגו' והם סוף פרשת בא. כי הב' פרשיות שמע והיה אם שמע קורא בק"ש. ופעם א' שאלתי לחבר א' שיאמר לי מה הם הד' פרשיות שבתפילין ולא ידע אמרתי אוי לאות' בושה ואוי לאותו כלימה זהו שאמר הנביא ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה. ר"ל שעושים האמת בלי כוונה רק כמו שאדם עוש' דבר המלומד ומורגל בו בלי כוונה לכן יזהר כל אדם בשלש מצות אלו מזוזה ציצית ותפילין ועליו הכתוב אומר והחוט המשולש לא במהרה ינתק:

ליום שלושה עשר

ועתה אפרש לכם איזה דברים מהתפלה בראשון אל יאמר אדם המתפלל דבר אחד כמה פעמים ולא נענה שאבד סברו ח"ו רק יתפלל. ויתפלל עד שנענה וראיה ממשה רבינו

ע"ה שהתפלל תקט"ו תפלות מנין ואתחנ"ן וזהו סוד תפל"ה למש"ה כי תפלה בגימ' תקט"ו. ואיתא במדרש אלמלא התפלל משה עוד פעם אחד היה נכנס לארץ ישראל. וע"ז שמעתי דרש יפה ומתקבל מן הגאון הגדול אב"ד ור"מ בק"ק פראג ומדינת פיה"ם המפורסם מהר"ר דוד נר"ו. דאיתא בילקוט ראובני שיש תתר"ח רקיעי' למעל' והכסא הכבוד עומד באמצע נמצא שמכאן עד כסא הכבוד תק"ד רקיעים. ומשה התפלל תקט"ו תפלו ותפילתו היתה בוקעת כל רקיע ורקיע וא"כ היתה עולה י"א רקיעים למעלה מכסא הכבוד. ואיתא בפסיקתא שכל עבירה עושה מנכין לו שתי זכיות מזכיותיו. וידוע שמשה עשה ששה עבירות וא"כ היה מנכין לו י"ב זכיו' התפל' ונמצא לא היתה תפלתו בוקעת רק תק"ג רקיעים לכן אומ' המדרש אלמלא התפלל עוד תפלה אחת היה נענה כי אז היתה מגעת עד כסא הכבוד ע"כ דברו פח"ח ושפתים ישק לכן אל יתייאש אדם מן התפלה ויחשוב בפעם הזה ובכל פעם אולי אם יתפלל עוד פעם יקבלו תפלתו וא"כ כל ימיו הוא בתפלה ותדעו שעיק' התפל' הוא בלחש. וכל מי שאינו מתפלל בלחש הרי הוא מראה עצמו שהוא מקטני אמונה שאינו מאמין שהקב"ה שומע בלחש:

ואין תפלתו מתקבל. אבל בר"ה וי"כ יכול להתפלל בקול רם והטעם איתא בר"ה וי"כ הוא נקרא מלך יושב על כסא דין ומשל לאחד שנתחייב הריג' למלכות צועק אל המלך הושיעה ועשה לי חסד כן אנו צועקים בקול רם להקב"ה שישפוט אותנו לרחמים ויזכרנו לחיים טובים ולכך ג"כ אומרים המלך הקדוש המלך המשפט אבל בשאר ימות השנה נקרא האל הקדוש לכן יתפלל בלחש כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות ומחשבות כל אדם:

ובזה יובן הפסוק בתהלים הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי כי אליך אתפלל ר"ל. כשאתה מלכי דהיינו בר"ה וי"כ שנקראת מלך המשפט הקשיבה לקול. שועי לתפלתי שאני מתפלל בקול רם אבל ואלהי כשאתה נקרא האל הקדוש אליך לבד אתפלל בלחש ולא צריך לשמוע שום אדם אלא אתה לבדך וק"ל. ועוד ט"א לשבח דזיל בתר טעמא למה לא יתפלל בקול רם מפני שאז אינו מאמין בהקב"ה שהוא יודע מחשבות אבל אם הוא מודה בזה בתחלתו יכול להתפלל בקול רם. ואפשר לזה תקנו חז"ל בנוסח התפלה של ר"ה וי"כ לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרו'. ואתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי וא"כ אנו מודים שהקב"ה יודע מחשבות לכן אנו מתירין להתפלל בקול רם. ובזה הפסוק יובן ויצע"ק משה אל ה' לאמור וא"ת הלא אסור להתפלל בקול רם. ומתרץ הפסוק אל נא רפא נא לה:

ר"ל שלא הזכיר שם מרים רק אמר לה בנסתר ובזה הודה שהקב"ה יודע מחשבות ויודע על מי שהוא מתפלל וק"ל וגם יובן בזה פרש"י בפרשת ביכורים וענית ואמרת לשון הרמת קול וגם ונצעק אל ה' וגומר לטובה:

וא"ת הלא אסור להרים קולו. ומתרץ רש"י ארמי אובד אבי וגו' ובשביל שחשב לעשות חשב לו המקום כאלו עשה ר"ל שהוא מודה שהקב"ה ידע מחשבות לכן יכול לומר בקול רם וק"ל. וזו היא הכוונה בסוף תפלת הקנה שוע"תינו קבל ושמע צעקתינו יודע תעלומות וק"ל:

ואם רוצ' אדם שתהא תפלתו מקובלת יסור הגאוה ממנו רק יהיה עניו ושפל ולא עוד אלא שעונותיו נמחלין ומרמז לזה והוא בחום יכפר עו"ן אותי'ות ענ"ו ועוד שבשביל הגאוה נחרב ירושלים והרמז גאוה ר"ת גבר האוי"ב ותבק"ע העי"ר ואם יאמר האומר הלא התירו חז"ל לת"ח להיות בו שמינית שבשמינית אשיב לו שאינו מבין פירוש הגמרא זו כפי שכתוב בכתבי האר"י ז"ל ובתחלה אזכיר מה ששמעתי מפי הגאון הגדול מוהר"ר אברהם ברודא נ"ע שהיה ראש ישיבה דק"ק פראג על מה ראי' בגמ' כל המתגאה מביא חימה לעולם והקשה מאי מדה כנגד מדה הוא זה ותירץ הגאון ז"ל ראי' בגמ' דסוטה אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמיני שבשמינית אמר רנב"י לא מינה ולא מקצתה דכתיב תועבת ה' כל גבה לב ופרשו המפרשים דפלוגתייהו הוא בפירוש תיבת כל רב סבר כל גבה לב לשון כולו כלומר כולו אסור אבל מקצת מותר ורב נחמן ב"י מפרש כל אפי' כל דהו אסור וצריכין אנו לומר כמו דפליגי הכא כך פליגי במלת כל חמתו ויובן כל המתגא' וא"כ מפרש כל גבה לב דוק' כולו אסור אבל מקצת מותר וה"ה מפרש כל חמתו שדוק' כל החימ' לא יעיר אבל מקצת יעיר ח"ו א"כ הוא מביא חימה לעולם ע"כ דפח"ח ושפחותיו דובבת בקבר ובזה נבין גמ' דגטין א"ר יוחנן ענותנותו של ר' זכרי' בן אבקילוס החריבה את בתינו וכו' וקשה מה הוא הלשון ענותנותו היה לומר הוראתו שפסק ר' זכרי' שלא להקריב את הקרבן של הקיסר החריב את בתינו אלא דפלוגת' הוא בפסוק כל מום לא תקריבו חד אמר מום ממש דוק' דהיינו מחוסר אבר וחד אמר אפי' כל דהו וא"כ מפרש דכל מום לא תקריב נמי כל דהו משמע ג"כ לא יקריב ולכן לא רצה להקריב והחריב את בתינו וק"ל וזהו שאחז"ל האי מאן דיהיר בעל מום הוא ר ל סבר כהן בעל מום מותר להקריב דכתיב בהו נמי כל מום לא יקרב וק"ל:

ליום ארבעה עשר

ואם נבאר הגמר' הנ"ל ע"פ נסתר נקדים תרגום יונתן פרשת שלח לך כד חמא משה ענותנותו דיהושע קרא משה להושע בר נון יהושע ופרש"י יה יושיעך מעצת מרגלים

ותחלה נבאר סדר הפסוקים פ' בהעלותך וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה ויען יהושע ויאמר אדני משה כלאם ויאמר משה המקנא אתה לי וגו' ואגב נבאר מה שפירש"י וירץ הנער גרשם בן משה היה וקשה מנ"ל לרש"י זאת אלא נראה דאיתא בגמרא אצל יואב כתיב וימת יואב משום דלא הניח בן הממלא מקומו ואצל דוד כתיב וישכב דוד משום דהניח בן הממלא מקומו וידוע דנבואת אלדד ומידד היתה משה מת ויהושע מכניס. ויובן כאשר שמע גרשם שמתנבאים משה אביו ימות ולא קאמרו לשון שכיבה אמר דבר זה נוגע לעצמי שהם מנבאים שלא הניח בן הממלא מקומו לכן וירץ וגו' וק"ל ונבא אל הביאור דקשה מהו שאמר משה המקנא אתה לי אדרבה הלא יהושע אמר לענוש אותם אלא דאיתא במדרש ואתחנן אמר הקב"ה למשה כבר מגיע חלקו של יהושע וכו' א"ל משה אני אהיה תלמידו של יהושע והיה יהושע יושב ודורש וכו' היינו דאמרי אינשי מאה מיתות ולא קנאה אחת ובאמת למה מאה מיתות ולא קנאה א' דאי' כל אדם שיש לו קנאה עצמותיו מרקיבים שנאמר ורקב עצמות קנאה ויובן אפי' מאה מיתות יכול לעמוד תחיית המתים אבל קנאה אחת עצמותיו מרקיבין ואינו עומד ח"ו בתחיית המתים וק"ל הכלל עולה שאם בא משה לא"י היה הוא תלמיד של יהושע ויובן שאמר משה המקנא אתה לי כלומר שאמרת אדני משה כלאם. בזה אתה מראה שרצונך שאבא לא"י וזה אי אפשר אא"כ אתה תהיה רב ואני תלמידך וא"כ מקנא אתה על רבנות שלי וק"ל אבל באמת שיהושע היה עניו ולא רצה להיות רב כדאית' במדרש ואתחנן ע"ש וא"כ קשה באיזה אופן היה יהושע רוצה שיהי' משה חי הלא בא"י אי אפשר אלא א"כ שיהיה יהושע הרב ע"כ צ"ל שדעת יהושע היה שיהיה נמי חי במדבר ואיתא במפרשים שלח לך לטובתך שתהיה חי מ' שנה יותר ויובן כד חמא משה ענותנותו דיהושע שלא רצה להיות רב וא"כ דעתו יהיה שאהיה עוד חי במדבר כנ"ל והיה מתייראמשה שיהיה בעצת מרגלים להוציא דבה על הארץ כדי שאחיה עוד לכן אמר יה יושיעך מעצת מרגלים שלא תהיה בעצתם ויקויים הדבר מבלעדיך וק"ל ומה שאמר משה י"ה יושיעך ולא שם אחר הוא דאיתא בכתבי האר"י כל אדם שיש לו גאוה פוגם בשם י"ה כי גאוה גימ' י"ה ושם אלהים מורה על תקיף ובעל יכולת וגאה גאה וכל אדם שיש לו גאוה מוציא שם י"ה משם אלהים ונשאר אל"ם ח"ו וזש"ה נאלמתי דו"מ י"ה החשיתי כביכול וזהו סוד לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה ר"ל שאינו מבזה שם אלהים ח"ו שישאר ממנו אל"ם כנ"ל וק"ל וזה שאחז"ל כל המתגאה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם כי הש"י אינו שרוי אלא במי שמשפיל עצמו במדת ענוה ונקרא קדוש ((וראיתי בצוואת הגאון מהר"ר נפתלי הכהן נ"ע ענו"ה גימ' סמאל ר"ל

הנוהג עצמו במדת ענוה מגרש הס"א סמא"ל ושפ"ל בגימ' קדוש הנוהג עצמו בשפלות הוא נקרא קדוש) ואיתא השכינה היא שרוי' בתוך בני ישראל כדכתיב בקרח כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' דייק כדי ללמוד ענוה שלא ינך אדם בראש ע"כ אמר למשה ומדוע תתנשאו שאתה רוצה להיות רחש ענינו ונשמע מזה המתגאה הוא רוצה להיות ראש וראשון לכל דבר והשכינה מראה שהולכת באמצע למדת ענוה א"כ הוא דוחק רגלי שכינה כביכול וא"כ לא יוכל השכינה לדור עמו וק"ל ועתה נבא אל ביאור הגמ' דאי' בכתבי האר"י ז"ל למה בחר הקב"ה לעצמו דוקא שם הוי"ה כי כל השמות חלק לנבראיו שם א"ל לישראל שם אלקים למשה ושם הוי"ה בחר לעצמו מפני שהוא מורה על ענוה כיצד שם הוי"ה כ"ו ובמספר קטן הוא ח' ב' פעמים ח' הוא ט"ז במ"ק הוא ז' ג"פ ח' הוא ך"ד במ"ק הוא ו' ד' פעמים ח' הוא ל"ב במ"ק ה' ה"פ ח' הוא מ' במ"ק ד' ו"פ ח' הוא מ"ח במ"ק י"ב שהוא מ"ק ג' ז"פ ח' הוא נ"ו במ"ק הוא י"א שהיא במ"ק ב' ח"פ ח' ס"ד במ"ק י' שהוא במ"ק א' וזה הסוד שבכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו כי כל פעם שאתה מוסיף על השם הוי"ה הוא מקטין עצמו כביכול שלא ישאר אלא עד אחד הוא אלהינו שאין יחידת כמוהו בשום שם אחריו וזהו הסוד שיסד הפייט במוסף ר"ה הודא"י גימ' הוי"ה שמו כן תהלתו שמורה על מדת ענוה עד אחד ואז מראה שאין בלתו כי הוא אחד ואין שני וזו ואין בלתו ולא נתן לאחר מבלעדיו כמו שם אל או אלקים וק"ל. ועוד נראה לתרץ בדרך אחר השם הוי"ה הוא כ"ו במ"ק ח' ב"פ הויה הוא ב"ן במ"ק ז' ג"פ הוי"ה ע"ח במ"ק ס"ו שהוא במ"ק רק ו' ד"פ הוי' ק"ד במ"ק ה' ה"פ הוי"ה הוא ק"ל במ"ק ד' ו"פ הוי' הוא קנ"ו כנגד יוסף הצדיק והוא גימ' יוס"ף הצדי"ק ו' הויו"ת וזהו סוד ויהי ה' את יוסף שהשם הוי"ה היה עמו והוא בגי' קנ"ו במ"ק רק י"ב והוא במ"ק ג' ז' פ"ה קפ"ב גימ' יעקב והוא במ"ק י"א שהוא במ"ק ב' חפ"ה הוא גימ' יצחק והוא במ"ק י' שהוא במ"ק א' וק"ל. ועוד נ"ל בד"א לכל הוי"ה צרף שמנה תמצא בכ"מ גדולתו ענותנותו כיצד שם הוי"ה הוא כ"ו תצרף עוד שמנה הרי ל"ד והוא במ"ק ז' תצרף ח' אל ל"ד הוא מ"ב במ"ק ו' תצרף ח' אל מ"ב הרי נ' במ"ק ה' תצרף ח' אל נ' הרי נ"ח במ"ק י"ג והוא במ"ק ד' תצרף ח' אל נ"ח הרי ס"ו שהיא במ"ק י"ב ובמ"ק ג' תצרף ח' אל ס"ו הוא ע"ד שהוא במ"ק י"א ובמ"ק ב' תצרף הפעם השמיני ח' אל ע"ד הרי פ"ב והוא במ"ק י' והוא במ"ק א' וזהו הסוד שמיני שבשמיני' בכל פעם שתחשוב השם יותר במנין תלמד מדת ענוה שמקטין עצמו אם תלמיד חכם יזהר בזה לא יבא לידי גאוה כלל וק"ל:

ליום חמשה עשר

וכל אדם שהוא עניו ואין לו קנאה ואוהב את חבירו נמצא מקיים כל התור' כשהוא עומד על רגל א' שהוא ואהבת לרעך כמוך אבל אם אינו אוהב את חבירו ומדבר עמו א' בפה וא' בלב אז הוא חייב כרת שנאמר יכרת ה' כל שפתי חלקות וצריך להבין מה מדה כנגד מדה הוא זה שיהא עונשו כרת אלא ידוע הוא שצריך כל אדם לאהוב את עצמו כמ"ש ונשמרתם מאד לנפשותיכם השמר לך ושמור נפשך ורבים כמוהו ואם הוא אוהב עצמו אהבה גמורה אזי הוא מתקן חצי השם של הוי"ה כי אהבה בגי' י"ג וכשהוא אוהב את חבירו ג"כ אהבה שלימה אזי השם שלם כי ב' פעמים י"ג הוא כ"ו וזה סוד בפסוק ואהבת לרעך כמוך אני ה' ר"ל אם תאהוב את חבירך כמותך אז יהיה השם שלם וכיצד יהיה אהבת חבירך לפי פשוטו כמוך דייקא למשל אם תכה עצמך בידך על רגליך בשוגג בודאי לא תכה את ידך לנקום בשביל רגלך או אם ישוך שינך בלשונך בודאי לא תכה את שינך כי הוא מגופך כך אם חבירך עושה לך דבר גדול או קטן הן בדיבור או במעשה אפילו הוא יכה אל תנקום לעשות רעה וכגמולו בראשו כי הוא כמו גופך וזהו הפירוש של ואהבת לרעך כמוך שכוונת הלל היה בעומד הגר על הרגל א' אבל אם אינו אוהב את חבירו אין השם שלם וא"כ הוא כורתו וחותכו לשנים ולכך עונשו יכרת ה' שפתי חלקות מדה כ"מ וזהו סוד בגמ' מר אמר חד"א גי' י"ג ומר אמר חד"א שהוא ג"כ י"ג כי ת"ח נראים כאויבים בהלכה והם אוהבים גמורים ולא פליגי ר"ל שאינם עושים פירוד ופלוגתא בשם הוי"ה וזהו סוד ג"כ בקדוש' של שבח המיחדים שמו תמיד פעמים באהבה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אחד הוא אלהינו שהוא נראה כאומר ב"פ אחד והוא אסור כמאמר הגמ' האומר שמע שמע משתקין אותו אלא ה"פ שמייחד פעמים באהבה כיצד אהב"ה של עצמו שהוא גי' אח"ד ואהב"ה של חבירו שהוא ג"כ אחד ואז הוא אלהינו השם הוי"ה מלא ואין בו פירוד כלל וגם ידוע שבעון איבה ושנאת חנם חרב בית. שני והרמז איב"ה ר"ת "איכה "ישבה בדד "העיר וזהו הסוד בגיטין ד' יהושע בן חנני' הלך ועמד על פתח בית האסורים של אותו התינוק ואמר הלא ה' זו חטאנו לו כי ידוע שחטא הוא לשון חסרון כמו וחטאת עמך וע"כ אמר התינוק ז"ו חטאנו לו ז"ו בגי' י"ג שהוא חצי מספר שם הוי"ה חסרנו ממנו שהיתה בינינו איבה ושנאה ולא אהבת חבירו כנ"ל וק"ל וגם האוהב את חבירו מקרב הגאולה שיהיה השם מלא שבגלות אין השם מלא כמו שדרשו חז"ל כי יד על כס יה וגו' והרמז זה כלו' הפך לבן טהור שדרשו רז"ל הפסוק הזה על הגאולה בסנהדרין ר"ל כלו הפך ר"ת "ואהבת "לרעך "כמוך שיהי' השם שלם כנ"ל אז יבא הגאולה וק"ל ואם קיים האדם ואהבת לרעך כמוך אז תפלתו

מקובלת כמ"ש בעל שני ל"ה ובלבד שיתפלל בלחש כנ"ל אבל ק"ש יאמר בקול רם בכוונה ומה שאמרו חז"ל כל הקורא ק"ש שחרית וערבית כאלו יגע עצמו בתורה כל היום וכל הלילה ר"ל עם הכוונה השייכים לה. ואכתוב לכם הכוונה בקיצור בראשון יכוין שהעי"ן מן שמע והדלי"ת מן אח"ד הן אותיות גדולות בתורה שמרמזין על הקב"ה הוא העד נשאר מן שמע ש"מ ומן אחד א' ח' הן אותיות אשמח הרי ע"ד אשמ"ח ויכוין במחשבתו להקב"ה שהוא עד עליו אף אם יסרקו בשרו במסרקות של ברזל על יחיד שמו הגדול אעפ"כ יקבל עליו יסורין בשמח"ה שלימה ואם הוא מכוין כוונה זו בשמע ישראל כנ"ל מוחלין כל עונותיו ונחשב לו כאילו נעשה במעשה כי מחשבה טובה הקב"ה מצרף למעשה וזהו הסוד בפסוק כי עליך הורגנו כל היום וכי יכול ליהרג בכל יום הלא בפעם אחד הוא מת ומסיי' הפסוק נחשבנו כצאן טבחה שאנחנו חושבים בשעת ק"ש בכל יום והוה כאילו הורגנו לנו כנ"ל וזהו סוד בגמ' כשהוציאו ר"ע להריגה זמן ק"ש היה והיה סורקין את בשרו במסרקת של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים לקדש את שמו הגדול באהבה א"ל תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער וכו' לכאורה דבר זה הוא תמוה שתלמידים יאמרו לר"ע ח"ו שלא יקבל עליו עול מלכות שמים לקדש שמו הגדול ועוד מה זה שאמרו עד כאן אלא הוא הדבר אשר דברנו שהתלמידים אמרו לו עד כאן ר"ל שהקב"ה כביכו"ל עד שאתה מקבל בשמחה "עול "מלכות שמים ר"ת שמע ויצתה נשמתו באחד וק"ל ונ"ל טעם למה יצתה נשמתו באחד דוקא דאיתא בכתבי האר"י שר"ע היה גלגול של ז"מרי ב"ן ס"לא שהוא בגי' ת' רב"י עקיב"ה בגימ' ת' חסר א' וזה כוונת הגמ' ויצתה נשמתו באחד להשלים לד' מאות שיהיה מלא לתקן מעשה ז"מרי ב"ן סילוא וק"ל ולכן מסר"ק בגי' ת' ואם יאמר האומר למה יצאה הגזירה כך מפי הקב"ה להרוג אותנו כל היום כמו שעודם היום בעו"ה רבים וכן שלימים נחשבים כצאן לטבח יובל אומר אני לכם מה שאית' בכתבי האר"י ומביא משל על זה לרועה שבאו עליו ועל צאנו חיות רעות וכשרואה שאינו יכול להציל צאנו אז לוקח שה אחד ומשליכו לפניהם ובתוך הזמן שהחי' אוכלת השה הוא מציל את כל עדרו כך השטן והאומו' הם החיות רעות ומקטריגי' על ישראל והקב"ה נקר' רועה ישראל וכשהקב"ה כביכול רואה שמדת הדין מקטרג על ישראל אם לוקח צדיק א' ונותן למדת הדין ובזה מציל כל ישראל אבל מפני שלאו כל אדם יכול לעמוד בנסיון הזה להיות נהרג על קדושת השם ע"כ יכוין אדם בפסוק שמע ישראל וגם יאמר פ' ראשונה ויאמר אתה הוא וכו' עד מקדש את שמך ברבים ואח"כ יאמר התפילה הנדפס לקמן אתה קדוש וכו' ויוחשב כאלו היה קדוש וקיבל עליו כל העינויים ויאמר אח"כ פ' קרבנות ויאמר יהי רצון כאלו הקרבתי את

עצמי לפניך ואח"כ יתחיל ברוך שאמר ויתפלל בכוונה גדולה כאלו עומד לפני מלך גדול ואל יפסיק ח"ו אפילו בדיבור א' עד שיסיים הש"ץ שמנה עשרה ולא כמו שנהגו המוני עם שבשעה שהחזן חוזר תפלת שמ"ע אינם עונים אמן ואומרים בקשות ומעמדות וגם הלומדים מפלפלים וסומכים על הסברא משובשת מה דאמר רב ששת אנן בדידן ואינהו בדידהו ולא דמי כלל להדדי התם מיירי בקריאת התורה וכבר יצא אבל לענות אמן אם ח"ו מכל השומעים את הברכה אפילו א' אינו עונה אמן עונו גדול מנשוא וראיה ממלך ב"ו כדאיתא לעיל במעשה גדול ונורא בחסיד א' כו' ולא עוד אלא שמחטיא את הרבים והמונים מביאין לעצמם ראיה מת"ח שהוא מפלפל בשעת י"ח והמה משתפים במילי דעלמא וגורם בזה רעה לעצמו ולאחריס ויהי' בכלל ירבעם בן נבט שחטא והחטיא ואית' בש"ע שמחוייב כל אדם לגעור בהמספרים בבה"כ וחוט' גדול הוא כמו רוצח ועונו גדול מנשו' כמ"ש לעיל ע"ש ומלבד שאית' בזוהר תרומה דף נ"ט עמוד רל"ג למעלה יע"ש הטיב האי מאן דמשתעי בבי כנישתא ווי ליה בעלמ' הדין ווי ליה בעלמ דאתי דעביד קלנא בשכינתיה וזורקין אותו בכף הקלע שלא האמין שהשכינה כנגדו ועוד שאומר ברוך אתה ה' לשון נוכח כאלו מדבר עם השכינה ובתוך כך מדבר עם חבירו ובזמן המקדש היה חוזר מעורכי המלחמ' אף מי שהיה סח בין ישתבח ליוצר אור והרמז לזה ה' ילחם לכם בשבילכם ואימתי אם אתם תחרישון ר"ל כשאתם תחרישון בביה"כ אז אינם צריכין לחזור מהמלחמה שהשם ילחם לכם וק"ל. ונחזור לענין הראשון שבשעה שאומר הש"ץ י"ח יעשה אזניו כאפרכסת לשמוע מלה במלה ויענה אמן על כל ברכה ולא יענה אמן יתומה ח"ו שבניו יהיו יו יתומים כדאית' בספרי מוסר ואז יהיה שכרו גדול מהמברך כדאיתא גדול העונה אמן יותר מהמברך שהמברך לא יכול לומר רק מה שתקנו חז"ל וברכת ק"ש וש"ע וברכת הפירות אם יש לו אבל אמן יכול לענות אפי' שומע ברכות ממאה או מאלף בני אדם כדאיתא בס' אורי וישעי דע"ד פ"ב וזו הכוונה שאמר גדול העונה יות"ר לכאורה מלת יותר ללא צורך אבל לפ"ז ניחא למה גדול עונה אמן שהוא יותר ויכול לקיים ולענות עד אין סוף ולא כן בברכה שאסור לברך ברכה שאינה צריכה וק"ל וזו ג"כ. פי' גדול המעשה יותר מן העושה שהעושה לא יכול לקיים כי אם לפי יכולתו אבל המעשה יכול לעשות מכמה בני אדם וזהו ג"כ יותר מן העושה וק"ל:

ליום ששה עשר

עתה אכתוב כוונת קריאת שמע בקצרה בפרשה ראשונה מן ואהבת עד ובשעריך יש חמשה פסוקים וכל פסוק מת באות (ו) ומסיים באות (ך) הרי ך"ו מנין השם הוי"ה ב"ה וב"ש הרי חמשה פעמים ר"ו מנין ק"ל וזהו סוד עי"ן ג"כ ק"ל וסימן עי"ן יפ"ה למפרע

ר"ת ה' פעמים י"י וזה השם מאיר עינים שבכל עין יש חמשה גווני' כנודע וכל גוון מאיר מן השם הוי"ה שהוא גימ' ד"ו וה' פעמים ך"ו גימ' עי"ן והנה יש באדם שני עינים ובכל עין יש ה' גונין נגד ה' פעמים הוי"ה הרי י' פעמים הוי"ה וזה הסוד בשיר השירים הנך יפה עיניך ר"ת יו"ד פעמים הוי"ה (ושני פעמים ק"ל בגימ' ס"ר וזהו סוד הפסוק וירא ה' כי ס"ר לראות ר"ל ראות עיניו הוא מכח עשרת פעמים הוי"ה מנין ס"ר) ע"כ יזהר אדם שלא יפגום עיניו כי הם קלים לחטוא יותר מכל האיברים וגם אבותינו דור המדבר היו חוטאין בעיניהם וזהו שאמר בפסוק בלתי אל המן עינינו כי הם היו בוכים למשפחותיו על עסקי משפחותיו על העריות הנאסרת להם והמן היה כזרע גד שהיה מגיד מי שהוא חטא כנודע וזהו שאמר הכתוב אצל מן מ"ספר נ"פשותיכם ר"ת מ"ן איש לאשר באהלו תקחו בא"הלו ואין אהלו אלא אשתו שכל אחד ידבק באשתו והם התאוו תאוה לנשים אחרות והמן היה מגלה קלונם ברבים ונכלמו כלימה גדולה וזהו שמרומז בפסוק "כי "לא ידעו "מה "הוא ר"ת כלימ"ה והיו פוגמים בעיני' שלהם שהיו מתאוים לראות נקב"ה אחרת ר"ת "נפשינו "קצה בלחם "הקלקל ק"ל ק"ל דייקא ר"ל שהיו פוגמים בעינים שלהם בני' ק"ל ק"ל כנ"ל ואם לחשך אדם לומר מה אני פוגם בראי' אם לא עשיתי מעשה אני אביא לך ראיה גדולה שהראיה עושה רושם כמעשה עצמו ובת היענה יוכיח כל העופות מרובצים על הבצים להוליד אפרוחים ועוף היענה כשרוצה להוליד עומד כנגד הנקבה ורואה והביט בה ועי"ז הנקיבה מולדת ואל תקרי היענה אלא העינה ר"ל בעינים יש כח לאדם להוליד בעו"ה ומצאתי בספר ש"א בת היענה בגי' מלאך המות שהוא ג"כ מלא עינים ב"מ וכתב בעל ראשית חכמ' לכך ברא הקב"ה עוף היענה כן להוליד בראיה ללמוד בני אדם הימנו שלא יפגמו בראיה להסתכל בנשים ובבתולות כמו שאמר איוב ברית כרתי לעיני מה אתבונן על בתולה ואית' בזוהר כשהלך רשב"י עם תלמידיו ברחובות והיו שם נשים אמר להם אל תפנו אל האלילים ואבותינו שהיו במדבר פגמו בעינים בעו"ה ואנחנו גלגוליהם צריכים להתודות ע"ז ע"כ יאמר כל אדם בוידוי חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו שהנשמות הם באים בגלגול בכל דור לכן מי שהוא ירא אלקים יכוין את כל הנ"ל בק"ש בפרשה ראשונה כנ"ל בחמשה פסוקים שהם ג"כ מתחיל בוי"ו ומסיימים בך' שהם מנין עי"ן גי' ק"ל ובזה יתקן החטא שחטא בעיניו ע"כ כוונת פ' ראשונה של ק"ש:

ואח"כ יכוין כי מן והיה אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבות כנגד שם של ע"ב היוצא מן ויסע ויבא ויט ושם ל"ב מן ע"ב שמות הוא שו"ר וקאי על תיבה של עש"ב שהוא ג"כ תיבה ל"ב מן ק"ש וזהו סוד וימירו את כבד"ו ר"ל מנין כבד"ו הוא ל"ב כלומר שם ל"ב

בתבנית שור המירו שהשם של שור גנבו ועשו עגל וזהו הרמז שהשם של שור קאי על עש"ב כי הכל מרומז בתיבת עש"ב כמו שאיתא במגלה עמוקו' עש"ב ר"ת "עשו "שור במדבר באיזה זמן "ערב "שבת "במנחה ומי עשאו "בלעם "שחום עי"ן ועם מי עשאו "עם "שני "בניו ובאיזה יום בחדש "שבעה "עשר "בתמון ובאיזה זמן "עד "שהמלך "במסיבו ובעבור שאבותינו עשו פירוד בין הדבקות למעלה באחד שפגמו בעונותיהם לכן אנחנו הבאים בגלגול נשמותיהן צריכין לתקן מה שעוותו ובמה לכוין בק"ש אל ע"ב שמות כנ"ל כי עש"ב ר"ת ע"ב שמות ולעשות שלום בין אדם לחבירו כי עש"ב ר"ת "עושה "שלום "במרומיו והם חללו את השבת שעשו את העגל "ערב "שבת "במנחה כנ"ל לכן אנו צריכין לתקן בשבת עשב ר"ת "עולת "שבת "בשבתו שיקריב קרבן בזמן שבית המקדש היה קיים ובזמן הזה יתקן בתפלה שהיא במקום קרבן כנ"ל ועוד יכוין כי מן ושמתם עד ויאמר חמשים תיבות שהם נגד חמשים שערי בינה ומן ויאמר עד אמת ויציב ע"ב תיבות נגד ע"ב שמות. באופן אחר כדאיתא בשערי ציון וכל התיבות שבק"ש הם רמ"ה תיבו' ולכן כשכופל החזן ה' אלהיכ' אמת גם הוא יאמר עם החזן ה' אלהיכם את ואז יהיו איבריו שלימים וחיים וקיימים מפני שכל תיבה מקש' ומחזיק אבר אבל מי שאינו הולך לבית הכנסת במזיד ואינו אומר עם החזן ה' אלהיכם אמת אזי הוא חסר ג' איברים בכל פעם ולבסוף נשאר בלתי איברים וזה שאמרו חז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים כי כל מי שיש לו בה"כ בעירו ואינו הולך בה נקרא רשע שנ' סביב רשעים יתהלכון וא"כ נקרא מת ואעפ"י שהוא אינו מרגיש איבריו רוחניים הם חסרים אבל אם הולך לב"ה או במקום קבוע ביישוב כנ"ל אז הוא חי וזהו סוד הפסוק ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום שפסוק מרמז ואתם אותיות ואמ"ת הדבקים בה' אלהיכם ר"ל כשתאמרו ה' אלהיכם אמת בדביקות עם הצבור אזי חיים כולכם היום שאיברים שלימים יהיו וחיים וכל זה יכול אדם לקיים במקום שיש מנין אבל ההולך בדרך או הדר ביישוב שאין בו מנין תקנו חז"ל לומר אל מלך נאמן שאז היא משלים הרמ"ח תיבות כנגד רמ"ח איבריו ודוקא במקום קבוע במקום שאין בית הכנסת כנ"ל:

סיום הספר ישן:

ליום שבעה עשר

כל הדברים האלה דרשתי במקומות הרבה לזכות הרבים בדברי תוכחות הללו ואירע לי מעשה ששאל לי חכם אחד אמת כל מה שאת דורש הוא טוב להדריך העולם בדרך היראה אך עיכוב את גאולתינו לפי קט שכלי כל זמן שהתפלות וסידורים שלנו לא יהיו נדפסים בלשון אשכנז כדי שיוכל להבין כל עמי הארצים מה שמתפללים לא יבא הגאול'

והביא לי משל נאה למה"ד לאדם המבקש איזה דבר גדול מהמלך והוא אינו יכול לדבר בלשון המלך ואינו מבין מה שאומר אף אם יניח לעצמו להעתיק בקשתו על לשון המלך אעפ"כ אינו יכול להטעים דבריו לפני המלך מפני שהיא עצמו אינו מבין מה שאמר והנה אם המלך מרגיש בדיבור האיש ומעשיהו בלא כוונה יצוה המלך האיש ההוא לגרש חוצה עם בקשתו אף שהמלך מבין בקשתו כך אם תפלתינו ח"ו אינו מרוצה לפני המקום ברוך הוא כי אנחנו אינם מכינים ליבנו למה שמדברים בפינו ועל המוכיחים מוטל הדבר לדבר עם כל רבני הדור שיסכימו להדפיס סידורים על לשון לע"ז שיכול כל אדם להבין מה שמדבר ואז בודאי לא יפסיק מתפלתו ולא ידבר שיחה בטלה תוך התפילה ע"כ אמר לי חכם א' עוד שאל אותי מה שאני מדקדק בתפילין להניח דוקא על המוח והקשר למעלה מן הגומא וגם כל יחיד צריך להתפלל דוק' בטלית גדול אני מקפיד ובמקום קבוע והעיקר שאני דורש אם אינו הולך לב"ה במזיד אז ימות לו בכל יום ג' איברים. שהרי אנו רואים אף אם לא התפלל כמה ימים בציבור איבריו שלימים וקיימים והשבתי לו על ראשון ראשון ואחרון אחרון:

ושאלות אלו אני דורש בכל מקום להיות חלק החכם עמי במזכה הרבים:

והבאתי לו ג"כ ראיה ומשל למה"ד לאחד שהוא חולי שיש בו סכנה שלח אחר הרופא כמנהג העולם בעו"ה שא' נעשה חולי ב"מ אז אינו מחלק תיכף צדקה לעניים פדיון נפשו רק תיכף שולח אחר הרופא כיון שראה שהרופא אינו יכול לפעול כלום אז הוא מחלק צדקה כאשר ראה שהוא סכנה גדולה קרוב למיתה ע"ז נאמר צדקה תציל ממות ר"ל אינו נותן צדקה אלא להצילו ממות. אבל כל אדם צריך לזהר בזה תיכף כשאירע לו איזה דבר יתן פדיון נפשו ויעמוד לו זכות הצדקה ודרך הטבע יצליח הרופא כי הרפואות באים לחולה ע"י הרופאים והסמים כאשראית' בגמ' ע"י סם פלוני וע"י רופא פלוני נגזר וכאשר בא הרופא אצלו וכ' לו הרצעפט בלשון לטיי"ן אף שהוא אינו מבין והרופא מדקדק עמו וצוה לו אכול רפואה פלונית בכל בוקר וערב וסם פלוני כמו חודה של סכין ומשקה ג' או ד' טיפין בכל יום ובודאי לא תשאל לרופא על כל דבר למה אעשה כך ולא באופן אחר לאכול הרפואות בפ"א ואז אהיה בריא בפעם אחד זה בודאי אינו רק תהיה בוטח בחסדי השם ב"ה והרפואה יבא לך אם לא תשנה מדבר הרופא וגם אם יאמר לך הרופא שכוב בחדר מיוחד שתשכב במנוחה מאנשי ביתך ומדבריהם שלא יזיק לראשך וראשך צריך להיות מכוסה מאוד לזיעה בודאי תהיה ציית להרופא ואף שאתה אינו מבין ברפואה והסמים והרצעפ"ט שלו תהיה לך תועלת גדל כי הרופא מבין כל זאת וכמו שיש לאדם איברי רוחנים והנשמה הוא חולי מעבירת וצורך רפואה לאיברי הנשמה כי

כאשר ברא הקב"ה את העולם ברא מלאכים שכולם רוחניות ואח"כ ברא בהמות כולו גשמיות ואח"כ ברא את האדם ממוצע מן שניה' נשמתו כמלאך וגופו כבהמה כמו שאמר הכתוב ומותר אדם מן הבהמה אי"ן ר"ת אד"ם י"ש נשמ"ה דהיינו שיהיה האדם ממוצע בכל דרכיו ואם יהיה חסיד גדול ופרוש מכל מהעולם הזה אז הוא כמלאך צבאות אך התורה לא ניתנה למלאכי השרת רק חפץ הקב"ה שיהיה האדם ממוצע במאכלו ומשקו יכוין להחזיק גופו להיות חי לעבודת השם ולא לאכול כזולל וסובא וגם השינה צריך לישן רק להשקיט גופו לעבודת השם כי אם לא ישן איזה ימים ישתגע ח"ו אבל לא ישן על מטתו דרך עצלות שנים ושלש שעות על היום כמו שאמר שלמ' המלך ע"ה עצל עד מתי תשכב וגו' וכן בכל הלוכו ומנהגו יהיה דעתו מעורבת עם הבריו' ולא כולו פרוש מן העול' הזה ומי לנו גדול מדוד המלך ע"ה שאמר שקויי בבכי מסכתי באותו הכוס שהיה ממלא בדמעות בלילה מכוס זה שתה ביום ואעפ"כ ביום המלכו נקרא "דוד "מלך "עליו "השלום ר"ת דמע"ה והתנהג עם הבריות בדרך עולם וזהו ג"כ מרומז בר"ת דמע"ה דעתו "מעורבת "עם "הבריות ומכ"ש כל אדם יתנהג כן וכשם שיש רפואה לגוף אם הגוף ח"ו חולי והולך לרופא וכותב לו לרפואות וצריך האדם לעשות כמו שאמר הרופא אף שאין אנחנו מבינים רפואות וסגולו' הסמים ותועלתו רק סומכים עצמינו על. הרופא שהשם ב"ה ישלח רפואה על ידו כך הרפואה לאיברי הנשמה שהיה חולי מעבירות הרפואה לנשמה מצוה שאדם עושה אם עושה אותה מצוה כתיקונה ע"פ דת ודין תפילין להניח דוקא על המוח והקשר למעלה מן הגומא שמאחוריו בדקדוק גדול והטלית על ראשו שיהיה מכוסה בשעת התפלה ויתפלל בחדר מיוחד או בבה"כ אם אפשר כדי שיהי' לו מנוח' מאנשי ביתו ואל ידבר שום שיח' בטיל' בשעת תפילה ויתפלל בנחת מלה במלה כמו שמונה מעות מדקדק שלא יחסר ויתיר שום פרוטה ליתן לאחרים או ליקח לאחרים כך ידקדק בתפלתו וזה מרומז בגמ' מלה בסלע ר"ל שיהי' כל מל"ה שהוא מתפלל כמו שמונה סלעים ואף שהוא אינו מבין כל תיבה. הרופאים המה אנשי כנה"ג הם הבינו על בוריו סדר התפל' כי כל אות ותיבה יש לו סודות מיוחדים ורמזים ולאהבת אחי ורעי אדפיס לקמן בע"ה רבש"ע בלה"ק ובלע"ז קודם התפלה ויוחשב לו שהוא מכוין כל הכוונה שכוונו אנשי כנסת הגדולה ואף שאין אנו מבינים יפה הלא הרפואה גופניות ג"כ אין אנו מבינים רק סומכים עצמנו על הרופא ובנשמה ג"כ הכי וגם יש ראיה מסוד פרה אדומה שאמר הקב"ה לך אני מגלה טעם פרה ולא לאחרים אעפ"כ עשו כל דור שאחר משה רק הם מכוונים שיהיה מרוצה הפרה הזאת לכפר כאלו עשאה משה רבינו

ע"ה כך בתפלה ואם תדקדק לך תהיה רפואה לנשמתך ורמ"ח איברי הנשמה יהיה שלם ודבק בה' אלהים חיים ככתוב בתורה ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום:

ליום שמונה עשר

ואחר שכתבתי רפואה לגופך ולנשמתך אכתוב ג"כ רפואה לממון שלך שתהיה משומר אצלך והשם מג"ן בעדך שר"ת "ממון גוף נשמה והרפואה לממון הוא מעשר וזה מרומז עשר תעשר איתא במסורה מזל"ך והיא תמוה אבל נראה זאת היא הכוונה שמרמז אם תתן מעשר מן תיבת תעשר הוא מזלך דהיינו מן ת' תתן מ' ומן ע' תתן ז' ומן ש' תתן ל' ומן ר' תתן ך' יבא לך המזל אם תתן מכל עשרה א' וזהו ג"כ מרומז בקרא ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' ופירש"י אומד זה למעשרות וק' מנ"ל לרש"י שאומד זה למעשר דלמא לא היה יותר מן מאה שערים ונראה לפי דאיתא בזוהר בפרשת ויצא בדף כ"ג עמוד ש"ע בשורה כ"א ע"ש הטיב לטובה הברכ' של הקב"ה לא פחות מאלף כאשר אמר משה במשנ' תור' יוסף ה' ככם אלף פעמים והשתא מתורץ שפיר ויזרע יצחק וימצא מאה שערים וקש' לרש"י הא כתיב בקרא ויברכהו ה' וברכ' של הקב"ה לא פחות מאלף לכך כתב רש"י אומד זה למעשרות א"כ היה אלף שערים ודוק אבל אם אינו נותן מעשר כראוי לסוף הוא יהי' עני ולא יצמח שדהו אלא המעשר כמו שפרש"י על פסוק ואיש את קדשיו לו יהי' המעכב מעשרותיו כו' לסוף לא יהי' לו אלא המעשר ומטעם הזה נ"ל שאמר הקב"ה במצות מעשר בחנוני נא אם לא אפתח לכם ארובות השמים וקשה למה דוקא במצוה ו' מותר לנסות הקב"ה ונרא' ע"פ דאיתא אין הברכ' מצוי' אלא בדבר הסמוי מן העין ולא בדבר המנוי ולא בדבר המדוד ואם תאמר איך אתן מעשר ע"כ צריך אני למדוד או למנות ולא יוכל לשרות הברכ' במעות שלי או בתבוא' שלי ע"כ הבטיחוהו הקב"ה אם ימנ' בשביל מעשר אזי תהי' לו הברכ' וזה ג"כ כוונת הפסוק אם השמאל ואימינ' ואם הימין ואשמאילה דאית' בגמ' מעש' בא' שצוה לו אביו ליתן מעשר משדהו והי' בנו עושר גדול וקמצן וסימנך עשירים מקמצן ולא רצה ליתן המעשר ולא צמח שדהו רק המעשר וזה הרמז אם השמאל ר"ל שתקיים הקרא כדכתיב עשר תעשר וזה בשמאל השי"ן ואימינה אתן לך עושר בכל ומתיבת עשר בשמאל נהפך לך לימין ותהי' עושר שמור לבעליו אבל אם הימין ר"ל שאת' תהי' עושר וקמצן ולא תתן מעשר אשמאיל' ר"ל לא אתן לך רק המעשר וק"ל. מכל הראיות יוצא לנו שצריך למנות המעות שלו וליתן מעשר ואהובי אחי ורעי צריכים אתם לנהוג כאשר אכתוב כאן אי"ה מתחל' צריך האדם ליתן מעשר מהקרן שיש לו ויהי' הקרן קיימת כל ימי חייך ואח"כ מן הרווחי' מה שתתן לך הקב"ה ואל תאמר כמו שהשיבו לי כמה עשירים שאינה חושבים

עם הקב"ה מפני שצריכין להוציא יותר ממעשר ונותן באומד יותר ממעשר והעני נותן תירץ שהוא בעצמו דל ואביון והבינוני השיב ג"כ שכל הסחורות שמכר הכל הוא מאמין ליהודים ולנכרים ומי יודע איזה חוב שיהי' בטוח או ייאוש ולא יכול לחשוב המעשר על כן אני מדפיס זאת ולהזהיר את בני ישראל וכל יהודי המאמין בשם ב"ה צריך לנהוג עצמו כך ולא יאמר שיש לו שום תירוץ אחר כנ"ל כי כלם יודעים שהש"י ב"ה זן ומפרנס לכל חי מקרני ראמים עד ביצי כינים ועל כל אדם מוטל לפרנס אשתו ובניו ולהוציא הוצאת עליהם הן עני או עשיר מה שיתן לו הש"י מן דרך מו"מ או רווחים בהיתר או מתנות מכל מה שהפה יכול לדבר מחויב לחשוב תיכף וליתן מכל ריווח המעשר מכל עשר פרוטות אחד כנ"ל וזהו לפענ"ד מרומז בגמ' ששואלים אותו ביום הדין נשאת ונתת באמונ' כל מה שהאמונ' שייך בו אפי' בנשמה שהנשמה עם הגוף כמו שותפים באדם ואם יש לאדם שותף אזי מחוייב לכתוב באמונ' כל מה שהרוויח וצריך ליתן לחבירו חלקו כך הגוף נהנה מן המעות מה שנתן הש"י לאדם הן במאכל או במלבוש והנשמ' אינו נהנה רק מן המצוה מה שאדם עושה בעוה"ז לכן צריך ליתן מעשר כראוי וזו חלק הנשמה שיתן לעניים חלקם או יעשה שאר מצות כמו שאכתוב הנהגות בס"ד במעות מעשר ויניח בכיס מיוחד שלא לערב עם המעו' שלו כמו שאיתא במס' ע"ז כשהוציאו ר' חנינא בן תרדיון למיתה התוודה שאין לו חטא רק פעם א' נתערב לו מעות פורים במעות צדקה מכ"ש אם נתערב לו מעות מעשר במעות חולין שיש לאדם חטא על זהו צריך להתודות עליו לכן צריך להניח בכיס מיוחד להראות שהוא הקדש וכך ינהגו עם מעות מעשר אם יזדמן לאדם מצות סנדק או להיות מוהל והכנסת כלה לחופה שקורין אונט"ר פירן רשאי ליקח ממעות מעשר וה"ה להכנסת כלה ולשאר מצות וגם לקנות ספרים אם אין ביכולתו בלא"ה לקנותו ולכתוב עליהם שהם ממעות מעשר כדי שלא יחזיקו בניו שהם שלו וצריך להשאילם למי שצריך ואם הוא עצמו צריך ללמוד הוא קודם ויכול ליתן ממעות מעשר אף לבניו דהיינו שאין סמוכים על שלחנו. או לאביו ולאמו. אבל לפרוע מס להקהל אסור אע"פ שגם המס תחשב לצדקה כמו שאית' בגמ' ב"ב ונוגשיך צדקה. כך מצאתי בדרך חיים דף פ"ה ע"ג אבל לי נרא' והצעתי בפני גדולים ודרשתי ובכל הקהלות והסכימו רבני ארץ לדעתי מאחר שראיתי כמה גזירות ושבועות וחרמות שוא ושקר באים בשביל השבועות ודברדאן ושאר מסים שהקהל מוטלים על היחידים והכרעתי בדעתי להתנהג כן למשל אם הקהל או שמאים מעריכים על היחיד ליתן לערך מן חמשה מאות מה שיש לו והיא יודע שאין לו אלא ג' או ד' מאות אזי מה שיש לו יתן ממעות שלו והשאר מותר ליתן ממעות מעשר מה שהש"י יתן לו ריוח וזה כוונת הגמ'

שהמה ג"כ צדקה ר"ל מה שהקהל או שמאים נוגשים עליו ליתן יתר מערכו הוא לצדק' יחשב ולא ישבע ח"ו עליו אפילו שבועות אמת ולא ירבה במחלוקת עם הקהל רק יקח ממעות מעשר. וגם שכר לימוד לבניו כך יתנהו ע"פ הדין. עד ששה שנים מחוייב כל א' לפרנס את בניו. גם צריך ליתן שכר לימוד גם כן ממעות שלו ויותר מששה שנים אין מחויב לפרנסו רק דרך צדקה א"כ ג"כ רשאי ליקח שכר לימוד ממעות מעשר כדאיתא בי"ד סי' רכ"א בש"ך ס"ק ק"ה ואם יבא לו איזה קרוב או רחוק ת"ח ורוצה להנהותו במתנה הגונה רשאי ליקח ממעות מעשר וגם רשאי לקנות מצות בבה"כ אדעתא דהכי דהיינו שיכוין בשעת הקניות המצות שרוצה לשלם ממעות מעשר אבל אם לא כיון בתחלה בשעת קניית המצות ואח"כ בא לפרוע המעות ממעות מעשר אסור. דהוי כפורע חובו ממעות מעשר וכן מצאתי בדרך חיים כנ"ל ויהי' נזהר שיכתוב הכל בכתב בפנקס שלו מה שקנה ספרים ומה שעשה איזה מצוה ממעות מעשר לזכרון טוב. ויהי' הרשימה או הפנקס שמור אצלו עד מאה שנים לאחר מותו ורשאי לצוות לבניו שיתן לו הרשימה או הפנקס לקברו ע"ד הכתוב צדק לפניו יהלך שיהי' לו הצדקה למליץ יושר ללוותו לגן עדן. ורמז לזה לכתוב דוקא אף שהש"י יודע בלא"ה כל הנסתרות והנגלות לפי מה דאיתא בילקוט שמעוני במגלת רות. מעשה בחסיד א' שבא אליהו הנביא ז"ל ורוצה ליקח עשרו ממנו והראה לו הפנקס מה שנתן לצדקה ומצות שעשה כל ימי עשרו והניח לו להיות גבאי לעולם אף שאליהו הנביא בלא"ה יודע מ"מ מהני הכתיבה דוקא. ואם ישאלך השואל אם אני מותר לעשות את כל המצות הנ"ל ממעות מעשר. מאין יש לי כל המעשר שמא לא ארוויח כל ס"ך הנ"ל על זה הקב"ה ערב בדבר. שנאמר בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים עד בלי די. עד שיכלו שפתותיכם מלומר די. ויהי' לך מעשר הרכה:

ליום תשעה עשר

ספרי מוסר מקרבי' הברכה זו לפי השכל דרך משל למשפך שקורין טרכטיר או ליאו"ק במדינת פולין שבאמת צריך ליחן טעם למה צוה הקב"ה דוקא ליתן א' מעשרה אפי' אומות להבדיל עדיין נוהגים ליתן מכל תבואות ומיין העשריות כתבו הפלסופים שהטבע עולם כן אם יתן מעשרות לעניים בודאי יהיה עשיר אף אם אינו צדיק רק אם יתן מעשר כראוי כנ"ל בני חיי ומזוני במזלא תליא מלתא ר"ל. שמשפך שצריך הבעל מלאכ' לעשותו מכוין מלמעל' בחוג שקורין צערק"ל שהנקב מלמטה צריך שתהא בכיון גדול רק העשירית מלמעלה ר"ל הרחב מהטרעכט"ר מלמעלה צריך להיות עשר פעמים כמו הדק מלמטה. כך כתבו חכמי המדידה וכל בנינים ומגדלים צריכין להיות היסוד

מלמטה עשר פעמים מהקצר של מעלה וזהו סוד ישראל העשירית מהעולם וזה סוד עשר ספירות כידוע לבעלי המקובלים ושאלתי לבעלי מלאכות המומחים למה באמת יהיה דוקא כך עשר פעמים ככה. והשיבו לי אם תעשה אותו כך אזי אף אם ישפוך כל היום בפעם א' הכלי לא יתמלא על גדותיו ויזל כפי הטבע למטה הטיב דרך הנקב ולא נשפך חוצה אף טפ:

א' אבל אם הנקב למטה הוא פחות מעשירית אזי בקל נתמלא המשפך על כל גדותיו ונשפך חוצה לצדדים כך הוא במעשר של אדם שהרקיע הוא עגול כמו משפך שמקבל השפע למעלה להשפיע לכל אדם הברכ' ואדם ערום יצא מבטן אמו ולא היה לו שום פרוטה וכשיזדמן לו הקב"ה מעות הן גדולי' או ריוח אחר שיזדמן לו הש"י מן השמים שהוא מאבך הרחב יתן תכף המעשר מזה הקרן לכיס מיוחד כנ"ל וכל ימיו יתן מן הרווחים ואם יזל למטה העשירית אזי לפי הטבע לא נתמלא למעלה ותמיד השפע טובה לא יפסיק כמו במשפך הנ"ל אבל אם מקמץ מלמטה ידו ולא יתן העשירית אז יתמלא למעלה וישפך חוצה מזלו למקום אחר ולמדינה אחרת במקום שמקיימין המעשר כמו במדינת אשכנז שנותנין מעשר כראוי על כן המס עשירים וכאשר דרשתי זאת במדינת אשכנז ושאל לי חכם א' הא תינח מי שיכול ליתן המעשר במזומני' כגון עשירים גדולים שמשא ומתן שלהם במזומנים בחלופים ומכל מה שמרויח יכול ליתן תיכף מעשר שכבר קיבל הריוח אבל אנו בינוני' שמשא ומתן שלנו בהקפה ולפעמים הכל יאוש אצל הכפרים הקרן עם הריוח ואיך אני נותן מעשר קודם שקבלתי הריוח ואמרתי לו אחי ידידי בשעה שאתה מאמין להנכרי ידעת אם יהיה יאוש או לאו אמר לי אני סומך ומאמין לו שיפרע לי ואמרתי לו כשם שאתה מאמין להנכרי מכ"ש שצריך אתה להאמין בשם ב"ה וצריך אתה תיכף ליתן מעשר ולא יהיה לך יאוש ואם ח"ו פעם א' יהי' לך יאוש איזה דבר אז תוכל לנכות בפעם אחד מן המעשר הנ"ל אם תרצה אבל לדעתי תהי' בטוח שלא יהי' לך יאוש כי הש"י ערב בדבר הנ"ל בחנוני נא כו' ולאהבת אחי ורעי אכתוב מה שאירע לי מעשה שיכול אדם ללמוד ממנו דרך ישרה פעם א' הייתי אצל קצין א' נדיב לב מאד לכל העובר נתן לו מתנה הגונה רק באכילה ושתייה הי' קמצן ולא נתן לעניים לחם כדי ספוקם והי' ממש בעצמו חותך לחם בידים לעניים וכשהייתי אצלו ראיתי שהוא נדיב לב ותרן בממונו ובעת נסיעתי ממנו הלכתי עמו במקום מיוחד שלא לבייש אותו ואמרתי לו טוב שם טוב שאין אדם לוקח עמו שום דבר רק שם טוב מה שאורחים ועניים משבחים אחריו כאשר כתבתי לעיל ובעצמי שמעתי ת"ל שמו הטוב וראיתי ג"כ שהוא נדבן גדול אך ורק העניים צועקין על הלחם שאינו נותן להם כדי ספוקם וכדי שבעם

והשיב לי אמת הדבר והנאני שהוא מתחיל עמי בדבר הזה ושמעתי שמעלתו דרש בכ"מ על המעשר שיתן תיכף לכיס ויד כנ"ל ואני קיימתי זאת ת"ל אפי' קודם ביאתו לכאן בכל מוצאי שבת אחר הבדלה אני יושב עם שותפים שלי או משרתים ואנחנו חושבים כל מה שמכרו והרוויחו בזו השבוע ואני נותן תיכף מן הריח מעשר ובאמת יש לי ת"ל מזל כאשר שמעתי בדרוש שלי המשפך אך מהקפות לא נתתי כלום דהיינו מה שהייתי מאמין. לערלים ועכשיו הרעני לי ח"ו בזה אפילו מהקפות אני אתן ג"כ מעשר תיכף ואהי' בטוח שלא יהי' לי יאוש כי אני מאמין באמונ' שלימה כל מה שכתוב בתור' הוא אמת ולא יבא לי שום נזק ויש לי ת"ל הרב' ואני נותן לכל אחד כפי הראוי לו והמאכל זה אני נותן משלי הכל ולא ממעשר א"כ אם אני נותן לפי הצריך לחם על השלחן העני ממלא כריסו והנותר יקח באמתחו על הדרך והוא עת יקרות עכשיו וצריך אני בעד כמה ר"ט לחם לכל יום והענייי' המה מרובים שבאו לגבולי והשבתי לו אפי' מה שאתה מאכיל לעניים רשאי אתה ליקח ממעות מעשר דהיינו אם יבאו עליך עניים מרובים אזי תקח איזה כור שקורין שעפי"ל ותאפה לפני עניים לבד וכל אדם רשאי לעשות כן כי זו היא מצוה גדול' יותר משחתה נותן המעות לפניו כי בזה אתה מקרב הנייתו לעני כמו שמצינו באשת אבא חלקי' במס' תענית ע"ש שהענן בא מצד אשתו קודם כשהתפללו שניהם על הגשמים בשביל שהיא הית' נותנת מזונות לעניים ותיכף לקח מהקלפ' של מעשר וקנ' כמה מדות תבוא' לאפות לפני עניים ומהיום הזה ואילך נתן להם אוכל כדי שבעם בריוח גדול ושמעתי אח"כ מעניים הבאים משם כמה ברכות שנותנים לי ולו וכל אדם ירגיל בזה המדה ובוודאי לא יבא לידי עניות הוא וזרעו כל הימים:

ליום עשרים

והנה כתבתי כאן רפוא' לממון ועתה אכתוב ג"כ רפוא' לאריכות ימים ושנים של אדם כמו שמחויב אדם ליתן מעשר ממון שלו וירבה לו הממון כנ"ל כך מאן דבעי חיי אריכי יתן מעשר מימיו כיצד מר"ה שהוא כל תחילת השנ' ימנה עשרה ימים עד יה"כ והוא יום עשירי יום קדוש וטהור ואז התענו כל ישראל ומיה"כ ואילך ימנה בכל פעם ט' ימים ויום העשירי יהי' קודש ויתענה בכל פעם שחל ביום חול ואם אינו יכול להתענות יתן לעניים כפי יכולתו לפדות התענית ואם חל יום עשירי הנ"ל בשבת קודש או ביו"ט ובשאר ימים שאין אומרים תחנון א"צ להתענות וא"צ לפדות רק יקדש היום בלימוד או באיז' מצו' כדי שיזכור שיום הזה הוא קדוש וטהור משאר ימים וכמו שמונ' הממון שלו ואל מן המעשר יתרבה הממון כך יתרבה לו ימיו ויהי' לו חיים ארוכים וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה בפסוק וכל אשר תתן לי עשר תעשרנו לך יש לדקדק תיבת לי הוא מיותר

ועוד כפל לשון עשר אעשרנו הוא מיותר אלא נלענ"ד ל"י ר"ת לאורך ימים ר"ל כל אשר תתן לי בין חיי ובין מזוני דהיינו ממון או ימים הכל אתן לך מעשר לכך חמר כפל וק"ל ע"כ אני מזהיר לכם ואתן לכם עצה טובה ואתם שמעו אני ותחי נפשכם בקהלה גדול' במקום שיש הרבה בעלי בתים יכולים לעשות חברא קדישא ולהתפלל בכל יום עשירי ולומר סליחות ותחנונים כנז' לקמן ולהתענות עכ"פ ט"ו אנשים מהחברא הנ"ל וביום עשירי אחר ט"ו אחרים וחוזר חליל' ואינם צריכין להתענות כנם בפעם אחד ויוצאים בתענית חבירם וע"פ גורל יתענו דהיינו שיעשו להם קלפי ויקחו מהקלפי כל יום עשירי ט"ו אנשים להתענות ורשאים להוציא ס"ת מהיכל ולקרות בו ויחל אף כשחל בחול בימי אגד"ו בבוקר ובערב ג"כ מותר לקרות ויחל ואם חל בב' וה' בבוקר יקראו הפרשה של אותה השבוע ובליל' יקראו ויחל והסליחות המה כאשר נדפסו בסדורים ישראל עמך תחינה עורכים תמצא בשני אזון תחן ופזמון ה' ה' תמצא בשני תניינא זכר אל רחום שמך אבינו מלכנו והסליחות ויאמרו אחר חזרת ש"ץ י"ח ולא בתוך התפל' ככל הנהגות בת"צ ואם חל בעש"ק אינם צריכין לקרות ויחל שאין משלימין בלול' מפני כבוד שבת זו היא תקנה גדולה בציבור בקהלה. גדולה אבל בקהלות קטנות או ביישוב אפי' במקום שלא דר כי אם אחד או שנים רשאים לעשות בפני עצמו התבודדת ויתענה ביום עשירי וילמד במה שיכול או יאמר תהלים מתחל' עד גמירא וכה יתנהג כל השנ' והימים האחרונים קודם ר"ה שאינם מכוונים למנין עשרה יהיו כלם קדושים ויתענ' בהם באופן שמתחיל תמיד החשבון מראש השנ' כנז' בשל"ה ככה יתנהג לעולם ואז יאריך לו השם ימיו ושנותיו:

סליק אלה הדברים מספר דרך ומשה אשר דבר אל ב"י:

ליום אחד ועשרים

אמר הכותב המלקט לקוטי בתר לקוטי מהזוהר הקדוש ומר"ח ומשאר ספרי יראים ותקנתי וסדרתי הלקוטים הזה על ושלשה עמודי עולם שהעולם עומד על התורה ועל עבודה ועל ג"ח והלקוטים הנ"ל עולין לקנה א' עם אותן השני ספרים הספר הגן והספר דרך משה וכתבתי זאת לי להזהיר למען תהיה לזכרון לפני תמיד ולבני ולזולתי אנשי' כערכי ואמרתי ליקח לי מצוה זאת להיות צידה לדרך למצוא מנוחה באור החיים וצדקתם לעד תעמוד שיהיה שפתותיהם דובבות בקבר ויצאו לקראתי עם מלאכי השלום בשעת מיתתי שימליצו בעדי לשכון באור החיים אכי"ר עמוד התורה:

זאת התעודה בישראל שנשמת אדם כלולה מרמ"ח איברים ושס"ה] גידים רוחניי' וזהו הנקרא אדם ורמ"ח איברי ושס"ה גידי הגוף הם רק מלבוש לאיברי וגידי הנשמה והם

נקראים כשרים והרמ"ח איברי הנשמה המה משורשים ברמ"ח מצות עשה שבתורה כל אבר במצוה א' השייך לה וכן השס"ה גידי הנשמה המה משורשים ודבוקים בשס"ה מצות ל"ת שבתורה וזהו שאמר שהמע"ה סוף דבר הכל נשמע ואת האלקים ירא היינו שלא יעבור על שס"ה ל"ת ואת מצותיו שמור הם הרמ"ח מ"ע שישמור לקיים אותם כי זה כל האדם היינו מי שהוא שלם באלו הרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת הוא אדם שלם אבל מי שעבר על איזה מ"ע שבתורה או על ל"ת ולא עשה תשובה הרי זה פוגם בנשמתו ומחוסר אבר זה או גיד זה התלוי במצוה שעבר אף שהיא אינו מרגיש עצמו בחסרונו ומי הוא פתי חסר לב שלא ידאג ויחוש לחסרונו לפגם נפשו היקרה ובפרט מי שהריחו ד' בתורה זהו ודאי שרצינו וחפצו של כל אדם מישראל להיות עובד ד' בתמימות וללכת בדרכיו שלא יכשל ח"ו בדבר עבודה אך השאור שבעיסה הוא שטן הוא היצה"ר ומטרדו בדברי הבל עוה"ז בטרדות הפרנסה או שאר טרדות ומניעות ומשכחו מעבודת הבורא ומיראתו תמיד בשלימות והעבודה היינו התפלה והלמוד או עשיות איזה מצות הוא עושה דרך עראי בלי התלהבות וחיות שלימה ומעורבב במחשבות זרים ובטלים לזאת איש הנלבב הירא וחרד לדבר ה' יתעורר עצמו משינת השכחה:

מכאן יש לאדם להתעורר אל הנשמה שיצאה ממקום קדוש מתחת כסא הכבוד ונתנה בגוף מחופה ויראה מידי יום ביומו להוסיף קדושה לנשמתו ממדרגה למדרגה עד שיגיע למדרג' העליונה ויכניע גוף החומר אל הנשמה כדאית' בזוהר פ' משפטים וכי ימכר איש את בתו לאמה איש דא הקב"ה את בתו דא נשמתא לאמה למהוי אמה משתעבדא בינייכו בהאי עלמא במטו מנייכו בשעתא דימטי זמנה לנפקא מהאי עלמא לא תצא כצאת העבדים דלא תיפוק מתטנפא בחובין תיפק בת חורין ברורה ונקיי' בגין דיחדי בה מרא דעלמא ויהיבי לה אגיר טב בצחצחות בגינתא דעדן כד"א והשביע בצחצחות נפשך אבל אם רעה בעיני אדוני' מלוכלכת בטינופא חובין ולא אתחזאית קמי' קב"ה כדקא יאית ווי להאי גופא דאתאביד מהאי נשמתא נשמתא לעלמין זו היא הערה אל האדם בדרך השכל מאחר שהנשמה היא בתו של הקב"ה ומסרה לאדם בעה"ז על כרחה כמבואר בזוהר אשר על כן כמשפט הבנות יעשה לה שארה כסותה ועונתה לא יגרע שארה שיתקרב אל הנשמה ויחשוב עמה כל לילה מה שתיקן או פגם ביום כדכתיב אמרו בלבבכם על משכבכם וגו' ויראה לתקן הפגימות מה שפגום בה כסותה שילביש אותה במלבושים נאים מתוקנים מההיא מלבושים נאים אלו מצות מע"ט ולא תלכה בבגדים קרועים ומטלאים מלוכלכים בטינופא דהעבירות דהנשמה יש לה ג"כ רמ"ח אברים ושס"ה גידים כנגד מצות עשה ולא תעשה שהם לבושי' לאברי נשמה ועונתה

לא יגרע שיקבע עתים לתורה כל יום שעה או ב' ואף הנהו אנשים סוחרים שאין להם פנאי ללמוד כל עת יפרשו את עצמם מן הישוב יום או יומים ולעסוק בתורה כדאיתא בזוהר פ' אמר על ר' חייא שהיה מהלך בדרך ומצא שני אנשים בבקע' סלא אמר קרבינא לגבייהו ואמינא להו' מאי עוסקייכו באתר דא אמרו זבוני אנן ותרין יומא בשבתא בדילנא מישובא ועסקינא באוריית' בגין דא דלא שבקין בני נשא בכל יומא ויומא אמינא זכאין חולקיכון ותורה היא תבלין ליצה"ר כמ"ש חבריו לאיוב בראתי יצה"ר בראתי תורה הוא תבלין ליצה"ר ומגינה ומצלה לנשמה שלא תצא מגוף בראשי אברים שלא יפגום באברים כו' תורה היא מג' רגלים שהעולם עומד על התור' ועל העבודה ועל ג"ח ובפרט הנשמה המגולגלת מנשמת איזה רשע נמצא שבונה על היסוד רעוע ובתחילה צריך לתקן היסוד ואח"כ לבנות עליו אבל כשאדם חוטא פוגם בראשי אברים הנשמה ומוסיף עלי' פצעים וחבורות גדול עונו מנשא כדאיתא בזוהר פ' פקודי:]

משל לבן מלך שחלה ברגליו ולא היה יכלו כל הרופאים שבחצר המלך ובמדינתו לרפא אותו ושמע המלך שיש רופא מומח' מעבר לים ושלח את בנו לאותו רופא והוציא הוצאות רבות עד מאוד וגם בנו טלטל א"ע בטלטולי דגברא עד שבא אל אותו רופא ויהי בבואו אל הרופא הלך הרופא ויקח ממנו את כל אשר לו וגם חתך ממנו את ידיו ורגליו אף אותן שהיו בריאים ושלח אותו לבית אביו בפח הנפש בעירום ובחוסר ואותו בן מלך הי' עובר ושב והי' מחזר על הפתחים עד שהגיע לבית אביו ויספר לאביו את כל המאורעות ומה שעשה לו הרופא מיד כעס המלך על אותו רופא ושלח אחריו חייל גדול להביא אותו לארצו והי' דן אותו בענויים קשים ומרים כך הוא הדבר המלך הוא ממ"ה הקב"ה ובן מלך הוא הנשמה והיא היתה חולה באיזה אבר מה שפגם בה הראשון והמלך ממ"ה הקב"ה שלח אותה לעה"ז לתקן הפגימות מה שפגם בה אדה"ר וכשמתגלגל באדם רשע והוא פוגם באברים הבריאים וצריכה לחזור על מקומה במחוסר אברים שהי' שלמים ובריאים בביאתה על העה"ז בודאי הקב"ה כועס טל אותו גוף ומוסר אותו למחבלים ומשחיתים ודנין אותו בכף הקלע כדכתיב ונפש אויביך יקלענה בכף הקלע אבל כשאדם עוסק בתורה ניצל מיצה"ר ולא יחטא ואז יתקן הפגימות מה שפגם הראשון ובפרט בדורנו רוב הנשמות מגולגלים הן ויראה לתקן הנשמה ולהלביש אותה בבגדים נאים ולהוסיף קדושה לנשמה ממדרג' למדרג' והקב"ה איתרעו בה ומשתבח בה בכל יומא בפמלי' דילי' ואמר חמי ברא קדישא דאית לי בהאי עלמא כך וכך עביד וכך עובדייא מתתקינין אנהיר לי' נהורין וקארי עלי' דא היא נשמתא דפלני' בני:

ליום שנים ועשרים

והעיקר לנשמה שיעסוק בתורה ומי שאינו יודע ללמוד יחזיק לומדי תורה כדכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה ללומדי' לא נאמר אלא למחזיקים שכל המחזיק לומדי תורה מעלה עליו הכתוב כאלו למד וכדתנן אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש ולכאורה י"ל למ"ש לשון משכהו לב"ה אלא הכי פירושו אם הוא בעצמו ת"ח יוכל ללמוד בביתו באשר הוא שם אבל אם לא יודע ללמוד ילך לבית המדרש ויחזיק לומדי תורה וגם יקנה ספרים וילוה ללומדי תורה וילמדו מהם והוה כאילו למד בעצמו ואל יסגור הספרים שלא יכלו או שלא יקרעו משל למה"ד למלך שהיה לו בת יחידה יפה עד מאוד ושידך אותה למלך אחד ממלכי כוש והמלך כוש לקח את אשתו והלך לארצו והיה שמח באשתו עד מאוד שמחה גדולה על הוד יפיה כי טובת מראה היא ויהי בבוא המלך אל ארצו עם אשתו הי' מתיירא מאנשי בני המדינה וממלכים אחרים אשר בסביבו היו שלא יקנאו באשתו וילחמו עמו ויהרגו אותו על דבר אשתו כי אנשי כוש שחורים ומכוערים ורעים ואין להם אימת המלכות מה עשה המלך בנה מבצר חזק על שפת הים גדול וחזק מאוד בחדרים נאים וישבה שם אשתו והדלת סגור אחרי' והנה אין יוצא ואין בא אלי' אדם בעולם והיא יושבת שם במבצר בצער יגון ואנחה כי בהיותה בבית אביה היה הולכת תמיד בין הנשים ובתולות בשמחה ובשירים ועתה היא יושבת בתפיסה ואף שהיתה לה כל תענוגים ומעדנים לאכול ולשתות לא היה נחשב בעיני' לכלום רק היתה שוכבת על פניה והיתה בוכה על אביו שנתן אותה במדינ' זרה כזה בין האנשים רעים וחטאים כאלה והית' מצפה לביאת אביה לימים בא אבי' הנ"ל לראות את שלום בתו ויבא פתאום לבית חתנו ולא מצא את בתו בבית בעלה ויחרד חרדה גדולה א"ל לחתנו בתי היכן היא והשיב לו בניתי לה מבצר חזק יפה עד מאוד על שפת הים עם חדרי' יפי' ונאים ויש לה כל טוב וכל מעדנים לאכול ולשתות כי מתיירא אני מפני המלכים אשר בסביבותי שלא יקנאו באשתי ויהרגוני על דבר אשתי כי טובת מראה היא וגם אנשי מדינתי רעים וחטאים לה' שלא יגנבו לי אשתי וגם שלא יאכלנה החום ושרב בטבעות החום המדינה בא עמי ואראה את בתך ואת חדריה אשר היא בתוכן וכשמוע המלך הדברים האלה קרע את בגדיו וצוח ווי שנתתי את בתי בשביה סבר הייתי שנתתי לבן מנך והנה היא בשביה בין גנבים וגזלנים והמלך כוש נשתנה פניו ככרום ולא ידע מה להשיב והנה המלך הנ"ל לקח את בתו באף ובחמה וקצף גדול והלך לדרכו ואסף חייל גדול ועצום ובא במלחמ' על חתנו וחרב את כל מדינתו ולקח את חתנו בשבי' והי' דן אותו בענויים קשים ומרים כך הוא הדבר המלך הוא ממ"ה הקב"ה ותורה היא בת יחידו

ונתנה לישראל הנקראים כושים כדכתיב הלא כבני כושים אתם לי בני ישראל להיות להם לאשה ולהגות בה יומם ולילה וכשאדם אינו יודע ללמוד ויש לו ספרים הרבה ומניח אותם חדר בתוך חדר סגור ומסוגר שלא יגנבו אותם וגם אינו מלוה לאחרים ללמוד בהם כדי שלא יקרעו ושלא יכלה אותם והתורה היא תמיד בצער ויגון ואנחה ובאשר שדרכה להגות בה יום ולילה ועתה היא סגור ומסוגר חדר בתוך חדר בתפיסה וכשיבא אבי המלך ממ"ה הקב"ה פתאו' וישאל באותו אדם בתי היכן היא ר"ל עסקת בתורה ולא יהי' לו פה להשיב אוי לאותו בושה וכלימה ובוודאי ידין אותו בענויים קשים ומרים:

ע"כ יראה האדם להגות בתורה ואם אינו יוכל ללמוד תמיד יש לו להתבודד יום או יומים בשבוע להגות בה או יחזיק לומדי תורה ולקנות ספרים ללוות ללומדי תורה והוה כאלו למד ויכניע את יצה"ר וימשול בו כמ"ש חז"ל בפרק הספינה וז"ל ע"כ יאמרו המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשוב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרו ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב וכו' וכשיעסוק בתורה יכניע ליצה"ר כנ"ל וגם יהנה ת"ח מנכסיו כדכתיב כבד את ה' מהונך שצריך להנות לת"ח מממונו וכ"ש שלא לבזות אותם ח"ו כדאיתא בזוהר ווי ליה לבר נש דבזי לאולפני דאורייתא ונוקינין מניה נקמת עלמין ועתה בעו"ה חטא בזוי ת"ח מצוי בינינו ואמרו חז"ל המינים והתבזים לת"ח אין להם חלק לעוה"ב והמכבד לת"ח זוכה ויצא ממני ת"ח כדאיתא בשבת מאן דרחים רבנן הוי' ליה בנין רבנן דמוקיר רבנן הוי' לי' חתני רבנן וזש"ה בישעיה בנים משחיתים עזבו את ה' ר"ל שעזבו את ה' ולא היה תוקרין ומכבדים לת"ח לכך בניהם משחיתים וזש"ה בתהלים ד' משמים השקיף על בני אדם היש משכיל דורש את האלקים הכל סר יחדיו וגו' ולכאורה י"ל האי את נראה כמיותר דה"ל לכתוב דורש האלקים אלא כך אמר דוד ה' משמים השקיף היש משכיל דורש את האלקים את דייקא א"כ אם דרשינן את לרבות ת"ח יש בוודאי ביניהם ת"ח אבל הכל סר יחדיו נאלחו אין עושה טוב אין גם אחד לא הן ולא בניהן ולא חתניהן: בכן יזהר האדם שיכבד לת"ח ומכ"ש שלא לבזותם ויזהר בגחלתם כדאיתא בזוהר כל מאן דבזו לת"ח מיית' עליו ועל זרעיו כל לייטי דכתוב באורייתא הדין:

וא"ל אם חטא הוא זרעו מה חטא אלא כיון שביזה לת"ח אז בניהם ג"כ רשעים כנ"ל:

ע"כ יראה האדם להדבק בתורה והוא כאלו דבוק בשכינה ויחזיק לומדי תורה ויכבד לומדי תורה ע"כ עמוד התורה:

ליום שלשה ועשרים

בכל יום כשיתעורר משנתו באשמורת הבוקר יחשוב תיכף בגדולות הבורא ית"ש ויתגבר כארי לקום בזריזות ובהתלהבות גדול לעבודת הבורא ויברך הברכות בהתעוררות ובכוונה גדולה ולצייר תמיד נגד עיניו הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד השם הגדול והנורא ובכתב אשורית ובניקוד יראה תמיד בכל פנותיו ו ובכל עסקיו ולא יסיח דעתו ממנו אפילו שעה קלה שיהיה פסוק זה חקוק וחרות על לוח לבו ובמוחו בכל פינות שהוא פונה בישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו חוץ מבית הכסא ומבית המרחץ ושיהא דומה לו תמיד כשהוא הולך או יושב או מדבר שהוא עושה זאת לפני מלך מ"ה הקדוש שהוא מלא כל הארץ כבודו ובוודאי ישקול הדיבור שהוא מדבר או הולך או הישיבה אם הם במאזני צדק שלא יהא בה איזה עיקוש ונפתול ובפרט בשעת התפלה בכל פעם שמזכיר השם יצייר בנפשו הוי' בניקוד כדלעיל ובאמירות אדני יחשוב שהוא אדון הכל ויזהר מאוד שתהא קריאת השם של אדני הדלת של אדני בחולם ולא כמו שיש מהמוני' שקורין הדלת עם שב"א ובוודאי אין מן השם הוא זה שיהא מורה על אדנית שהא אדון הכל לכן אל יסיח דעתו מזה וכך משמע מכתבי האר"י ז"ל ע"פ הסוד לפי חשבון הנקודת ודי למבין כ"ז ביקש ממני חד מבני עלי' מופלגי קלויז לפרסם דבר זה כדי לזכות את הרבים שלא יכשלו בלשונם וגם בשעת הלימוד יחשוב ג"כ הויה בניקוד יראה כנ"ל והוא מסוגל לגרש מאתו השטן והקליפות ולהחזיק את עצמו ביראת ד' הרוממות כמו שכתוב בש"ע א"ח בהתחלה כשמשים האדם על לבו שהמלך הגדול הקב"ה מלח כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' מיד יגיע אליו היראה והכנעה מפחד הש"י ובשתו ממנו תמיד ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת הש"י גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב ומיד כשיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה ע"כ ותמיד יהא נזהר לנהוג בנקיות ובטהרה ובקדושה ובפרט בשעת תפלה ולימוד:

ליום ארבעה ועשרים - עמוד עבודה

ונאמר את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם והגדת לבניכם לאינור העבודה הוא שאנו חייבים להיות עבדי השם ב"ה אשר ברא כל היצורים לעבוד לפניו ולכבד בוראו אשר הוציאו ממצרים מבית עבדים להיות לו לעבדים ועבד חייב לעבוד עבודת רבר עיקר מלאכתו ואם יעשה עבודת עצמו עיקר מלאכתו אין זה מדת עבד כי אם רוע לבבו בחזקת עבודת רבו לפיכך אנו חייבים לעשות עיקר מלאכתנו תורה ועבודה ויראה ומ"ט ועיקר שיכוין לבו בשעת התפלה

ויטהר מחשבתו מכל עסקיו שנאמר ולעבדו בכל לבבכם וארז"ל איזה. עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה ויעמוד בשעת התפילה ביראה שנ' עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה וארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ואם מתפלל ולא כיון לבו וחושב מחשבת בעניני כסף אזי עובר על לאו לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב ולא יאמר האדם הרהור עבירה דוקא אלא אפילו הרהור מו"מ ושאר הרהורים ג"כ אסורים כי בשעת התפל' צריך האדם להיות דוגמת המלאכים שאין בהם עסקי עוה"ז ומה עבודת כהן הוא פסול במחשבה זרה כך צריך האד' שלא לחשוב שום מחשבה זרה בשעת התפלה שלא יעשה קרבנו פיגול הוא לא ירצה וכל אדם ידע בנפשו המעשה אשר יעשה האד' לחטוא בהנה שבשעת התפלה שעומד להתפלל לפני מלך גדול ונורא ע"ה הקב"ה יבוא לו הרהורי' ומחשבות זרות ובדעתו דברים של הנהגות ביתו ועצות שוני' בדברי' השייכי' לפרנסתו או לתקן דבר מה או למלאות חסרונו ופעמים שיבא לו הרהור של דבר שיבוש של מה בכך בעו"ה ואין זה אלא מעשה שטן ויצה"ר שמתאמץ ומביא לו הרהורי' בטלי' בתחבולותיו שמחשב מראה לו עצה הגונה בעסקיו ובהנהגותיו כדי להסיר דעתו מכוונת התפלה ואח"כ מעט מעט עד שמרגיל את האד' בכך ומסלק מחשבותיו בהרהורי' בטלי' ומבוטלי' שהפה מדבר והלב אינו יודע כלום מה שמדבר עד גער התפלה ובפרט בשעת ק"ש ותפלת י"ח צריך חיזוק גדול לפרוש מהרהורי' בטלי' ויחשוב בדעתו מי אנכי איש חוטא ונבזה ונמאס מטפה סרוחה בשר ודם ולפני מי אני עומד להתפלל ולהתחנן לפני ממ"ה הקב"ה ויעמוד באימה וביראה ברתת ובזיעה ובחלחול ובכובד ראש ולא ידאג על חסרונו שבביתו רק יסכים בדעתו בשעת התפלה או בשעת לימוד כאילו כל מלאכותיו עשוים ומלאים ומכת זה יסיר מאתו מחשבות זרות והרהורי' רק יחשוב בלבו שהוא עומד ממש לפני ממ"ה הקב"ה ופא"פ ידבר בו כי מלא כל הארץ כבודו ופלצות ורעדה יאחזהו בזכרו שמו הגדול והנורא ועכ"פ יבין ויחשוב פירוש המלות של התפלה והתחנוני' והוא מבקש ומתחנן ומהלל להש"י שנא יהיה תפלתו מפוגל ומתועב כשהוא מדבר ולבו בל עמו ועיקר התפלה והתחנוני' יהיה על גלות השכינה כמבואר בזוהר הקדש שמיני כחותם מה החותם כשחותם בו האד' אף שיסיר אח"כ החותם הצורה נשארה דבוקה כך אמרה כ"י להקב"ה אני דבקתי בך אף שאלך בגלות תהיה דבוקה עמי מבואר בספר מעולפת ספירי' בשם הזוהר הקדוש אמר רשב"י הרמותי ידי אל ה' כי מי שמתפלל ומתבונן באלו הדברי' בכל יום אין תפלתו חוזרת ריק' היינו ישים עצמו כעבד ואח"כ יעש' עצמו כאות' שמוסרי' עצמ' על ק"ה ויעשה עצמו כעני הדופק פתחי עשירי' וישים א"ע בכלל החסידי' בשעת שומע

תפלה ויתחרט על חטאיו כי באותה שעה ימינו פשוטה לקבל שבים ואח"כ יצא קול אחד ואומר לו עבדי אתה כל זה אם מתפלל בכוונת הלב אבל התפלה שיש בה ערבוב מחשבה זרה אזלת ומשוטטת בעלמא עד שבאת לוד חד ממונה שבידו כל התפלות שנדחו משער בית תפלה והן נקראי' תפלות פסולות וגונז ההוא ממונה התפלות עד שהאד' עצמו מתחרט עליהן על שעברו זמן זמני' שהתפלל בלא כוונת הלב ופוגם בכבוד אדונינו האל הגדול הגבור והנורא ומקבל על עצמו לבלתי לעשות עוד כזה המכשול מכאן ולהבא ולהתפלל בכונה אזי אותו הממונה שנוטל התפלות הפסולות הנ"ל מעלה אותן עם זאת התפלה שהתפלל בכוונ' ומעלה אותן לפני הקב"ה בעצמו ולעשות עטרה עם שאר תפלות ישראל הכשירות הרי זה חסד גדול מהבורא ית' שבתפלה א' נתקן הכל ומי הוא זה אשר לא ישים אל לבו אלה הדברי' לגמול חסד לנפשו ואל יאמר אדם המתפלל על דבר א' כמה פעמי' ולא נענה שאבד סברו ח"ו רק יתפלל ויתפלל עד שנענה וראיה ממשה רע"ה שהתפלל תקט"ו תפלות מנין ואתחנן ואיתא במדרש אלמלא התפלל משה עוד תפלה א' היה נכנס לארץ ישראל לכך אל יתייאש אדם מן התפלה ויחשוב בכל פעם אולי אם יתפלל עוד פעם א' יקבלו תפלותיו וא"כ כל ימיו בתפלה ויראה האדם לפחד תמיד בהעלותו על לבו ימים רבים שעברו תפלות הקבועים בכל יום מבלי כוונה. על זאת צריך לבקש רחמי' מאת הקב"ה ובדמעות להסיר ממנו מכשול זה ולא יהא עוד ערבובי' המבטלי' כוונת התפלה ולהתפלל בדמעות כי התפלה שמתפללי' בדמעה הוא תשוב' וקרובה מאוד להתקבל כידוע ע"פ מאמר חז"ל מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות הפתח אשר נכנסי' שם התפלות אשר המה בדמעות אינן פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכשהתפלה היא עולה למעל' אז יוצא לקראתה אופן א' ושמו ירחמיאל והוא ממונה על שש מאות חיות של מעלה ונוטל הוא אותה התפלה עם הדמעות ומעלה אותן והוא עולה ומתקשרות למעלה למקום גבוה מאוד ובפרט בוידוי שיתוודה במר נפשו ובדמעות על עונותיו ועל חטאיו והקב"ה ברחמיו יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אכי"ר. ומשל לאדם שהיה לו גינה והיה עופות מפסידין לפירות הגינה ובע"ה היה רוצה לעשות איזה תחבולה להבריח העופות הפורחי' לגינה ומפסידי' הגינה ולקח עצים אחת אל אחת מחוברי' יחדיו כדי שתהא קולן נשמע מרחוק כשמנשבת הרוח עליהן ומכח שהעצים מתקשקשים ע"י הרוח יסברו העופות שבני אדם באים עליה' ועומדי' ופורחין הרחק מן הגינה זו עד לבסוף שמרגישין שהוא רוח ושטות והקול הוא בא מכח העצים המחוברים יחדיו שוב אינם משגיחין יותר באותן קולות ופורחין לגינה ומפסידין הגינה כבראשונה כך הוא הדבר שתמיד

היצה"ר עומד על האדם ומבקש להמיתו כדכתיב צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו כמו העופות הנ"ל לגינה וכשאדם אומר הוידוי אשמנו בגדנו וכו' ומכה על לבו אז היצה"ר יעמוד ברחוק שסבר שיש ממש באותו אדם שאינו רוצה לחטוא ביותר וכשאדם אינו שב מדרכו הרעה אותו הוידוי היא בפומי' ולבו בל עמו אז מבין היצה"ר שהכאה זו אינו אלא למראה עין ואז שוב אינו משגיח לאותן הכאות וישריש בלב אדם ומחטיא אותו יותר עד שמפסידו ומכלה אותו ברגע עד שאול תחתית אבל כשמתפלל בדמעות ובכוונת הלב אז יברוח ממנו וז"ש דוד אלהי בך בטחתי ר"ל בתורתיך שיש בה כ"ב אותיות כמנין בך אל יעלצו אויבי לי זה יצה"ר הובא בפקידא של רשב"י דהאי בי כנישתא דלתתא קיימי לקבל בי' כנישתא דלעילא בשם האר"י זל"ה כשבא אדם לבה"כ יאמר ואני ברוב חסדך אבוא ביתך כו'. משום כשאדם בא אל היכל המלכות שם מצוי הדין דדינא דמלכותא דינא אותיות אדני וצריך לבא בחסד גדול ואסור לדבר אף בדברי מוסרים כדי שלא ימשך לדברים בטלים עוד כתב ספר מ"ס בשם הזוהר הק' בספר שמות ברוב עם הדרת מלך ובאפס לאים מחתת רזון והקשה מחתת מלך מיבעי ליה והשיב כי בשעה שישראל באים לבה"כ להתפלל אז הוא הדרת מלכו ש"ע אמנם כשאין ישראל באין להתפלל אז הוא מחתת רזון של שרי מעלה שהם ממתינים שלא לומר שירה עד שהקדמו ישראל עוד שם כשהקב"ה בא לבהכ"נ שנקרא מקדש מעט ומצא שם רוב עם אז מלך המשיח מתעטר ומתהדר ומכין עצמו בתיקונים וקשוטים שלו לעלות למעלה ואם לאו מחתת רזון ח"ו ע"ש כי תפלת הרבים יש לה מעלה וז"ש פנה אל תפלת הערער כי תפלת יחיד הקב"ה מפשפש בה לדעת זה היחיד המתפלל מה יש בו ומה מעשיו וזהו פנה לכך צריך האדם לעולם להתפלל עם הרבים לפי שלא בזה את תפלתם ואינו מפשפש וחוקר אחריהם בזוהר פקודי ז"ל אית היכלא חדא ב"ד פתחין ל"ד סיטרא דלעילא עשר ממנין לכל פתחא וחד ממנא עלייהו דא קרא פי ואילין ארבעה ממנין נטלין דינא והיכלא לאלקאה להאי נשמתא:

ליום חמשה ועשרים

גם הונא בפקודין של רשב"י אם מיחד שמו הגדול ב"ה וב"ש בכוונ' שלימה וביותר בק"ש ובתפלת י"ח אז הקב"ה קריא לי' שלום וכל ימי חייו קוראים את שמו למעלה שלום בכל רקיעין וכד איסתלק האי בר נש מהאי עלמא נשמתא חלקת ובקעת כל אינון רקיעין ולית מאן דימחי' בידי' וקב"ה ופמליא דילי' קורין לי' שלום נפתחי' לי' תריסר תרעי דאפרסמונא דכי' וקב"ה קדמא ואתיא ונחתא לישראל דעאלין לבי כנישתא לשבחא לונאריהון בשירות ובתפלות אז הקב"ה מרוצה ושומח בתפלתו וכל תיבה סלקת לעילא

ומתקבלת בפני המלאכים הממוני' עד שעולה למעלה למדריגה העליונ' להיות, כתר על ראש ממ"ה הקב"ה לכן כל אדם יחשוב למעלה מעומק הלב להבחין גבורת האל יתברך ושאו מרום עיניכם וראו מי בהא אלה המוציא במספר צבאם לכלם. בשם יקרא כו' ואף שברא הבורא ית"ש עולמות עליוני' ושרפים וחיות ואופנים עד אין קץ ותכלית וכולם משבחים ומפארים ומהללים ליתברך שמו כמאמר הפסוק הללו את ה' מן השמים על כל זה ברא הקב"ה ג"כ את האדם התחתון בגוף הגשמי להללו ולשבחו להש"י ויתעלה כמאמר הפסוק הן לה' אלהיך את השמים ואת הארץ וכו' רק באבותיך חשק ולא עוד אלא שיש להבורא ית"ש יותר שעשוע ותענוג בשבחיו של אדם התחתון יותר משבחי' של כל העולם ולא נתן הקב"ה רשות לשום עכו"ם בעולם לספר תהלתו אלא לישראל שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו וכתיב עם קדוש אתה לה' אלהיך וכתיב ה' האמירך היום להיות לעם סגול' וכתי' והייתם לי סגולה מכל העצום וכשישים האדם זאת על לבו מה מאוד ראוי להתלהב לב, איש הישראלי טעם קדוש להכניס יראת התרוממות ואהבת ה' אשר בחר בנו מכל עם לספר תהלתו בבה"כ הקדושה הנקרא מקדש מעט שהשכי' שורה בתוכה אשר ערוב אהבת הקב"ה לישראל היא אתם תמיד אפי' בגלותם כמבואר למעלה שימני כחותם וכו' א"כ איך יעיז האדם את פניו לעמוד לפני ממ"ה הקב"ה לדבר מלה שאינו מן התפלה בשעה שהקהל משבחי' ומפארי' לאל יתברך השוכן זבולם.

ליום ששה ועשרים

בשם אדר טוחה עדה אמר ורבי ויוסי בן קסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך וופגעחי שלש מאות גמלא טעונין אף וחימה ופגע בי אליהם הנביא ואמר לכי זה למאן דמשתעי בבי כנישתא ומי לנו גדול ממשה. רע"ה סאתיירא מאף וחימה ובס' יורה חטאים כתיב מדבר בבה"כ וחביריו משוררין ומשבחים קורא אני עליו הוי על כל שכני הרעים כי ישרים דרכי השם וכו' ולא נמנה עמהם והוא מסיג גבול הבורא ית' שנאמר ואהיה להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות ואין נוהגין בהם קלות ראש כדאיתא בפרק בתרא דמגילה אלקים נצב בעדת אל והמדבר בבה"כ פאלו הופך ערפו למול השכינה ונאמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה וגו' וכתיב למה יקצוף אלהים על קולך וכתיב מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי ובזוהר פרשת תרומה חשב עון זה ככופר בעיקר וז"ל מאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחולין וי לו דאחזי דלית ליה אלהא ולא דחיל מיניה אומר ברוך אתה ה' לשון נוכח כאלו מדבר פה אל פה עם השכינה כ"י ובתוך כך מדבר עם חבירו ומערב חול בקודש וחטאתם רבה מאוד ועליו נאמר בן כסיל תוגת אמו ובעו"ה עון זה מעכב הגאולה כמבואר בזוהר הק' על ג' מלין מתעכבי ישראל בגלותא על דעבדי קלנא

בשכינתא הן המה המדברים שיחת חולין בבה"כ הקדושה שמזלזלים כבוד הקב"ה בפרהסיא בתוך קהל ועדה באותן השעות המיוחד לקדושה להלל ולשבח בבית הקדוש המיוחד לעמוד לשרת לפני המלך ה' צבאות ולקבל עול מלכותו ובעו"ה פורקים עול מלכות ואינם משימים על לבם מה שאמרו בבואם לביה"כ מה נורא המקום הזה איה כבוד ואיה מורא ובעו"ה על עון זה יש פתחון פה להשטן לקטרג יותר מעל כל עבירות מחמת שבעו"ה העכו"ם בעת תפלתם עומדים באימה וביראה וכורעים על ברכיהם באימה ופחד וכפיהם פרושה לאלהיהם מעשה ידי אדם אשר לא יראו ולא ישמעו ואנחנו העומדים לפני ממ"ה הקב"ה חי וקים רם ונשא יתברך שמו ויתעלה זכרו לנצח וכל ברואי מעלה ומטה אוחזים חיל ורעדה ורתת בפניו כי נורא הוא וכמה יש לנו לעמוד בפניו באימה וביראה ופחד ואין לך קטרוג גדול מזה בעו"ה לאריכת הגלות וביותר ע"פ רוב באים מן העכו"ם לבה"כ הקדושה לראות הנהגת תפלתינו וכאשר יראו בעו"ה את הקלות של המוני עם וכמעט בפיהם מלא שחוק אז יאמרו הגוים איה אלהיהם ואין לך גדול חילול השם מזה ואיתא ג"כ חילול השם א' דומה ק' תפלות ניבול פה א' דוחה ק' הבטחות לה"ר א' דוח' ק' תשובות וכל זה אם מדבר (ד"ת) בחול בבה"כ הקדושה ומה מאוד עונשו גדול אם מדבר דברי חול בשבת וביותר בבה"כ הקדושה וביותר מצוי זאת ע"פ רוב בין אותם אנשים שאינם בעלי תורה ומתפללים בשבת כמו ותיקין ואחר התפלה מדברים בהרחבת פיו כרצונם ואין להאריך במקום שאמרו לקצר:

ליום שבעה ועשרים

הובא בזוהר הק' דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומא דב"נ דלית לי' קלא וסלקא לעילא וכו' והקב"ה וכ"י שאלו עליו מאן הוא דבע"ל חול הכא דפנים ביומא קדישא ונהוג בזיון בקדושתו ית' ומגרש השכינה משם ועליו כתיב ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה כי אין לה דירת מנוחה בעת גלותא כי אם בבתי כנסיות שבישראל ובתוך ד' אמות של הלכה ועל זאת השכינה כ"י צעקת וקיבלת נתנני בידי לא אוכל קום כ"י ולית לי' חלקא בעלמא הדין ובעלמא דאתי וביותר נמצאו זאת לפני כותל מערבי עהמוני עם שפורקים עול מעליהם בשעה שהקהל משבחים ומפארי' או בהחזרת הש"ץ י"ח והולך אל דרום סובב אל צפון סובב והולך בלי מורא ופחד כמו בבתי משתאות ועליהם נאמר מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי ולמה יקצף ד' על קולך כי היא חוטא ומחטיא את הרבים כירבעם עד מתי יהיה זה למוקש החטא ופגם הזה בדורינו תחת ידינו החטא הזה לבד די להאריך גלויותינו וכינה רעש גורם לעצמו ועבירה גוררת עביר' שאין נותנים לב על קדיש וברכו וקדוש' אוי לאות' בושה עונין אמן יתומה קטופה וחטופה מחמת שממהרין לענות אמן

כדי שיחזרו לסורם למקום שפסקו בדבורם ובעו"ה איסור זה נעשה ממש כהיתר גמור וגם באתי לי להזהיר ולזולתי להזכיר מלדבר ד"ת בשעת קריאת התור' הובא בזוהר הק' באריכות ולבסוף ז"ל כד סליק ספר תורה כדין בעין כל עמא לסדר גרמייהו באימתא ובדחילו ברתת ובזיע ולכוונה לבייהו כמה דהשתא קיימן על טורא דסיני לקבל אורייתא ויתין צייתו וירכון אודניהון ולית רשות למפתח פימא באורייתא וכ"ש במלה אחרא אלא כולהו באימתא כמאן דלית ליה פומא והא אוקמוהו דכתיב ובפתחו עמדו כל העם ואזני כל העם אל הספר תורה:

ליום שמונה ועשרים

ובספר ווי העמודים ז"ל כתב הרמב"ם אף שישיבת בה"כ למצוה יחשב המדבר שיחה בטילה עבירה מכבה מצוה ואסור לדבר שיחה בטילה אף שלא בשעת התפילה ומכ"ש בשעת התפלה ע"כ מן הראוי שכל קהלה וקהלה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע יעמדו אנשים על זה אשר ישגיחו בעיניהם על המדברים ויבייש אותם ברבים וכזה נראה כבוד ה' בארץ וכל העם ישמעו וייראו ולא יזידון עוד ויתנו במתג ורסן עדיים לבלום את פיהם בבה"כ לדבר דבר של חול ושיחה בטילה ע"כ מי שיש בידו מקל ורצועה יחיש על כבוד קונו ולא ישא פני האיש ולא יהדר פני גדול עד כי יחדל חדול והמזהיר והנזהר יזכו לראות בנועם ה' ולבקר בהיכלו כבוד אומר כולו אכי"ר:

באתי לי להזהיר ולזולתי להזכיר גדול השכר עניות אמן יותר מהמברך שבזה הוסיף כח וגבורה של מעלה ואין לך גדול לפני הקב"ה כעניות אמן הובא בזוהר פ' וילך כמה פעמים גדולים פתחי' למעלה וכמה טובת משתכחין בכל העולמות ע"י המשכות האורות והשפע בעניית אמן כמה חדוה שכונה ומה שצר לישראל הגורמים כל זה בעלמא הדין ובעלמא דאתי. בעלמא הדין למלטם בעת צרה ח"ו אז קול הכרוז יוצא בכל העולמות פתחו שערי' ויבא גוי צדיק שומר אמונים כמה דישראל הוי גורמין דנפתחו שערי רחמים שערי דברכה כך השתא פתחו שערים לקבל התפלות מאותן דמצערי בעלמא הדין. ובעלמא דאתי מה שכרייהו דכל יוצא זה ב"נ מן העולם כמה מלאכים קדישן נוטלין נשמתו. ומכריזן קמי' פתחו שערים ויבא גוי צדיק כמה דהאי ב"נ פתח שערים כל יומא ויומא שומר וממתין לענות אמן על ההוא דמברך ועליו נאמר כי מכבדי אכבד כי כל היצורים נבראו רק לכבוד הש"י ב"ה ולפי פשוטא אמן היינו האמנת דברים שיאמין דבריו ויקיים הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה אמרו רז"ל שומר אמונים נוצר אלו שאמרו באמונה אומר ש"ץ מחי' מתים והעונים אמן אף שעדיין לא ראו ת"ה מאמינים בהקב"ה שמחי' מתים וכן כל אמונים של עתיד יענה אמן שיהי' רצון מלפניו

יתברך שיקוים דבר זה. וצריך להזהיר להמוני עם שלא יאמרו תהלים או מעמדות או שאר תחנונים בעת החזרת הש"ץ תפלת י"ח כי בוודאי אי אפשר לכוין באמן כראוי ועונין אמן קטופה חטופה יתומה אין זה מברך אלא מנאץ ובאתי כמזכיר לענין תפילין בעו"ה שכמה אנשים מתים ואין מקיימי' מצות תפלין כתיקונו כדינא וכהלכה ומברכין ברכה לבטלה וגם להזהיר שהיוד של הקשר ש"י שיהיה ממש דבוק ונשען להבית של יד ובאם לאו לא יצא י"ח תפילין וארז"ל בשכר מצות תפלין מאריכין לו ימיו:

תם ונשלם ספר הגן עם דרך משה עזרת ה':